

บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด
กรณีศึกษา ชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

สุพัตรา ยอดสุรางค์

การศึกษาอิสระเสนอต่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
และรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

**THE ROLE OF COMMUNITY COMMITTEES IN CROWDED COMMUNITY
DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF SOISOMBOONPHATTHANA 2,
DIN DAENG DISTRICT, BANGKOK**

SUPHATTRA YODSURANG

**INDEPENDENT STUDY PRESENTED TO RAJAMANGALA UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC
ADMINISTRATION AND DOCTOR OF PUBLIC ADMINISTRATION**

2015

**COPYRIGHTED RAJAMANGALA UNIVERSITY OF
TECHNOLOGY RATTANAKOSIN**

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชื่อเรื่องการศึกษาอิสระ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด
กรณีศึกษาซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง
กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน นางสาวสุพัตรา ยอดสุรางค์
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
วิชาเอก นวัตกรรมการบริหารและการจัดการรัฐกิจ
คณะกรรมการสอบการศึกษาอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช)

..... กรรมการ

(ดร.ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง)

อนุมัติให้การศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

(อาจารย์พี ม่วงนนท์)

..... ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร

(ดร.อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี)

ดุษฎีบัณฑิต

ชื่อเรื่องการศึกษาอิสระ	บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาชอยสมบรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	สุพัตรา ยอดสุรางค์
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
วิชาเอก	นวัตกรรมการบริหารและการจัดการรัฐกิจ
ปีการศึกษา	2558
อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ	ดร.ศิริวัฒน์ เปลียนบางยาง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัญหาชุมชนแออัดของชุมชนชอยสมบรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร (2) เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนชอยสมบรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร และ (3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนชอยสมบรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนชอยสมบรณ์พัฒนา 2 จำนวน 23 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาของชุมชนแออัดชอยสมบรณ์พัฒนา 2 ได้แก่ ปัญหาเรื่องที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านพักอาศัย ปัญหาขยะในชุมชน และปัญหาอาเสพติด 2) คณะกรรมการชุมชน ชอยสมบรณ์พัฒนา 2 ได้แสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนที่โดดเด่น ใน 4 บทบาท ได้แก่ บทบาทด้านการประสานงาน บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ บทบาทด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย และบทบาทด้านการส่งเสริมทรัพยากรเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ข้อ 64 กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนไว้รวม 10 ข้อ พบว่าคณะกรรมการชุมชนชอยสมบรณ์พัฒนา 2 ได้ทำหน้าที่หลักครบทุกข้อ และมีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเอง เนื่องจากประธานกรรมการชุมชน และคณะกรรมการท่านอื่นๆ ได้ทำหน้าที่นี้มานานหลายปี และ 3) ผลของการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขอนามัย และด้านกายภาพ มีความโดดเด่น

เด่นในทุกด้าน แต่มีด้านการพัฒนาสังคม ที่คณะกรรมการชุมชนไม่สามารถส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน
ได้ เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

Independent Study's Title	The Role of Community Committees in Crowded Community Development: A Case Study of Soisomboonphattana 2, Din Daeng District, Bangkok
Student's Name	Miss Suphattra Yodsurang
Degree Sought	Master of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Major	Innovative Public Administration and Management
Academic Year	2015
Advisor	Siriwat Pleanbangyang, Ph.D.

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the problems of crowded-community of Soisomboonphattana 2 Crowded Community, Din Daeng District, Bangkok (2) study the roles of community committee in crowded community development of Soisomboonphattana 2 Crowded Community, Din Daeng District, Bangkok and (3) investigate the result of crowded-community development of Soisomboonphattana 2 Crowded Community, Din Daeng District, Bangkok.

This research adopted qualitative research methodology. The data were collected from key informants including personnel of Community Development and Social Welfare Section of Din Daeng District, community committee, and people in Soisomboonphattana 2 Crowded Community totaled 23 people through structured interview.

The result revealed that 1) the problems of Soisomboonphattana 2 Crowded Community, Din Daeng District, Bangkok, were the land for living-houses building problem, municipal solid waste problem, and drugs abuse problem 2) the community committee of Soisomboonphattana 2 Crowded Community had 4 dominant roles in community development: coordination role, public relations role, democracy supporting role, and resource supporting role for community development. The consideration against the community and community committee regulations of Bangkok B.E.2555, clause 64 imposing 10 articles regarding core duties of community committee, were that community committee of Soisomboonphattana 2 Crowded Community achieved all main functions and understood in their roles and duties because the chairman and other community committee handled

these functions for many years and 3) all 5 results of community development of community committee covering developing mind of the people, social, environment, health, and physical aspects were mostly dominant, although in the context of social development, community committee were unable to carry out the career promotion matters for community such as the establishment of the professional groups and the saving groups.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระ เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษา ชุมชนชอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาจากอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยครั้งนี้ จึงขอกล่าวขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล ประธานกรรมการ สอบการศึกษาอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช กรรมการสอบการศึกษาอิสระ ที่กรุณา เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ จนทำให้ งานวิจัยฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณา จึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร.อำนาจ บุญรัตน์ ไรตรี ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ที่ได้ให้คำปรึกษา และแนะนำ ข้อมูลต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนร่วมห้องเรียนทุกคน ที่เป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณ ทุกๆ ท่านที่อยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จครั้งนี้ที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ ที่ได้ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ บุคลากรของฝ่ายพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง คณะกรรมการชุมชน และประชาชนชอยสมบุญพัฒนา 2 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาให้การสัมภาษณ์ ด้วยความเต็มใจ จนกระทั่งงานวิจัยได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านด้วยใจจริง

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ และคนในครอบครัว ที่เป็นกำลังใจสำคัญในการศึกษา ครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาอิสระฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นกตัญญูตานุชาแต่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการะทุกท่าน

สุพัตรา ยอดสุรางค์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ.....	(9)
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 แนวคิดบทบาท.....	11
2.2 แนวคิดการพัฒนาชุมชน.....	17
2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	36
2.4 บทบาทของคณะกรรมการชุมชน.....	51
2.5 สภาพทั่วไปของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2.....	56
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	63
3.1 แนวทางการวิจัย.....	63
3.1.1 การวิจัยเอกสาร.....	63
3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 พื้นที่และประชากรของการวิจัย.....	64
3.2.1 พื้นที่ของการศึกษา.....	64
3.2.2 ประชากรของการวิจัย.....	64
3.3 การสร้างเครื่องมือทางการวิจัย.....	65
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการศึกษาวิจัย.....	68
ตอนที่ 1 สภาพปัญหาของชุมชนแออัดชอยสมบูรณ์พัฒนา 2	68
ตอนที่ 2 บทบาทคณะกรรมการชุมชน.....	70
2.1 บทบาทด้านการประสานงาน.....	70
2.2 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์.....	73
2.3 บทบาทด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย.....	75
2.4 บทบาทด้านการระดมทรัพยากร.....	77
ตอนที่ 3 การพัฒนาชุมชนแออัดของคณะกรรมการชุมชน.....	78
3.1 ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน.....	78
3.2 ด้านการพัฒนาสังคม.....	80
3.3 ด้านการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อม.....	83
3.4 ด้านการพัฒนาสุขอนามัย.....	85
3.4 ด้านการพัฒนากายภาพ.....	88
5 สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	90
5.2 การอภิปรายผลการศึกษา.....	95
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	103
ภาคผนวก	
ก ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555	110
ข แบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	129
ประวัติผู้เขียน.....	142

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและจำนวนบ้านที่อยู่ในชุมชนแออัด พ.ศ. 2535-2558 กรุงเทพมหานคร	4
2	การสังเคราะห์พัฒนาการแหล่งที่มาของตัวแปรการพัฒนาชุมชน	31
3	ตัวแปรของการพัฒนาชุมชนที่มีผู้เลือกใช้	33
4	ตัวแปรของการพัฒนาชุมชนที่เลือกใช้ในการศึกษา	34

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	แผนผังชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2.....	8
---	-----------------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาชุมชนแออัดเป็นปัญหาที่หลายประเทศต้องเผชิญ โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา สืบเนื่องมาจากมีผู้คนอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองเป็นจำนวนมาก เพราะในเมืองใหญ่มีรายได้ที่สูงกว่าในชนบท จึงทำให้เกิดกลุ่มผู้มีรายได้น้อยจำนวนมากในเมือง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, หน้า 118) เมื่อประเทศไทยเริ่มนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 มาใช้ ทำให้กรุงเทพมหานครมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่เคยเป็นเมืองภาคเกษตรกลายเป็นเมืองแห่งศูนย์กลางการค้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวและที่พัก อีกทั้งมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นหลายแห่ง จนทำให้เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในเมืองเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่วนการพัฒนาการเกษตรประสบความล้มเหลว ชาวชนบทจึงหลั่งไหลเข้าสู่เมือง (อकिन รพีพัฒน์, 2541, หน้า 4-27) เมื่อกรุงเทพมหานครมีการขยายตัวขึ้น ในขณะเดียวกันกรุงเทพฯ ขาดความพร้อมในด้านการจัดบริการพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้อาศัยในชุมชน ขาดการวางแผนควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องด้วยความยากจนของประชาชนที่ไม่สามารถซื้อที่ดินซึ่งมีราคาสูงเพราะการเก็งกำไรของนายทุน ทำให้การจัดสร้างที่อยู่อาศัยจัดสร้างกันเองโดยสร้างในที่ดินสาธารณะ ที่ดินของราชการที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์ หรือที่ดินเอกชนเพราะเห็นว่ามีที่ว่างเปล่าทำให้ที่อยู่อาศัยนั้นขาดความเป็นระบบระเบียบ เมื่อผู้คนหลั่งไหลเข้าอยู่เป็นจำนวนมากๆ จนทำให้ชุมชนมีสภาพเสื่อมโทรม จนในที่สุดกลายเป็นชุมชนแออัดขึ้น ทำให้เกิดผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและการหารายได้ใน การดำรงชีวิต (กองนโยบายและแผน, 2555; สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2556, หน้า 185; Martha Lincoln, 2007)

ชุมชนแออัด เดิมเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “สลัม” (slum) หมายถึงบริเวณวิบัติ บริเวณเสื่อมโทรม แหล่งอบายมุข และแหล่งทรุดโทรมซึ่งคนเมืองจะมีทัศนคติในด้านลบต่อสลัม โดยมองว่าสลัมนั้นน่ารังเกียจ บางคนคิดยาเสพติด เป็นชุมชนที่สังคมไม่ยอมรับ กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดตั้งกองการปรับปรุงชุมชนขึ้น โดยรัฐบาลเห็นว่าสลัมนั้นส่งผลในด้านลบ แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ที่อาศัยอยู่ในสลัมไม่สามารถที่จะเลือกที่อยู่อาศัยได้เนื่องด้วยฐานะยากจนอุปสรรคกับภาครัฐไม่มีการจัดการระบบที่ดิน ขาดการจัดวางผังเมืองที่ดี บริการของรัฐที่ไม่เหมาะสมระหว่างคนเมืองกับสลัม

ผลประโยชน์เรื่องที่ดิน เป็นต้น ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในสลัมมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ท้ายที่สุดคำว่าสลัมถูกเปลี่ยนมาใช้เป็นคำว่า “ชุมชนแออัด” อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2525 (กรุงเทพมหานครครบรอบ 200 ปี หรือ ร.ศ. 200) เพื่อให้เกิดความหมายในทางที่ดีขึ้น ไม่ให้ผู้ที่อยู่อาศัยรู้สึกว่าคุณเองเป็นคนชั้นต่ำ และเพื่อเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติของคนเมืองที่มีต่อชุมชนและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยกระทรวงมหาดไทยและการเคหะแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความของ ชุมชนแออัดไว้ว่า “ชุมชนแออัด” หมายถึงสภาพของบริเวณที่พักอาศัยมีลักษณะเก่าแก่ ทรวดโทรม สกปรก มีน้ำขังและอับชื้น ประชากรอาศัยอยู่อย่างแออัด ผิดสุขลักษณะซึ่งต่ำกว่ามาตรฐาน ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพอนามัย หรือความปลอดภัยได้ ซึ่งได้จำกัดความหนาแน่นของอาคารที่อาศัยในเขตเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่คือ 30 หลังคาเรือนต่อพื้นที่ 1 ไร่ (ปฐม ทรัพย์เจริญ, 2553, หน้า 436; พรรณงาม เเงาธรรมสาร, 2542, หน้า 212; อकिन รพีพัฒน์, 2541, หน้า 5)

ปัญหาในชุมชนแออัดที่พบในสังคมได้แก่ 1) ปัญหาสุขภาพอนามัย เนื่องจากชุมชนแออัดมีลักษณะไม่ถูกสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทไม่สะดวกเพราะสภาพบ้านบ้านเรือนที่เล็ก คับแคบ จึงเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค และการกระจายของเชื้อโรคได้ง่าย 2) ปัญหาความปลอดภัยของผู้ที่อยู่อาศัย หรือที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากบ้านเรือนทรุดโทรมอาจก่อให้เกิดอัคคีภัยได้ ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ที่อยู่อาศัย 3) ปัญหาอาชญากรรมเนื่องจากผู้คนที่อพยพโยกย้ายซึ่งมาจากแหล่งต่างๆ มีอาชีพที่ไม่แน่นอนเมื่อเกิดความจำเป็นขาดอาชีพ และมีภาระที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัว อาจจะทำให้เขาประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายได้ 4) ปัญหาด้านศีลธรรม เนื่องจากสภาพบ้านเรือนคับแคบจะมีเพียงห้องเดียว ความสัมพันธ์และการกระทำที่สมาชิกซึ่งเป็นผู้ใหญ่ เช่น พ่อ แม่ หรือผู้ใหญ่ทะเลาะกัน หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เด็กๆในบ้านหรือสมาชิกในชุมชนพบเห็น จนรู้สึกว่าเป็นสิ่งปกติธรรมดาที่ตนก็อาจปฏิบัติ อันจะเป็นทางนำไปสู่ปัญหาทางด้านศีลธรรมและความประพฤติผิดต่อไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, หน้า 118) นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่ชุมชนได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาการขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาอบายมุข ปัญหาด้านการจัดการซึ่งอาจก่อให้เกิดชุมชนแฝงขึ้นได้ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากกระบวนการทางสังคมที่เกิดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างเมืองและชนบทและการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง

จากปัญหาชุมชนแออัดที่ได้กล่าวมาข้างต้น ในแต่ละรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอด ซึ่งในระยะแรกนั้นรัฐบาลแก้ปัญหาโดยการรื้อไล่ และสร้างอาคารที่พักในลักษณะของอาคารสูงไว้ให้กับประชาชน แต่ไม่ได้พิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน ต่อมารัฐบาลได้แก้ปัญหาโดยผ่านหน่วยราชการส่วนภูมิภาค ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น เช่นกรุงเทพมหานคร และได้

กำหนดเป็นนโยบายในรูปของโครงการต่างๆขึ้นมา เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการบ้านมั่นคง เป็นการแก้ปัญหาโดยการจัดสร้างอาคารใหม่ขึ้นรองรับสำหรับผู้มีรายได้น้อย และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด แต่ยังมีปัญหาทั้งในด้านงบประมาณ การตลาด และตัวผู้อาศัย จากสถิติจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 366,711 คน และมีอัตราเพิ่มขึ้นในช่วง 4 ปีแรกของการเก็บข้อมูล ในอัตราที่ค่อนข้างสูง คือ ตั้งแต่ร้อยละ 8 ถึงร้อยละ 19.80 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่รวดเร็วมาก และหลังจากนั้น ในปี พ.ศ. 2540-2542 จำนวนของประชากรในชุมชนแออัดมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.40-5.40 ต่อปี และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2558 จำนวนประชากรในชุมชนแออัดมีอัตราเพิ่มขึ้นค่อนข้างช้ามาก คืออยู่ในระหว่างร้อยละ 0-1.20 ต่อปีเท่านั้น และในบางปีอัตราเพิ่มเป็นศูนย์ และในสามปีสุดท้ายของข้อมูล คือ พ.ศ. 2556-2558 จำนวนประชากรในชุมชนแออัดมีอัตราการลดลงอย่างช้า ๆ คือ ในระหว่างร้อยละ 0.34-0.87 ต่อปี

ส่วนสถิติจำนวนบ้านเรือนที่อยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูลได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 65,695 หลังคาเรือน มีอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2537 คือในระหว่างร้อยละ 12.50-ร้อยละ 18.90 ต่อปี และสำหรับในปี พ.ศ. 2542 จำนวนบ้านที่อยู่ในชุมชนแออัดมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงมาก จากปี พ.ศ. 2541 คือเพิ่มขึ้นถึงอัตราร้อยละ 66.80 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2554 จำนวนบ้านที่อยู่ในชุมชนแออัดมีอัตราเพิ่มขึ้นน้อยมากคือน้อยกว่าร้อยละ 1 ต่อปี ในปี พ.ศ. 2556-2557 จำนวนบ้านที่อยู่ในชุมชนแออัดมีอัตราการลดลงอย่างช้า ๆ คือ ร้อยละ 0.56-0.96 และในบางปีคือ พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2555 อัตราเพิ่มของจำนวนบ้านที่อยู่ในชุมชนแออัดมีอัตราเพิ่มเป็นศูนย์ สำหรับในปี พ.ศ. 2558 ตั้งแต่เดือนมกราคม-เดือนสิงหาคม จำนวนบ้านที่อยู่ในชุมชนแออัดมีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 คือ ร้อยละ 0.25

จำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร มีมากถึงประมาณ ร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นส่วนราชการระดับท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนแออัดเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องเป็นหน่วยราชการที่จัดทำบริการสาธารณะในด้าน โครงสร้างพื้นฐาน จัดทำบริการสาธารณะในด้านสาธารณูปโภค รวมทั้งการพัฒนาสังคม การดูแลความปลอดภัยให้กับชุมชน รวมถึงการแก้ไขปัญหาของชุมชนแออัดถึงแม้ว่ากรุงเทพมหานครจะมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักงานเขต หรือสำนักต่างๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะดังกล่าว แต่เนื่องจากในกรุงเทพมหานครมีประชาชนเป็นจำนวนมาก ทำให้ส่วนราชการขาดความใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการให้บริการต่อประชาชนและการพัฒนาต่างๆของชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนบ้านที่อยู่ในชุมชนแออัด พ.ศ. 2535 - 2558 กรุงเทพมหานคร

ปี พ.ศ.	ประชากรทั้งหมด (คน)	อัตราการเพิ่มขึ้น ของประชากร (%)	จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)	อัตราการเพิ่มขึ้น ของ จำนวนบ้าน (%)
2535	366,711	-	65,695	-
2336	439,580	19.80	78,119	18.90
2537	489,445	11.30	87,922	12.50
2538	561,292	14.60	100,480	14.28
2539	602,652	8.08	109,466	8.94
2540	618,732	2.50	112,621	2.88
2541	633,677	2.40	115,461	2.52
2542	668,448	5.40	192,594	66.80
2543	670,694	0.30	193,019	0.22
2544	670,694	0	193,019	0
2545	679,067	1.20	194,815	0.93
2546	682,368	0.40	195,559	0.38
2547	687,805	0.70	196,830	0.65
2548	690,275	0.30	197,227	0.20
2549	697,900	1.10	198,778	0.78
2550	700,208	0.30	199,413	0.32
2551	702,945	0.30	199,484	0.04
2552	703,666	0.10	199,669	0.09
2553	704,181	0.10	199,789	0.06
2554	705,033	0.10	199,969	0.09
2555	705,033	0	199,969	0
2556	698,830	- 0.87	198,032	-0.96
2557	694,108	- 0.68	196,910	-0.56
2558	691,760	- 0.34	197,413	0.25

ที่มา: สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร (23 กันยายน 2558)

พ.ศ. 2524 กรุงเทพมหานครได้ตระหนักถึงปัญหาชุมชนแออัด จึงได้กำหนดให้มีตำแหน่งนักพัฒนาชุมชนขึ้นในทุกเขต มีหน้าที่ในการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อพัฒนาชุมชนแออัดในพื้นที่ของตนเอง ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 กรุงเทพมหานครร่วมกับการเคหะแห่งชาติได้จัดทำระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนขึ้น เพื่อให้ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน โดยให้สำนักงานเขตประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเลือกตั้งในชุมชน มีจุดประสงค์ให้คนในชุมชนรู้จักช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และให้คนในชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้ความสามารถเข้ามาพัฒนาชุมชนของตน แต่ในการดำเนินงานให้ประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นกระทำได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีตัวแทนของประชาชนเพื่อเป็นแกนนำในการระดมความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนหรือการดำเนินงานอื่นๆ เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชน (อภินันท์ รพีพัฒน์ และ อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2541, หน้า 512)

ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงได้จัดตั้งองค์กรของชุมชนขึ้นเรียกว่า “คณะกรรมการชุมชน” เพื่อเป็นองค์กรที่ช่วยประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการและชุมชน และเป็นช่องทางในการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการกับประชาชน อีกทั้งช่วยประชาสัมพันธ์งานของหน่วยงานราชการ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้มอบบทบาท หน้าที่ ให้แก่คณะกรรมการชุมชนเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ดังนี้

- (1) พัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนทั้งในด้านการถ่ายภาพเศรษฐกิจและสังคมและระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- (2) จัดประชุมในชุมชนหรือเวทีสาธารณะเพื่อพัฒนาชุมชนตามข้อ (1)
- (3) ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสมบัติในชุมชน
- (4) ประสานงานและดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายองค์กรหน่วยงานราชการองค์กรและหน่วยงานเอกชนต่างๆที่เกี่ยวข้องในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน
- (5) เสริมสร้างความสามัคคีและการมีวินัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน
- (6) ส่งเสริมวัฒนธรรมศีลธรรมและประเพณีอันดีงาม
- (7) ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (8) เผยแพร่ผลงานติดตามประเมินผลและรายงานต่อสมาชิกชุมชน เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ข่าวสารต่างๆทางเครื่องขยายเสียง
- (9) ประสานงานแจ้งการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่างๆที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อผู้อำนวยการเขต

(10) มีอำนาจแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเหมาะสมเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการในฝ่ายต่างๆ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556, หน้า 14)

โดยมีความมุ่งหวังว่าคณะกรรมการคณะนี้จะได้มีส่วนช่วยเหลือส่วนราชการในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนแออัด แต่จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่าชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน มีปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งน่าจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนนั้น ทรัพยากรของชุมชน บทบาทของเจ้าหน้าที่ บทบาทของคณะกรรมการชุมชน หรืออาจมีสาเหตุอื่น

ในภาพรวมที่ผ่านมา การแก้ไขปัญหาชุมชนมีนโยบายมุ่งเน้นไปในการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ประชาชน หรือการสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัย แต่ไม่ได้คำนึงถึงการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน ดังนั้น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดควรได้รับการพัฒนาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และนอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริม และสนับสนุนชุมชนในด้านต่างๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า บทบาทของคณะกรรมการชุมชน น่าจะเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่ง ที่มีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนแออัด เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ที่เข้าใจและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และสามารถขับเคลื่อนนโยบายของกรุงเทพมหานครให้ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนด้านต่างๆไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการประสานงาน ด้านการระดมทรัพยากรของชุมชน นั้น สามารถพัฒนาชุมชนแออัดในด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชนในชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ด้านสุขอนามัยของประชาชน และด้านกายภาพของชุมชน ได้อย่างไรและมากน้อยเพียงใด

1.2 คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร มีลักษณะอย่างไร
2. บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ในด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการประสานงาน และด้านการระดมทรัพยากรของชุมชนมีลักษณะอย่างไร
3. ผลการพัฒนาชุมชนแออัดของชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดงกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดกรณีศึกษา ชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาชุมชนแออัดของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดกรณีศึกษา ชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งการศึกษากออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. บทบาทของคณะกรรมการชุมชนประกอบด้วย (1) การประสานงาน (2) การประชาสัมพันธ์ (3) การส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย และ (4) การระดมทรัพยากรของชุมชน
2. การศึกษาปัญหาชุมชนแออัดประกอบด้วย (1) ปัญหาเรื่องที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านพักอาศัย (2) ปัญหาขยะในชุมชน (3) ปัญหายาเสพติด
3. การศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

1.4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาวิจัยการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน ปี พ.ศ. 2557

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาพื้นที่ที่ชุมชนแออัด ของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร เพราะเป็นพื้นที่ที่กรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอย่างมาก มีความเป็นผู้นำ มีความเสียสละ กล้าหาญ มีความคิดและรู้จักลงมือปฏิบัติ คณะกรรมการชุมชนผู้เป็นตัวแทนของประชาชน ได้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาด้านสังคมเกี่ยวกับยาเสพติด จึงพยายามประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชน เพื่อช่วยปราบปรามยาเสพติดให้หมดไปจากชุมชนแห่งนี้ จนในที่สุดชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 ได้รับการยกย่องให้เป็นชุมชนดีเด่นในด้านการป้องกันยาเสพติด

แผนภาพที่ 1 แผนผังชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2

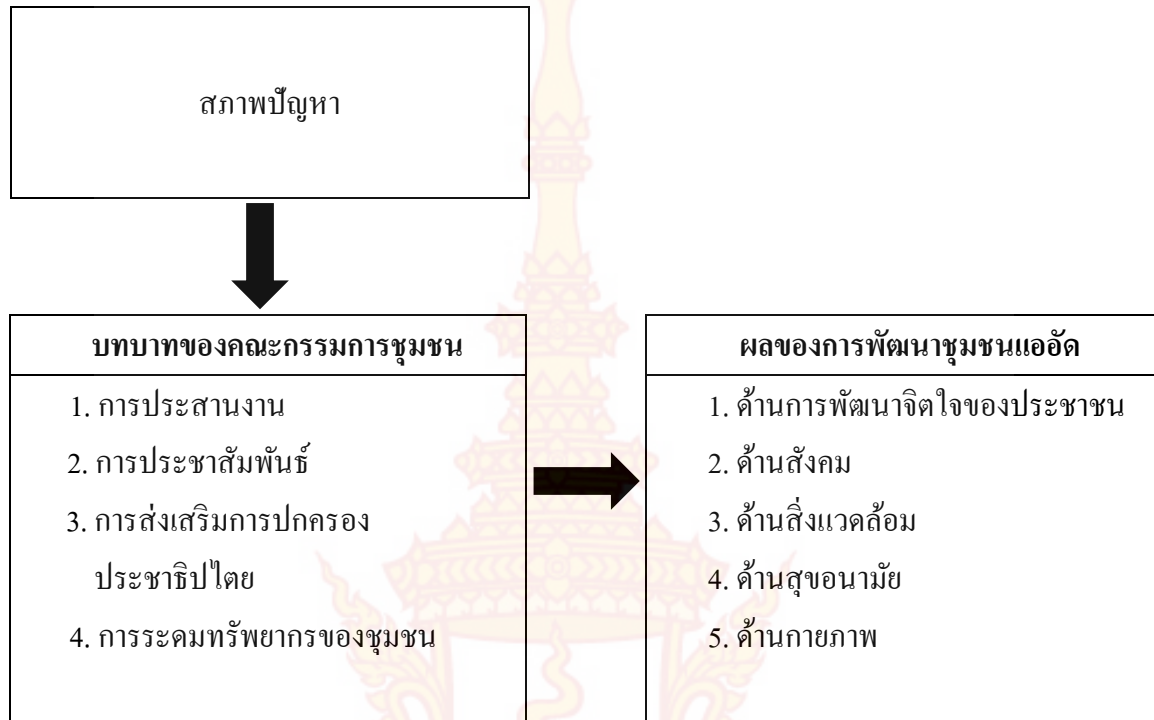

ที่มา: ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรุงเทพมหานครได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนไว้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ด้าน (1) การประสานงาน (2) การประชาสัมพันธ์ (3) การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย และ (4) การระดมทรัพยากรของชุมชน ซึ่งหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการชุมชนดังกล่าว กรุงเทพมหานครมีความมุ่งหวังว่าคณะกรรมการชุมชนจะเป็นผู้ช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ปัญหาด้านเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชน ปัญหาด้านสังคม และปัญหาด้านวัฒนธรรมศิลปะเพื่อช่วยเหลือชุมชนแออัด รวมทั้งการเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนในชุมชนกับส่วนราชการต่าง ๆ ผู้ศึกษาวิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัยนี้ คือบทบาทของคณะกรรมการชุมชน ในการพัฒนาชุมชนแออัด ศึกษากรณีชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษา

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัญหาของชุมชนแออัด หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 ได้แก่ ปัญหาเรื่องที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านพักอาศัย ปัญหาขยะในชุมชน และปัญหาเสาเสพติด

บทบาทของคณะกรรมการชุมชน หมายถึง บทบาทหรือหน้าที่ที่คณะกรรมการชุมชนพึงควรปฏิบัติในการดำเนินงานการพัฒนาชุมชน ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555

ผลของการพัฒนา หมายถึง ชุมชนได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นทางด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขอนามัย และด้านกายภาพ

คณะกรรมการชุมชน หมายถึง ตัวแทนของสมาชิกชุมชนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกชุมชน และได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการเขตดินแดง

ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะบ้านเรือนหนาแน่น ทrudโทรม ด้วยวัสดุก่อสร้างที่ไม่ถาวร ประชาชนอาศัยอยู่อย่างแออัด

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างมีแบบแผนทั้งด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอนามัย ด้านจิตใจ และด้านสังคม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

สมาชิกในชุมชน หมายถึง ประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน และประชาชนในชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างอิสระ

การระดมทรัพยากรของชุมชน หมายถึง การดึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน และสภาพปัญหาของชุมชนแออัดของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

2. ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง มีลักษณะเป็นองค์รวม โดยมีประเด็นการนำเสนอ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดบทบาท
- 2.2 แนวคิดการพัฒนาชุมชน
- 2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 2.4 บทบาทของคณะกรรมการชุมชน
- 2.5 สภาพทั่วไปของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดบทบาท

2.1.1 ความหมาย

การศึกษาแนวคิดบทบาท ได้มีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้สรุปรวบรวมความหมาย และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

Daniel E. Hebding and Leonard Glick (1976, p. 88) ให้ความหมายของคำว่าบทบาท คือ รูปแบบพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังจากสมาชิกกลุ่มในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ John M. Cohen and Norman T. Uphoff (1981, p. 35) ซึ่งได้กล่าวว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังโดยคนในสังคมที่ได้กำหนดรูปแบบพฤติกรรมไว้ให้กับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งตามบทบาทที่เหมาะสม จากการเรียนรู้ในกระบวนการจัดระเบียบทางสังคม

Popenoe David (1977, p. 88) ให้ความหมายของคำว่าบทบาท ไว้ 2 ประการได้แก่ ประการแรก บทบาทคือการกระทำของบุคคลที่พยายามจะตอบสนองต่อสถานการณ์ทางสังคม ส่วนประการที่สอง

บทบาทคือ การกระทำของบุคคลที่พยายามจะตอบสนองต่อสถานการณ์ทางสังคม ส่วนประการที่สอง บทบาทคือ พฤติกรรมของบุคคลที่ถูกคาดหวังจากกลุ่มสังคมซึ่งมีความเกี่ยวข้องในตำแหน่งทางสังคม ซึ่งเรียกว่า สถานะทางสังคม

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516, หน้า 27) กล่าวว่า หากพิจารณาจากความหมายของบทบาทแล้วเห็นว่ามี 2 นัย คือ นัยแรกพิจารณาจากโครงสร้างสังคมบทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆซึ่งแสดงโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นและอีกนัยหนึ่งพิจารณาจากการแสดงบทบาทหรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคมบทบาท จึงหมายถึงผลสืบเนื่องจากการปะทะสังสรรค์นั้น

อานนท์ อาภาภิรม (2518, หน้า 32) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท คือรูปการที่เคลื่อนไหวหรือรูปการทางพฤติกรรมของตำแหน่งซึ่งบทบาทมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สุชา จันท์ธรม (2520, หน้า 46) ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆพึงกระทำ กล่าวคือเมื่อสังคมได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใดๆแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ด้วย

สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2524, หน้า 138) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท หมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงในตำแหน่ง หรือสถานภาพนั้นๆซึ่งสอดคล้องกับศักดิ์ไทย สุรกิจาวร (2545, หน้า 111) ที่ให้ทัศนะว่า บทบาท คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพนั้นๆซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพ โดยบุคคลนั้นๆจะถูกคาดหวังจากสังคมหรือตามลักษณะของการรับรู้บทบาท

ณรงค์ เส็งประชา (2524, หน้า 73) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท คือพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพเมื่อคนมีสถานภาพทางสังคม แต่ละคนจะมีการปฏิบัติตามสถานภาพของตนแตกต่างกันซึ่งคือบทบาท นอกจากบทบาทมีความเกี่ยวข้องในสถานภาพแล้ว บทบาทของสมาชิกในสังคมยังเกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ที่ตนเองได้ผูกพันกับสังคม ซึ่งจะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลและสภาพของสังคมที่บุคคลมีส่วนร่วม

ชุตดา จิตพิทักษ์ (2528, หน้า 61) มีความเห็นว่าบทบาทสามารถพิจารณาได้ 2 ความหมายคือ ความหมายแรก หากพิจารณาจากโครงสร้างทางสังคมบทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ส่วนความหมายที่หากพิจารณาจากการกระทำต่อกันหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาทหมายถึงผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำระหว่างกันของบุคคลที่อยู่ในสถานภาพการปฏิสัมพันธ์นั้น

งามพิศ สัตย์สงวน (2532, หน้า 101) ให้ทัศนะว่าบทบาท คือพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆหรือในฐานะที่ครองตำแหน่งต่างๆอยู่ว่าจะต้องตนปฏิบัติอย่างไร ซึ่งบทบาทนั้นถูกคาดหวังจากกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำร่วมกันทางสังคมได้และสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สุพัตรา สุภาพ (2540, หน้า30) ให้ความหมายของคำว่าบทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพของคนที่มืออยู่ในแต่ละบุคคลมีบทบาทหลายอย่างในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งในแต่ละบทบาทที่แสดงออกนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นถึงวิถีทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งจะช่วยให้คนมีระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

พัทธา สายหู (2540, หน้า 58) กล่าวว่า สถานภาพย่อมมาควบคู่กับบทบาทเสมอ ดังนั้นบทบาทคือหน้าที่ประจำสถานภาพหรือตำแหน่งนั้นๆ เจกเช่นเหมือนตัวละครที่กำหนดให้เล่นเป็นตัวอะไรก็ต้องได้รับบทนั้นตามมาด้วย

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, หน้า 648-649) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท คือ การทำตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อ แม่ บทบาทของครูซึ่งสอดคล้องกับอุทัย หิรัญโต (2519, หน้า 120) กล่าวว่า บทบาท คือการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล โดยมีการคาดหวังจากสมาชิกกลุ่ม

จากความหมายของบทบาทจึงสรุปได้ว่า บทบาท คือแบบแผน พฤติกรรม หรือการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหรือมีสถานภาพนั้นๆที่สังคม กลุ่ม หรือองค์กรได้คาดหวัง หรือได้กำหนดไว้ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นมีอำนาจหน้าที่ และสิทธิตามตามฐานะ หรือตำแหน่งที่ทางสังคมต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือเป็นแนวในการปฏิบัติงาน ซึ่งในแต่ละบุคคลย่อมมีบทบาทหลายอย่างในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งในแต่ละบทบาทที่แสดงออกนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นถึงวิถีทางในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งจะช่วยให้คนมีระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

2.1.2 หลักการ

Ralph Linton, 1936 (อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2522, หน้า 35) กล่าวว่า บทบาทมักจะมาควบคู่กับตำแหน่งเสมอ เพราะว่าทุกๆตำแหน่งจะต้องมีบทบาทกำกับ การที่บุคคลจะแสดงบทบาทได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเฉพาะของสังคม บุคลิกภาพและความจำเป็นของบุคคล

David K. Berlo (1966, p. 153) ให้แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของบทบาท 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2. บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ใน บทบาทนั้นๆ

3. บทบาทที่ถูคาดหมาย (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูคาดหมายโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ใน บทบาทนั้นๆควรจะกระทำอย่างไร

Leonard Broom and Philip Selznick (1977, p. 35) ได้ให้ความหมายของบทบาท สอดคล้อง กับ David K. Berlo ซึ่งมี 3 ลักษณะดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ (The Socially Prescribed or Ideal Role) เป็น บทบาทที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2. บทบาทที่ควรกระทำ (The Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำใน หน้าที่ตำแหน่งนั้นๆซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทที่กำหนดไว้ไม่ตรงตามอุดมคติทุกประการและอาจ แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้

3. บทบาทที่กระทำจริง (The Performed Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตาม ความเชื่อความคาดหมายตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

นอกจากนี้สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2522, หน้า 39) กล่าวว่าบุคคลย่อมแสดงบทบาทตามนัยสิทธิ และหน้าที่ ตามสถานภาพ การแสดงบทบาท มี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. บทบาทตามความคาดหมาย (Expected Role) คือบทบาทที่ต้องแสดงตามความคาดหมายของ บุคคลอื่น เช่น บทบาทของนักเรียนตามความคาดหมายของครู

2. บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (Perceived Role) คือ บทบาทที่เจ้าของสถานภาพรับรู้ ว่า ตนเองต้องแสดงบทบาทอย่างไร เช่น ครูคาดหวังว่าตัวครูเองควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร

3. บทบาทที่แสดงจริง (Actual Role) คือบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะ เป็น บทบาทที่สังคมได้คาดหมาย หรือบทบาทที่ตนเองได้คาดหมาย หรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคม คาดหวังและตนเองคาดหวัง

ส่วนจิตยา สุวรรณะชญ (2527, หน้า 4) แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็น ลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่งโดยได้แบ่งบทบาทออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่ 1) บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมต้องยึดปฏิบัติ และ 2) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) ซึ่งเป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง ซึ่งกล่าวว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงนี้เป็นผลรวมของ

1. บทบาทตามอุดมคติ

2. มุคลิกภาพของผู้ดำรงฐานะตำแหน่ง

3. อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่

4. ปฏิกริยาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้สงวนศรี วิรัชชัย (2527, หน้า 23-24) กล่าวว่าบทบาทมี 5 ลักษณะดังนี้

1. บทบาทตามที่กำหนดหมายถึงบทบาทที่สังคมกลุ่มหรือองค์กรได้กำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆที่อยู่ในสังคมกลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ

2. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังหมายถึงบทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องมีความคาดหวังในผู้ที่ดำรงตำแหน่งนั้นจะถือปฏิบัติ

3. บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่งหมายถึงรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งนั้นมีความคิดและเชื่อว่าตนมีบทบาทในตำแหน่งที่ดำรงอยู่

4. บทบาทที่ปฏิบัติจริงหมายถึงรูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งมีการปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็นซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง

5. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้หมายถึงรูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นรับทราบจากการปฏิบัติ

พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล (2542, หน้า 65) และจ่านอง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2540, หน้า 37-38) ได้แบ่งลักษณะของบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตามความคาดหวังของบุคคลในสังคม เป็นแบบฉบับสมบูรณ์ที่ผู้มีสถานภาพนั้นพึงกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นได้

2. บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่บุคคลนั้นๆควรคิดว่าตนเองต้องปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Enacted Role) เป็นบทบาทที่บุคคลนั้นๆมีการปฏิบัติจริงตามบทบาทที่ได้รับ แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้นๆ ด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันออกไป

2.1.3 ความคาดหวังในบทบาทและความขัดแย้งในบทบาท

โดยทั่วไปบุคคลแต่ละคนย่อมมีสถานภาพ และบทบาทหลายอย่างในการอยู่ร่วมกัน เช่น ถ้าอยู่ในครอบครัวมีสถานภาพเป็นลูก แต่เมื่ออยู่ในที่ทำงานมีสถานภาพเป็นผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ซึ่งแต่ละคนต้องแสดงบทบาทของตนเองไปตามสถานภาพนั้นๆ ซึ่งในบางครั้งการแสดงบทบาทนั้นอาจก่อให้เกิดความคาดหวัง หรือความขัดแย้งจากตัวเราหรือผู้อื่นขึ้นได้

ความคาดหวังในบทบาทจากตัวบุคคลที่มีสถานภาพ หรือดำรงตำแหน่งๆนั้น เป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มหรือสังคมรับรู้หรือได้ตั้งความหวังไว้ ดังนั้นตัวบุคคลจะต้องแสดงบทบาทตามความเหมาะสม ถ้าบทบาทที่แสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับความต้องการหรือความคาดหวังจากคนส่วนใหญ่

บุคคลนั้นย่อมได้รับความชื่นชอบ แต่ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นขัดแย้งหรือไม่ตรงตามความคาดหวังจากคนส่วนใหญ่บุคคลนั้นก็จะไม่ได้รับการสนับสนุนอีก

ความขัดแย้งของบทบาท บุคคลโดยทั่วไปมักมีบทบาทหลายๆอย่างในการอยู่ร่วมกันในสังคม บางครั้งอาจมีความขัดแย้งกันจนเกิดความตึงเครียดและวิตกกังวลได้ ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากตัวบุคคลไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างชัดเจนหรือการรับรู้บทบาทที่แตกต่างจากผู้อื่น เช่น นักเรียนบางคนได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัว หรือเพื่อนบ้าน แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน ยังมีการแสดงบทบาทเหมือนที่บ้าน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมนั้นกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนอาจจะไม่ยอมรับก็ได้ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้น ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การรับรู้ความคาดหวังในบทบาทที่ไม่ชัดเจน ซึ่งเกิดจากตัวบุคคลไม่รู้ว่าตัวเองควรจะทำตัวหรือแสดงบทบาทอย่างไรจึงจะเหมาะสม จากผลการวิจัยของ Steiner และ Doll พบว่าในการให้กลุ่มทำงานแก้ปัญหาอย่างหนึ่งนั้น หากสมาชิกกลุ่มรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนเองถูกต้อง งานของกลุ่มก็จะไปด้วยดี แต่ถ้าหากสมาชิกกลุ่มรับรู้และเข้าใจบทบาทไม่ชัดเจน งานของกลุ่มก็จะมีประสิทธิผลน้อยลง

2. ความเห็นไม่ตรงกันระหว่างผู้ที่มิบทบาทเกี่ยวข้องกัน ซึ่งเกิดจากความไม่ชัดเจนของการรับรู้ระหว่างบทบาทของตนเองและผู้อื่น เช่น ในโรงเรียนมีผู้แสดงบทบาทที่มีความสัมพันธ์กันได้แก่ ครูใหญ่ ครูน้อย คนงาน และนักเรียน ในการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพสูงจะรับรู้บทบาทของตนเองชัดเจนตรงกันกับผู้บริหารโรงเรียน ในทางตรงกันข้ามครูที่มีประสิทธิภาพต่ำจะมีการรับรู้ที่ไม่ชัดเจนจากความคาดหวังในบทบาทของตนเองและผู้อื่น จึงทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ

3. การขัดกันระหว่างการรับรู้ของตนเองกับความคาดหวังของผู้อื่น จากงานวิจัยของ Komarovski พบว่านักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยแห่งนิวยอร์กที่เรียนหนังสือเก่ง รู้สึกขัดแย้งในบทบาทของตัวเองในเรื่องวิชาชีพที่ตนเองสนใจ และเรื่องความรักกับการแต่งงาน เพราะมีความรู้สึกที่ผู้ชายไม่ชอบ จึงแสร้งทำเป็นไม่เป็น เพื่อให้ผู้ชายเข้ามาช่วย (Crutchfield Kretch and Ballachy, 1962 อ้างถึงในศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545, หน้า 111-112)

2.1.4 ความสำคัญของบทบาท

1. ทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่ระหว่างสมาชิกตามความถนัดและความสามารถ
2. ทำให้สมาชิกในสังคมรู้ถึงฐานะและความรับผิดชอบของตนเอง
3. ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบสมาชิกในสังคมปฏิบัติตามหน้าที่ของตนไม่ก้าวก่ายกัน
4. ทำให้สมาชิกแต่ละคนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนตามสถานภาพและบทบาท

(Crutchfield Kretch and Ballachy, 1962 อ้างถึงในศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545, หน้า 112)

จากแนวคิดบทบาทดังกล่าว สรุปได้ว่า บทบาทคือลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่ง บุคคลสามารถแสดงบทบาทตามสิทธิและหน้าที่ ตามสถานภาพ ซึ่งสามารถแบ่งบทบาทออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. บทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ เป็นบทบาทที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งสังคมไว้อย่างชัดเจน ว่าบุคคลนั้นต้องยึดถือปฏิบัติ
2. บทบาทที่ถูกคาดหวังเป็นบทบาทที่ถูกคาดหวังจากบุคคลอื่น โดยคาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นควรปฏิบัติตนอย่างไร
3. บทบาทที่กระทำจริงเป็นบทบาทที่บุคคลปฏิบัติจริงตามบทบาทที่ตนได้รับ

2.2 แนวคิดการพัฒนาชุมชน (Community Development)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้มีการประกาศใช้แผนบูรณชนบท เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2485 ริเริ่มขึ้นโดยกระทรวงมหาดไทย โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้มีที่ทำกินและมีการครองชีพที่ดี แต่ดำเนินการโครงการไปได้ 2 ปี ก็หยุดชะงักลงเนื่องจากโครงการเน้นเพียงการพัฒนาด้านวัตถุเป็นหลัก ประกอบกับเกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา ต่อมาได้มีการฟื้นฟูโครงการบูรณชนบทอีกครั้งโดยในแผนงานได้กำหนดให้มีการรวมทุกท้องถิ่น แต่ในปี 2496 ก็หยุดดำเนินการโครงการเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงิน จนในที่สุดในปี พ.ศ. 2502 สหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสัมมนานักบริหารการพัฒนาท้องถิ่นขึ้นในประเทศไทยจึงทำให้เกิดกรมการพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. 2505 และได้มีสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทขึ้นตามลำดับ (วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์, 2554, หน้า 214-215)

การพัฒนาชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ที่ประเทศพัฒนาได้นำวิธีการมาใช้จนประสบความสำเร็จ และประเทศกำลังพัฒนาก็ได้นำมาใช้ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่รัฐพยายามใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนตื่นตัวและให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

2.2.1 ความหมาย

Arthur Dunham (1958, p. 6) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนคือ การร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนเพื่อช่วยกันปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่น ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนในการช่วยตนเอง และช่วยกันดำเนินงาน แต่ก็ยังได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

Peter Du Sautoy (1962, p. 1) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชนคือ กรรมวิธีที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้กับชุมชน ประกอบด้วย การให้ชุมชนช่วยเหลือตนเอง การตอบสนองต่อความ

ต้องการที่แท้จริงของประชาชน รวมถึงการพิจารณาลักษณะสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่นๆของชุมชน

อมร รักษาสัตย์ และ ชัดติยา วรรณสูตร (2508, หน้า 734) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาก่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีสภาพที่ดีขึ้น

สุวิทย์ ยี่วรพันธุ์ (2509, หน้า 57) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนเป็นการปรับปรุง ส่งเสริมให้ชุมชนมีวิวัฒนาการที่ดีขึ้น
2. การพัฒนาชุมชนเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเจริญขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

3. การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจและด้านวัตถุ

3.1 การพัฒนาทางด้านจิตใจ คือ การอบรมและมุ่งให้การศึกษาแก่ประชาชนตามโรงเรียน มหาวิทยาลัยตาม โครงการของกระทรวงศึกษาธิการ และการศึกษานอกระบบ โรงเรียนให้มีการศึกษาที่ดี

3.2 การพัฒนาด้านวัตถุ คือ การส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงให้มีความเจริญขึ้น

4. การพัฒนาชุมชนคือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการมีส่วนร่วมและการริเริ่มของประชาชน

พัฒน์ บุญรัตพันธุ์ (2515, หน้า 1) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนช่วยเหลือและส่งเสริมประชาชนให้เกิดความคิดริเริ่ม โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงชุมชนของตนเอง อีกทั้งส่งเสริมชุมชนให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

กรมการพัฒนาชุมชนของประเทศไทย 2527 (อ้างถึงใน สนธยา พลศรี, 2545, หน้า 49) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความสามารถของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือบุคคลอื่นและชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ โดยการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, หน้า 180) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชนคือ ความเพียรพยายามร่วมกันของประชาชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง และการผนึกกำลังของประชาชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

Allison Tan (2009, p. 6) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน คือกิจกรรมของ โครงสร้างทางสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและมีการมอบอำนาจให้แก่กลุ่มคนที่เป็นตัวแทนของชุมชนเข้ามาพัฒนาชุมชน

Jerry W. Robinson and Gary P. Green (2011, p. 13) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน คือ สมาชิกในชุมชนนั้นๆมีส่วนช่วยกันพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสภาพ สิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

Mark A. Brennan, Jeffrey C. Birdger and Theodore R. Alter. (2013, Introduction) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน คือการส่งเสริมชุมชนให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีหลักการต่อไปนี้

1. ส่งเสริมกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน
2. ให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของชุมชน ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง จิตวิทยา และผลกระทบอื่นๆของชุมชน
3. ชุมชนนั้นมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้นในขบวนการพัฒนาชุมชนจึงเป็นการ ส่งเสริมและให้โอกาสแก่สมาชิกในชุมชนที่ด้อยโอกาส
4. ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนเรียนรู้การปฏิบัติงานในชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเป็นผู้นำ
5. เพื่อเป็นแนวทางที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาในด้านคุณภาพชีวิตและทำให้ชุมชนมีความ อย่างยั่งยืนในระยะยาว

วรวิฒิ โรมรัตนพันธ์ (2554, หน้า 212) ให้คำจำกัดความของคำว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของชุมชนส่วนรวมให้ดีขึ้นทุกรูปแบบ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งกระทำด้วยความสมัครใจ

ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 (2556, หน้า 1) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน คือการดำเนินการอย่างมีแบบแผน เพื่อก่อให้เกิดการ เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม อนามัยและจิตใจ โดยมี ประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2556, หน้า 9) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือการเปลี่ยนแปลงชุมชน ให้มีความเจริญและดีขึ้น โดยจะต้องพัฒนาคน กลุ่มชน สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ หรือสาธารณะสมบัติ อีกทั้งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการที่ชุมชนได้กำหนดขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งเป็นขบวนการที่ช่วยพัฒนา ความรู้ ความสามารถของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือบุคคลอื่น และชุมชนได้ โดยภาครัฐจะช่วยกระตุ้นเตือนช่วยเหลือและส่งเสริมประชาชนให้เกิดความคิดริเริ่มในการ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงชุมชนให้มีความเจริญทั้งทางกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.2.2 ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 43-44) กล่าวว่า ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนมาจากหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละด้าน จึงส่งผลให้มนุษย์แต่ละคนเกิดความสามารถ ไม่เท่าเทียมกัน แต่สำหรับในความเป็นจริงมนุษย์ทุกคนมีสิทธิและความเสมอภาคในการแสดงความรู้ ความสามารถ ความก้าวหน้าหรือการประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เท่าเทียมกัน แต่โอกาสนั้น ขึ้นอยู่กับสภาวะธรรมชาติ และสภาวะกายภาพของมนุษย์แต่ละคน ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงไม่มีสิทธิและความเสมอภาคที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน

ดังนั้น ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและโอกาสในการทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในชีวิต มี 5 ประการ คือ

1. บุคคลแต่ละคนมีความสำคัญ บุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนมีสิทธิที่ควรได้รับเกียรติ และความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน
2. บุคคลแต่ละคนมีสิทธิ เสรีภาพในการดำรงชีวิตตามความปรารถนาของตนเอง โดยไม่ถูกบีบบังคับจากบุคคลอื่น
3. บุคคลแต่ละคนมีศักยภาพ หรือมีพลังความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ หากบุคคลนั้นนำความรู้ ความสามารถที่ตนอยู่มาใช้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่น และชุมชน
4. การพัฒนาศักยภาพของบุคคลและชุมชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชน และสังคม ซึ่งสามารถพัฒนาโดยวิธีการให้การศึกษา และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
5. บุคคลแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถได้ หากมีโอกาส

จึงสรุปได้ว่า ปรัชญาการพัฒนาชุมชน คือ เมื่อคนแต่ละคนได้รับโอกาสก็จะสามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพหรือความสามารถได้ ดังนั้น ในการพัฒนาชุมชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้คนมีความคิด ริเริ่ม ให้บุคคลได้รับความยุติธรรม ความมีอิสระภาพ เสรีภาพ และความเสมอภาคในการดำรงชีวิต ด้วยวิธีการให้การศึกษาและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

2.2.3 แนวคิดของการพัฒนาชุมชน

Irwin T. Sander (1958, pp. 4-5) มองว่าการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) วิธีการ (Method) แผนงาน (Program) และขบวนการ (Movement) ซึ่งในการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องมีการวางแผนงาน โดยกำหนดกิจกรรม โครงการต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องตระหนักถึงประชาชน สังคม และจิตใจ

Thomas R. Batten 1960 (อ้างถึงใน อมร รักษาสัตย์ และ ชัตติยา วรรณสุต, 2508, หน้า 744-745) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นการทำงานร่วมกันกับประชาชน โดยการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคิดริเริ่ม ตัดสินใจด้วยตัวเอง และให้มีการทำงานร่วมกันตามแบบ

ประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ความสามารถของตนเองให้มากที่สุด ไม่ใช่การทำให้ประชาชน แต่หากประชาชนยังไม่เกิดความต้องการ ก็จะต้องหาทางกระตุ้น ให้คำแนะนำ ให้การศึกษาและฝึกอบรมการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับด้านวัตถุเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับทัศนคติ ทักษะ และความรู้ความสามารถของประชาชนอีกด้วย กล่าวคือ ประชาชนต้องมีการยอมรับ เห็นคุณค่า และให้ความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นจากระดับหนึ่งไปอีกระดับหนึ่งจนทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น และเกิดความสำนึกรับผิดชอบกับชุมชนของตน สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาชุมชนคือ

1. การให้คำแนะนำ
2. การให้การศึกษานอกโรงเรียน
3. การฝึกอบรมประชาชน

สุกิจ จุลละนันท์ (2508, หน้า 737-739) ให้ความเห็นแนวคิดการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การจะทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้นได้นั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ จะต้องปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนตนเอง ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคิดริเริ่ม เพื่อสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนของตนเองได้ นอกจากนี้แล้วจะต้องกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพที่เป็นอยู่เพื่อไปสู่วิถีใหม่ที่ดีกว่า ดังนั้น การพัฒนาชุมชนให้สำเร็จทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ขึ้นอยู่กับความต้องการและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในชุมชน รวมถึงการได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2524, หน้า 13) ให้แนวคิดของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นทั้งกระบวนการ (Process) วิธีการ (Method) กรรมวิธีการเปลี่ยนแปลง (Movement) และเป็นแผนงาน (Program) ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่จะต้องทำต่อเนื่อง และมีกรรมวิธีที่ถูกต้อง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการเปลี่ยนแปลง
2. การพัฒนาชุมชนเป็นกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคน
3. การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการผลักดันให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น โดยวิธีการดังกล่าวจะต้องได้รับการยอมรับเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชุมชนอย่างถาวร และเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน
4. การพัฒนาชุมชนเป็นแผนงานหรือโครงการที่ได้จัดขึ้นตามหลักการพัฒนาชุมชน โดยการนำแผนงานหรือโครงการ ไปปฏิบัติกับคนในชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ส่วนจิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2530, หน้า 22-27) ให้แนวคิดการพัฒนาชุมชนไว้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1. การพัฒนาชุมชนเป็นกรรมวิธี หมายถึงการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงชุมชนอย่างมีระบบ และมีขั้นตอนเพื่อให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในกรรมวิธีการพัฒนาชุมชนนั้นได้ให้ความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่และความสามารถของบุคคลในชุมชนในการให้เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนตนเองตามแนวทางประชาธิปไตย ในแนวคิดนี้จึงเน้นเรื่องการพัฒนาบุคคลในด้านสังคมและจิตใจ

2. การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ หมายถึงวิธีการที่จะนำชุมชนไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ มีการดำเนินไปตามขั้นตอน ทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามาประสานงานต่อจนสำเร็จได้ การพัฒนาชุมชนในประเทศไทยเป็นวิธีการหรือมาตรการของรัฐที่ช่วยจัดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน และระหว่างประชาชนกับรัฐและช่วยส่งเสริมความสามารถในการทำงานร่วมกันแนวคิดนี้จึงเน้นเรื่องจุดหมายปลายทาง

3. การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการหรือแผนงาน หมายถึงในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องมีแผนงาน และรายละเอียดต่างๆที่ระบุถึงกิจกรรม โดยจุดเน้นของโครงการคือการบรรลุให้ประสบความสำเร็จตามโครงการการนั้นๆ มากกว่าการเน้นวิธีการดำเนินงาน และตัวบุคคลเหมือนอย่างเช่นกรรมวิธีพัฒนาชุมชน ซึ่งโครงการพัฒนาชุมชนจะปรากฏในรูปของแผนพัฒนา เช่น แผนพัฒนา 5 ปี แผนสังคมสงเคราะห์ หรือแผนพัฒนากิจกรรมในการพัฒนาชุมชนนั้นมียอดประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

3.1 การจัดโครงการต้องได้รับการวางแผนที่ดี

3.2 ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักช่วยเหลือตนเองได้

3.3 สนับสนุนด้านวิชาการในการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนและสนับสนุนอุปกรณ์ในการพัฒนาชุมชนให้เพียงพอ

3.4 ประสานงานกับหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน แนวคิดนี้จึงเน้นเรื่องกิจกรรม

4. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการของการเปลี่ยนแปลง หมายถึงเป็นขบวนการที่ก่อให้เกิดการรณรงค์ ที่ทำให้ที่ประชาชนมีการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประชาชนมีความไม่พอใจอย่างรุนแรงและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้น ในแนวคิดนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับประชาชนมีความเชื่อว่าจะและศรัทธาแน่นว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องการพัฒนาชุมชนในทรรศนะนี้จึงประกอบด้วยอุดมการณ์และปรัชญา การพัฒนาชุมชนจึงเป็นขบวนการที่สร้างให้รู้จักคิดแนวคิดนี้จึงเน้นเรื่องอุดมการณ์ของงานพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2545, หน้า 43-44) ให้แนวคิดการพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ชุมชนจะพัฒนาหรือเสื่อมถอยขึ้นอยู่กับคน เป็นสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยการพัฒนาให้คน มีพลังความสามารถที่จะนำความรู้มาพัฒนาตนเอง และชุมชนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับชุมชนจากระดับหนึ่ง ไปสู่อีกระดับหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่กระบวนการคิด การวางแผน การร่วมปฏิบัติงาน การร่วมประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ในทุกขั้นตอน

3. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนได้มี ศักยภาพและพลังความสามารถที่พึ่งตนเองได้ เพื่อประชาชนจะได้ช่วยกันพัฒนาชุมชนของตนเองได้

4. การใช้ทรัพยากรในชุมชน การใช้ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ โดยไม่หวัง พึ่งพาจากภายนอกชุมชน

5. การริเริ่มของประชาชน การกำหนดกิจกรรม โครงการต่างๆ ประชาชนในชุมชนเป็นผู้กำหนด ริเริ่ม จากความต้องการของคนในชุมชนไม่ใช่ถูกกำหนดจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก ซึ่งในขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆประชาชนในชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ โดยได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถแก้ปัญหา และแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้

6. จิตความสามารถของชุมชนและรัฐบาลชุมชนที่มีความพร้อมมากก็จะพึ่งจิตความสามารถ ของตนเอง ส่วนชุมชนที่มีความพร้อมน้อย รัฐบาลก็จะเข้าไปให้ความสนับสนุน เพราะทั้งรัฐและชุมชนเอง ก็มีจิตความจำคักของทรัพยากร

7. การร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับประชาชนการพัฒนาชุมชนนั้นรัฐบาลและประชาชนจะต้อง ให้ความร่วมมือกันทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถ ขอความร่วมมือจากภาคเอกชนและชุมชนภายนอกที่พร้อมจะให้การสนับสนุนได้อีกด้วย

8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมหลายอย่าง มีการดำเนินงาน ร่วมกันหลายฝ่าย ดังนั้นเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จจึงต้องมีการประสานงานที่ดี

9. ความสมดุลในการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมต่างๆจะต้องมีการดำเนินงานไปพร้อมๆ กัน ทุกด้าน ไม่มุ่งไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกัน

10. การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชน เป็นลักษณะการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกระดับ อย่างต่อเนื่อง จึงมีลักษณะที่เป็นกระบวนการ เป็นวิธีการ และขบวนการทางสังคม ดังนี้

10.1 การพัฒนาชุมชนเป็นลักษณะกระบวนการ คือมีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ต่อเนื่องกัน จะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไม่ได้

10.2 การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ คือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชน และให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

10.3 การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการ คือ เป็นการเน้นความคิดริเริ่มของประชาชน โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความก้าวหน้ารวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและการประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10.4 การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการทางสังคม คือ การกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเคลื่อนไหว ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน

จากแนวคิดการพัฒนาชุมชนสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นการทำให้ชุมชนมีความเจริญขึ้น โดยอาศัยกระบวนการความร่วมมือของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักช่วยเหลือตนเอง และชุมชน แนวคิดการพัฒนาชุมชนจะเน้นพัฒนาในตัวบุคคลโดยการอบรมให้ความรู้ หรือให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อนำความรู้ที่นำมาแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิตได้ และเน้นพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชน เพื่อคนในชุมชนได้มีสุขภาพกาย และสุขภาพใจที่ดีด้วย

2.2.4 ความสำคัญของการพัฒนาชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2515, หน้า 22-23) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีความสำคัญคือ

1. การพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ประชาชนผู้ริเริ่มเอง หรือบุคคลภายนอก เช่น ข้าราชการของรัฐบาลกระตุ้น ชักจูงให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่ม

2. การพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ยึดหลักการช่วยตัวเอง คือการที่ประชาชนใช้ความรู้ ความสามารถของตนเอง รวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนนำมาก่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด เพื่อให้ชุมชนของตนมีความสุข เช่นเดียวกับชุมชนที่พัฒนาแล้ว หากมีหน่วยงานจากภายนอกเข้ามาช่วยเหลือเป็นเพียงการช่วยเหลือเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งการช่วยเหลือของตนเองนั้น เป็นการวางแผน และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือสนองตอบต่อความต้องการของตน และชุมชนด้วย

3. การพัฒนาชุมชนเป็นงานที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของคนให้ดีขึ้น โดยใช้วิธีการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

4. เป็นงานที่ใช้วิธีการให้การศึกษาและจัดระเบียบชุมชนเพื่อการพัฒนาคน ก็จะต้องศึกษาสภาพชุมชน สิ่งแวดล้อม ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อหาแนวทางแก้ไข และปรับปรุงเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยวิธีการให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ความรู้ในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆแก่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้

เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนวิธีการจัดระเบียบชุมชน การทำงานร่วมกัน และสามารถนำเอาความรู้
นี้ไปประยุกต์ใช้ได้ เมื่อเกิดปัญหาซ้ำแบบเดิม ซึ่งประชาชนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

การพัฒนาชุมชนนั้น สิ่งที่สำคัญคือความร่วมมือจากประชาชนด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่การ
บังคับ หรือการสั่งการให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม

5. การพัฒนาชุมชนเป็นการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม
และวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นไปตามรูปแบบและทิศทางที่ได้กำหนดไว้ โดยยึดถือสภาพ
ความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นหลัก

6. การพัฒนาชุมชนเป็นการก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของประชาชน คือ เชื่อว่า
ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อเกิดการเรียนรู้จากวิธีการที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

7. การพัฒนาชุมชนก่อให้เกิดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน คือ ในการพัฒนาชุมชนนั้น
ถือว่าประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ดังนั้น ในการดำเนินงานจึงไม่เลือกกลุ่มคน
พิเศษ หรือมีการแบ่งชนชั้นกัน เพราะถือว่าทุกคนเท่าเทียมกัน

8. การพัฒนาชุมชนเป็นการก่อให้เกิดความถือความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีวิทยา
คือ การนำเอาความรู้ ความคิดต่างๆ ตลอดจนผลของความเจริญทางด้านดังกล่าวมาให้ความรู้แก่คนที่
ต้องการเปลี่ยนแปลง เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ได้

9. การพัฒนาชุมชนเป็นการก่อให้เกิดความยุติธรรม โดยการให้คนในชุมชนได้คุณภาพชีวิต
ที่ดีขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา ความเป็นอยู่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนมีความสำคัญต่อประชาชนในชุมชน เพราะจะช่วยให้ประชาชน
รู้จักช่วยเหลือตนเอง และรู้จักใช้พลังความสามารถที่มีอยู่มาช่วยเหลือชุมชน เมื่อได้รับการเรียนรู้จาก
วิธีการที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2.2.5 องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชน

ถ้าพิจารณาจากลักษณะที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนแล้ว สอนทยา พลศรี (2545, หน้า 43-44)
กล่าวว่า องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนมีดังต่อไปนี้

1. คนในชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาคนให้มีศักยภาพ และพลังความสามารถเพราะ
คนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาชุมชน

2. สิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์
สร้างขึ้น เช่น การจัดระเบียบทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม สถาบันทางสังคมหรือ
เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งมีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนงานพัฒนาชุมชน

3. วัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น วัสดุสำนักงาน วัสดุก่อสร้าง ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น จะต้องมีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่กำหนดขึ้น

4. กลวิธีหรือวิธีการพัฒนานั้นมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การให้การศึกษาอบรม การจัดระเบียบชุมชน การสร้างผู้นำ การสร้างกลุ่มและองค์กร การวางแผนและโครงการ หรือการประสานงาน เป็นต้น

5. กระบวนการพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน เริ่มต้นด้วยการศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน การวางแผนแก้ปัญหาในรูปของโครงการ การพิจารณาวิธีการดำเนินการ การดำเนินงาน การประเมินผลงาน และการทบทวน เพื่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

6. การสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐบาลและภาคเอกชน เป็นการกระตุ้น เร่งเร้า หรือช่วยให้ประชาชนในชุมชนเกิดความตื่นตัว และเคลื่อนไหวในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน แต่หากเกินขีดความสามารถของชุมชนที่จะกระทำได้ หน่วยงานดังกล่าวจะเข้ามาช่วยเหลือและให้การสนับสนุน

7. การบริหารและการจัดการ ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนมีวิธีการและกระบวนการหลายขั้นตอน ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงกับคน กลุ่มคน องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมถึงภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงต้องอาศัยการบริหารและการจัดการที่ดี ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการดำเนินงาน และช่วงหลังจากได้รับผลการพัฒนาแล้ว

8. นักพัฒนาชุมชน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในด้านการพัฒนาชุมชน ซึ่งนักพัฒนาชุมชนมักจะมีเทคนิค วิธีการจูงใจ การระดมพลัง หรือดึงศักยภาพของคนในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

9. การประสานงาน คือการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ถูกต้องตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

10. ผลงานที่เกิดขึ้น เป็นความสำเร็จจากการพัฒนา ซึ่งผลงานที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริงและเป็นธรรม

องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งเสริมกันและแย้งกัน จึงต้องดำเนินงานไปพร้อมๆกัน ดังนั้น การจะทำให้การดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องพัฒนาองค์ประกอบทั้งหมดนี้ให้มีคุณภาพ มีปริมาณที่เพิ่มขึ้น และให้มีความเหมาะสมกับสภาพของชุมชน

2.2.6 หลักการพัฒนาชุมชน

The United Nations (1960, pp. 8-13) กล่าวถึงหลักการพัฒนาชุมชนจากประสบการณ์ในประเทศต่างๆ ที่ได้ดำเนินงานในด้านนี้จนประสบความสำเร็จ ไว้ดังนี้

1. การดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมของชุมชนต้องตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะโครงการแรกของชุมชน
2. งานพัฒนาชุมชนจะสำเร็จได้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ
3. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนในชุมชน มีความสำคัญเท่าเทียมกับการพัฒนาวัตถุ
4. มุ่งเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในด้านกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น
5. ให้ความสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนการฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการไปได้อย่างราบรื่น
6. การดำเนิน โครงการของชุมชนต้องให้ความสำคัญแก่สตรีและเด็กได้มีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้โครงการพัฒนามีพลังเข้มแข็งมากขึ้น
7. รัฐบาลต้องมีส่วนช่วยเหลือในการผลักดัน โครงการพัฒนาอย่างจริงจัง
8. การดำเนินงานต้องมีการกำหนดนโยบาย ระเบียบ วิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการคัดเลือกและการฝึกอบรมบุคลากร
9. ควรนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในโครงการพัฒนาชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระหว่างประเทศให้คุ้มค่าที่สุด
10. ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับชุมชนต้องให้ขนานควบคู่ไปกับการพัฒนาของประเทศด้วย

2.2.7 วิธีการพัฒนาชุมชน

วรวิฑูมิ โรมรัตนพันธ์ (2535, หน้า 6) กล่าวว่าในการพัฒนาชุมชนมีวิธีการ 2 วิธี ดังนี้

1. กระบวนการสร้างพลัง และความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการให้บุคคลที่มีความสนใจหรือมีประโยชน์ร่วมกัน เข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกัน นอกจากจะช่วยให้เกิดพลังการต่อรองการสร้างผลประโยชน์แล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงแก่สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชนอีกด้วย
2. กระบวนการให้การศึกษา เป็นการอบรม ให้ความรู้แก่ประชาชนโดยการให้การศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อช่วยเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ ทักษะในการรู้จักคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รวมถึงรู้จักวิธีการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ซึ่งจะทำได้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์ได้

2.2.8 เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนถือว่าเป็นการพัฒนาแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนไว้หลายท่าน ดังนี้

Arthur F. Wileden (1961, p. 17) ได้แสดงถึงเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนคือ มุ่งพัฒนาคน วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับ Ward H. Goodenough (1963, อ้างถึงใน จีระพรณ กาญจนะจิตรา, 2530 หน้า 3) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือประการแรก มุ่งเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม หรือสถานะทางกายภาพ ของชุมชนที่สมาชิกในชุมชนอาศัยประการที่สอง มุ่งเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนจากความคิดเดิมๆ ให้หันมาทำความเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนได้ทันต่อเหตุการณ์ และมีความคิดก้าวหน้ามากขึ้น ให้ประชาชนมีความสำนึกรับผิดชอบชุมชนของตน โดยเน้นการให้ความรู้และทักษะแก่ประชาชนซึ่งจะช่วยฝึกให้ประชาชนรู้จักคิด ตัดสินใจ และสามารถแก้ไขปัญหาได้

กรมการพัฒนาชุมชน (2506, หน้า 24-25) ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ทั้งหมด 6 ประการดังนี้

1. เร่งการเพิ่มผลผลิต และรายได้ของประชาชนในแต่ละครอบครัวจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม
2. ส่งเสริมการสร้างสาธารณสมบัติโดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชน
3. ส่งเสริมด้านสุขอนามัยและสุขภาพของประชาชน
4. ส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนให้กับประชาชนในชุมชน รวมทั้งผู้ใหญ่ สตรี เด็ก และคนวัยรุ่น
5. ส่งเสริมด้านวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี สวัสดิการ รวมถึงด้านการสันตนาการให้แก่ประชาชนในชุมชน
6. ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้มีการช่วยเหลือตนเอง และปกครองตนเองได้ตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ไพฑูริย์ เครือแก้ว (2518, หน้า 239) กล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า เน้นการพัฒนาในส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล ปราบกฏการณ์และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและสังคมของชุมชน

การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ การพัฒนาคนให้มีความสุข และการพัฒนา กลุ่มคนให้มีความเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ดังนี้

1. การพัฒนาคนให้มีความสุข

คนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา สาเหตุเพราะเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่เป็นผู้ดำเนินงาน ผู้ได้รับผลที่เกิดขึ้น และเป็นผู้สืบทอดงานพัฒนา ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข โดยวิธีการดังนี้

1.1 การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ การพัฒนาให้คนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพและเลี้ยงชีพครอบครัวได้ อีกทั้งส่งเสริมความรู้ทางการเมืองและความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีพ มีวิสัยทัศน์ให้สามารถพึ่งพาตนเองและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้

1.2 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม คือ การส่งเสริมให้เป็นคนดี ทั้งการคิด การพูด และการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

1.3 การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ การทำให้คนมีความสุข มีจิตใจที่ดีงาม มีเมตตา กรุณา มีจิตใจที่มั่นคง มีความสุขุมเยือกเย็น รู้จักพอเพียง รู้จักประมาณ เป็นคนมองโลกในแง่ดี และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2. การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข

การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และมีความสุข เป็นการทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึก ร่วมกันเพื่อเกิดการรวมตัวกัน ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการ ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งในการรวมตัวกันของชุมชนนั้นอาจอยู่ในรูปกลุ่มย่อย หรือมีการกระจายกระจายกันก็ได้ แต่ยังสามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร จนทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์ในแนวราบที่มีความเท่าเทียมกัน เมื่อเกิดการประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 2.1 มีจิตสำนึกชุมชน
- 2.2 มีจิตวิญญาณชุมชน
- 2.3 เป็นชุมชนเรียนรู้
- 2.4 มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง
- 2.5 การจัดการชุมชนที่ดี
- 2.6 มีเครือข่ายชุมชน
- 2.7 มีภาวะผู้นำชุมชน
- 2.8 เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้

2.9 เป็นชุมชนสงบสุข

2.10 เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2527, หน้า 48-49) กล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ได้แก่ ทักษะคติ ค่านิยม ความเชื่อ ทำทาง ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาให้ประชาชนได้รู้จักคิด รู้จักฟัง รู้จักโต้แย้ง ไม่เชื่อในสิ่งที่ผิด ตลอดจนการรับความคิดเห็นของสิ่งที่ถูกต้อง และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำ ถนน ไฟฟ้า ประปา อุปกรณ์ทางการผลิต และเทคโนโลยีต่างๆ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนได้ว่า การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายที่มุ่งเน้นพัฒนาคน และวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการพัฒนาคนเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาชุมชน โดยผ่านกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนและกระบวนการรวมกลุ่มเป็นสำคัญ เพราะการจะให้การพัฒนابรรลุผลสำเร็จนั้นอยู่ที่ตัวประชาชนทั้งนี้เพราะหากประชาชนมีความรู้ ความสามารถและมีจิตสำนึกสูงแล้ว จะส่งผลให้การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นดีขึ้นตามมาด้วย

จากการศึกษาแหล่งที่มา ความหมาย และแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่ ค.ศ. 1958-2013 ผู้ศึกษาวิจัยจึงสามารถสรุปตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนทั้งหมด 9 ตัวแปร และสรุปพัฒนาการแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน โดยการสังเคราะห์แหล่งที่มาของตัวแปรการพัฒนาชุมชนที่นักวิชาการและสถาบันต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์พัฒนาการแหล่งที่มาของตัวแปรการพัฒนาชุมชน

ปี	ชื่อ นักวิชาการ/ผลงาน	ตัวแปร								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1958	Irwin T. Sander	4-5								
1958	Auther Dunham							6		
1960	องค์การสหประชาชาติ	8-13								
1961	Arthur F. Wileden	17						17		
1962	Peter Du Sautoy	1	1							

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปี	ชื่อ นักวิชาการ/ผลงาน	ตัวแปร								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1963	กรมการพัฒนาชุมชน	24-25				24-25			24-25	
1965	อมร รักษาสัตย์	744- 745	734	734		744- 745				
1965	สุกิจ จุดละนันท์	739	739	739	739					
1972	สัญญา สัญญาวิวัฒน์	22-23				22-23		22-23	22-23	
1974	พัฒน์ บุญรัตพันธุ์	10								
1975	ไพฑูรย์ เครือแก้ว	239				239		239		
1980	สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์	53								
1981	ไพรัตน์ เดชะรินทร์	13								
1984	สมนึก ปัญญาสิงห์	48						48		
1986	สุวิทย์ ยิ่งวรพันธ์	57	57	57				57		
1987	จิรพรรณ กาญจนะจิตรา	22-27	22-27			22-27				
2000	ทองอินทร์ อันทะบาล		153- 155					153- 155	153- 155	
2001	วัชร ธรรมวิเศษ		75			75	75		75	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปี	ชื่อ นักวิชาการ/ผลงาน	ตัวแปร								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
2002	สนธยา พลศรี	43-44				43-44				
2002	Sangeeta Mookherji								บท คัดย่อ	
2006	พรพิทักษ์ เจตนะ	50-52	50-52					50-52		50-52
2006	ประสิทธิ์ สุขทวีทรัพย์		31-32				31-32	31-32		
2008	วิรัช วิรัชนิภาวรรณ	11								
2009	จีรพรรณ กาญจนะจิตรา		9	9				9		
2010	จักรวาล ภักดีสกุลสวรรค์			45-46				45-46	45-46	
2011	ปัทมาพร ณ ถกลาง		58-65	58-65			58-65	58-65	58-65	
2013	ระเบียบ กรุงเทพมหานคร ว่าด้วยกรรมการชุมชน	1	1	1			1	1	1	
มปป	วรวิติ โรมรัตนพันธ์	6				6				
	รวม	20	13	7	1	9	5	12	8	1

หมายเหตุ : ตัวเลขในตารางหมายถึง เลขหน้า

จากตารางที่ 2 ที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาแนวความคิดการพัฒนาชุมชนจากนัก วิชาการและหน่วยงานสถาบันต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าพัฒนาการแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน สามารถแยกตัวแปรของการพัฒนาชุมชนออกได้เป็น 9 ตัวแปร ดังนี้

ตารางที่ 3 ตัวแปรของการพัฒนาชุมชนที่มีผู้เลือกใช้

ตัวแปรการพัฒนาชุมชน	จำนวนครั้งที่มีการเลือกใช้ ตั้งแต่ ค.ศ. 1958 – 2013
1. ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน	20
2. ด้านสังคม	13
3. ด้านเศรษฐกิจ	7
4. ด้านการเมือง	1
5. ด้านการศึกษา	9
6. ด้านกายภาพ	5
7. ด้านสิ่งแวดล้อม	12
8. ด้านสุขอนามัย	8
9. ด้านสวัสดิการสังคม	1

ผู้ศึกษาวิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรการพัฒนาชุมชนจากวรรณกรรมต่าง ๆ และผู้ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนดังที่ปรากฏในตารางที่ 6 พบว่ามีจำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาด้านจิตใจของประชาชน การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการเมือง การพัฒนาด้านการศึกษา การพัฒนาด้านกายภาพ การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านสุขอนามัย และการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคม แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดตัวแปรที่เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากการศึกษา สังเคราะห์แนวความคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามตารางที่ 3 ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพัฒนาด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชนมีค่าความถี่มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้นั้นต้องพัฒนาที่คนเป็นหลักตามทฤษฎีที่ได้ศึกษา อีกทั้งการพัฒนาชุมชนของชอยสมบูรณ์พัฒนาได้เน้นพัฒนาชุมชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขอนามัย และด้านกายภาพ ซึ่งจากที่ผู้วิจัย

ได้ทบทวนวรรณกรรมมาทั้งหมดได้มีการกล่าวถึงทั้ง 5 ตัวแปร ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงเลือกใช้ 5 ตัวแปรดังกล่าว เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในงานวิจัยนี้

สำหรับตัวแปรด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ ผู้ศึกษาไม่ได้เลือกมาทำการศึกษาเป็นตัวแปรหลัก เนื่องจากบุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดินแดง ให้ข้อมูลเบื้องต้นว่าการพัฒนาชุมชนด้านการศึกษา และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านสังคม ในการศึกษานี้จึงได้นำการพัฒนาชุมชนในด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจไปรวมไว้ในด้านการพัฒนาสังคม

ตารางที่ 4 ตัวแปรของการพัฒนาชุมชนที่เลือกใช้ในการศึกษา

ตัวแปรการพัฒนาชุมชน	จำนวนครั้งที่ผู้เลือกใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 1958 - 2013
1. ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน	20
2. ด้านสังคม	13
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	12
4. ด้านสุขอนามัย	8
5. ด้านกายภาพ	5

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1958-2013 ผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปตัวแปรการพัฒนาชุมชนที่นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้ทั้งหมด 9 ตัวแปร มีความหมายนี้

1. ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน หมายถึงการพัฒนาคนให้มีสติ รู้จักพอ และรู้จักบังคับจิตใจตนเอง นอกจากนี้เป็นการพัฒนาหรือการปลูกฝังให้ประชาชนเป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน เสียสละ มีความสามัคคี ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นคนที่มีความดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนเป็นวิธีการที่ค่อนข้างลำบาก เพราะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิด อุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์การสังคม และการนำเอาวิทยาการใหม่มาใช้ โดยวิธีการให้ความรู้ และเพิ่มพูนทักษะให้แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนรู้จักตัดสินใจ และรู้จักตัดสินใจปัญหาาร่วมกัน (จิรพรรณ กาญจนะจิตรา, 2552, หน้า 9-10; วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551, หน้า 54)

2. การพัฒนาด้านสังคม หมายถึงการส่งเสริมให้ประชาชนที่อยู่ร่วมกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจอันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีความเจริญรุ่งเรือง

และสงบสุขแต่การที่บุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขจะต้องอาศัยปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ดีพอสมควร กล่าวคือ มีที่อยู่อาศัย มีอาหารเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ มีเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มสมควรแก่สภาพ และฐานะ มีความรักใคร่สามัคคีกันของสมาชิกในสังคมและปราศจากภัยคุกคามจากโจรผู้ร้าย

3. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การส่งเสริมให้มีกระบวนการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้เกิดความต่อเนื่อง โดยมีจุดประสงค์เพื่อลด หรือขจัดปัญหาความยากจน ขจัดปัญหาการว่างงาน และปัญหาการกระจายรายได้ พร้อมกับเปลี่ยนแปลงสวัสดิการของชุมชนให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในชุมชนเพื่อตระหนักถึงผลกระทบที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ธเนศ ศรีวิชัยคำพันธ์, 2556, หน้า 8)

4. การพัฒนาด้านการเมือง หมายถึง การส่งเสริมการเมืองแก่ประชาชนเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งระบบการเมืองจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานราชการอย่างใกล้ชิด การพัฒนาทางด้านการเมืองจึงถือว่าการส่งเสริมประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557, หน้า 13)

5. การพัฒนาด้านการศึกษา หมายถึง เป็นกระบวนการให้การศึกษา แก่ประชาชน โดยการพัฒนาที่เน้นให้สมาชิกชุมชนรู้จักคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล และใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม (ครรชิต พุทธิโกษา, 2554, หน้า 1)

6. การพัฒนาด้านกายภาพ หมายถึง การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ทางเท้า หรือโทรศัพท์ เพื่อให้สมาชิกชุมชนได้รับความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551, หน้า 215)

7. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเสริมสร้าง พื้นฟู และรักษาสภาพแวดล้อมไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลัง และเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในชุมชนใช้ให้คุ้มค่าและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด (วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์, 2554, หน้า 233)

8. การพัฒนาด้านสุขอนามัย หมายถึง การสนับสนุน และส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีความสามารถในการควบคุมดูแลสุขภาพ และพัฒนาสุขภาพของตนเอง ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้แนะนำว่าการเสริมสร้างสุขอนามัยจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในจึงจะมีความยั่งยืน โดยกลยุทธ์ของการเสริมสร้างสุขอนามัยมี 5 ประการ คือ 1) การเสริมสร้างนโยบายสาธารณสุขเพื่อสุขภาพ 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 4) การพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคล และ 5) การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพของชุมชนจึงเป็นการเพิ่มสมรรถนะให้คนมีความสามารถเพิ่มขึ้นในการควบคุมและการส่งเสริมให้สุขภาพของตนดีขึ้น

ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสุขภาพ องค์กรท้องถิ่น และประชาชนในชุมชน (นิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์, 2557, หน้า 109)

ด้านสวัสดิการสังคม หมายถึง การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา รวมถึงการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป (พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546, 2546, หน้า 1)

2.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนถูกกล่าวถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จากนั้นมาภาครัฐได้นำการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นเครื่องมือในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่รัฐกำหนดขึ้น โดยที่คำจำกัดความของคำว่ามีส่วนร่วมมีความหมายในหลายมิติ ทั้งในแง่มิติที่แคบ และมิติที่กว้าง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น นั่นคือ กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยทั้งสองฝ่ายมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อช่วยให้เกิดการตัดสินใจในทางที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดที่ก่อให้เกิดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่นย่อมรู้ถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคคลอื่น ฉะนั้นจึงต้องเปิดกว้างในความคิดเห็นโดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมถึงการจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยการให้ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษา คำแนะนำ การวางแผนร่วมกัน และดำเนินงานร่วมกัน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551, หน้า 5-7)

การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ประการแรกเกิด จากความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของบุคคล ซึ่งมีความคิดพ้องต้องกัน จนกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม ประการที่สอง เกิดจากความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ขณะนั้น ทำให้เกิดการผลักดันไปสู่การรวมกลุ่ม การวางแผน และการลงมือกระทำร่วมกัน ประการสุดท้ายเกิดจาก การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปสู่

ทิศทางที่ดีขึ้น โดยจะต้องเกิดจากการคิดริเริ่มของประชาชนเป็นสำคัญเพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมของชุมชน

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังเกิดจากแนวคิดอื่นๆ ได้อีก เช่น เกิดจากความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น เกิดจากความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่งทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยทั้งๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วยแรง เป็นต้น และเกิดจากอำนาจบังคับซึ่งเกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าบังคับให้ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527, หน้า 183)

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการที่ถูกต้องในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจากภาครัฐหรือภาคเอกชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาที่ถูกต้อง โดยสิ่งที่สำคัญที่สุดคือต้องอาศัย “หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยให้การติดต่อสื่อสาร หรือการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในชุมชนเป็นไปอย่างสะดวกยิ่งขึ้น หากสมาชิกในชุมชนมีการติดต่อสื่อสาร พுகุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ก็จะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนของตนเอง (จินตวิโร เกษมสุข, 2557, หน้า 3)

2.3.1 ความหมาย

การมีส่วนร่วมมีจุดเริ่มต้นมาจากปรัชญาทางการเมือง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ซึ่งในระยะแรกนั้นได้ให้คำนิยามของคำว่า การมีส่วนร่วมออกเป็น 2 นัยยะ คือ

1. การมีส่วนร่วมนัยยะที่เป็นทางการเมือง หมายถึง การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในชุมชนให้รักษาผลประโยชน์ของกลุ่มได้ โดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค และลงสู่พื้นที่ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีเอกภาพทางการเมือง สามารถบริหารท้องถิ่นของตนได้ ถือได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของชุมชนด้วย

2. การมีส่วนร่วมนัยยะที่เป็นกระบวนการพัฒนา หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมค้นปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนานั้นๆ ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนนั้นด้วย (วิณา เทียงธรรม, สุณีย์ ละกำป็น และ อาภาพร เผ่าวัฒนา, 2554, หน้า 58-59)

การมีส่วนร่วมนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายและแตกต่างกันออกไป ดังนี้

William Erwin, 1976 (อ้างถึงใน จินตวิรี เกษมสุข, 2557, หน้า 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการ ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา คือประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหา ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญร่วมกับวิทยากรอีกทั้งติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

John M. Cohen and Norman T. Uphoff (1981, p. 6) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อการพัฒนา รวมทั้งช่วยกันลงมือปฏิบัติหลังจากที่ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากโครงการ

William W. Reeder (1974, p. 39) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคมทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ในด้านของการมีส่วนร่วมนั้น นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527, หน้า 41) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุกระตุ้นให้เกิดการกระทำ และเกิดความรู้สึกที่ร่วมรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สำหรับเสน่ห์จามริก (2527, หน้า 38) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ได้หมายความว่า เป็นการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมตามที่องค์กรพัฒนาจัดขึ้นเท่านั้นแต่ต้องการให้ชุมชนมีกิจกรรมและวิธีการดำเนินการของเขาเองในชุมชน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, หน้า 20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการคิด การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ รวมถึงร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ในการจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้น ผู้นำชุมชนจะต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่าคนทุกคนย่อมปรารถนาการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและได้การปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และรู้จักเสียสละเพื่อชุมชน ขณะเดียวกันประชาชนสามารถพัฒนาสิ่งเหล่านี้ได้หากได้รับโอกาสและคำแนะนำที่ถูกต้อง เหมาะสม

อรทัย ก๊กผล (2552, หน้า 17-19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมักเปลี่ยนไปตามสภาพทางสังคมและการเมืองในอดีตจะเน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้ความสำคัญในเรื่องการใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางตรงและประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเองทำให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีขอบเขตกว้างขึ้นดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงหมายถึงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์นโยบายกระบวนการบริหาร

และการตัดสินใจของท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริงอย่างไรก็ตามประชาชนต้องให้อิสระทางความคิดต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิดแก่ประชาชนด้วย เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ความรู้ ความสามารถอีกทั้งความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น โดยให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบดังนี้

1. ประชาชนจะต้องมีจิตสำนึกในตนเอง โดยถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่
2. ประชาชนช่วยกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของชุมชนและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง
3. ประชาชนร่วมกันวางแผนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมหรือโครงการมีการแบ่งงานกันอย่างไรซึ่งงบประมาณเท่าไร จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา
4. ประชาชนร่วมกันดำเนินงานกล่าวคือประชาชนจะต้องใช้ความรู้ และความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ
5. ประชาชนร่วมกันติดตามประเมินผลในระหว่างการทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้ภารกิจสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย
6. ประชาชนร่วมรับผลประโยชน์กล่าวคือประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนทุกคนย่อมได้รับผลประโยชน์ร่วมกันซึ่งผลตอบแทนนั้นอาจอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของหรืออาจเป็นความสุขสบาย และความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

จากความหมายของการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีอิสระในการเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินการของชุมชนทุกระบวนการ ตั้งแต่กระบวนการวางแผน การตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ตนมี รวมถึงความเต็มใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

2.3.2 ความสำคัญของหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 87 เป็นแนวนโยบายที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกระดับทุกภาคส่วน ดังที่องค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยามการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือในการบริหารจัดการ เช่น การพิจารณาถึงปัญหา การตั้งนโยบาย การตัดสินใจ ประเด็นการพัฒนาประชาชาติ รวมถึงการประเมินความต้องการของสังคมนั้นๆ

ในการประชุมองค์การสหประชาชาติ เมื่อ ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละประเทศย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป หรือแม้แต่ประเทศเดียวกันก็ตาม

ดังนั้นการนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมจึงขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของพื้นที่นั้นๆ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่กระบวนการพัฒนา และเป็นการเอื้อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากกระบวนการพัฒนาโดยความเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมสะท้อนให้เห็นถึงความสมัครใจของประชาชน และความเป็นประชาธิปไตยในกรณีของการเอื้อให้เกิดการพัฒนาการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ทั้งระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่นจะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนกับผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะแตกต่างออกไปตามสภาพเศรษฐกิจ นโยบายโครงสร้างของการบริหาร และลักษณะเศรษฐกิจสังคมประชากร การมีส่วนร่วมนั้นจะก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน (จินตวิรี เกษมสุข, 2557, หน้า 6-7)

การตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจไม่ได้บ่งบอกถึงว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะความสำเร็จของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่แค่เพียงการจัดดำเนินการให้มีการมีส่วนร่วมหรือการจัดการมีส่วนร่วมแล้วประชาชนเห็นด้วยกับโครงการเท่านั้นเพราะมีกลุ่มบางกลุ่มที่ต่อต้านไม่ได้อยู่ในกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนั้นความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วมคือการจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการหรือการตัดสินใจซึ่งการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางนั้นจะนำมาซึ่งข้อตกลงร่วมกันและการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้นและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการสิ่งที่สำคัญที่สุดคือความสามารถในการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม

แนวทางการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จ

อรรถัย กักผล (2552, หน้า 79-94) กล่าวว่า แนวทางการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จซึ่งมีความสำคัญอยู่ 2 ประการคือ

ประการที่ 1 คือ หัวใจหรือหลักการพื้นฐานของการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้บริหารโครงการการมีส่วนร่วมต้องยึดถือ นั่นคือหลัก 4S ประกอบด้วย

1. Starting Early: เริ่มต้นเร็วก่อนการตัดสินใจ

ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น โดยการให้ข้อมูลแก่ประชาชนเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดเห็นและให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจ ซึ่งในอดีต

การมีส่วนร่วมของประชาชนประสบความสำเร็จ เนื่องจากภาครัฐได้เริ่มกระบวนการตัดสินใจไปเรียบร้อยแล้ว หรือมีข้อผูกมัดอื่นๆจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้หรือหลังจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนที่ไม่เห็นด้วย จึงได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภายหลัง อย่างไรก็ตาม การจัดทำให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจนั้น มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการมีส่วนร่วมฉะนั้นจึงต้องกำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเพื่อทำให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน นอกจากนี้ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้นจะช่วยให้ประชาชนได้เกิดทางเลือกใหม่หรือแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้นอีกทั้งเป็นข้อมูลที่ช่วยในการพัฒนาโครงการดังนั้นการบริหารการมีส่วนร่วมที่ดีจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการในการตัดสินใจ ถึงความจำเป็นของโครงการ

2. Stakeholders: ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องครอบคลุม

หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่ง คือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการโดยการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม และผู้ที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ได้มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรกๆ แต่ต้องระมัดระวังมิให้เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมายเพราะประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีหลากหลายกลุ่ม ดังนั้นการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมต้องตระหนักว่าประชาชนแต่ละกลุ่มย่อมได้รับผลกระทบจากประเด็นการตัดสินใจไม่เท่ากัน จึงต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบและเทคนิคการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันเพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่นกำหนดเวลารับฟังความคิดเห็นที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมได้ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในการเดินทางไปร่วม

3. Sincerity: ความจริงใจเป็นฐานของความไว้วางใจ

กระบวนการการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาชน โดยถือว่าประชาชนเป็นมิติที่มีความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการหรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดการกระบวนการการมีส่วนร่วมอย่างเปิดเผย ไม่ปิดบัง มีความซื่อสัตย์ และจริงใจ โดยปราศจากอคติให้เกียรติซึ่งกันและกันมีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่สำคัญจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องสามารถอธิบายกระบวนการต่างๆ ได้อย่างชัดเจนเพื่อลดข้อสงสัยต่างๆ ในการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในระยะแรก รวมถึงการแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้

ต้องรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือความเข้าใจและการสื่อสารที่ดีขึ้น

4. Suitability: ยึดหยุ่นและเหมาะกับสถานการณ์

หลักการที่สำคัญประการสุดท้ายของการบริหารการมีส่วนร่วม คือการคำนึงถึงความเหมาะสมในการเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะความสำเร็จของการมีส่วนร่วมนั้น ซึ่งพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการลักษณะของพื้นที่ความหลากหลาย และลักษณะของกลุ่มคนที่แตกต่างกันความแตกต่าง ด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระดับความสนใจของชุมชนในโครงการความสามารถและความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลาบุคคลากร หรืองบประมาณ ดังนั้นการเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ และการตระหนักถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน จะนำมาซึ่งความสำเร็จของการมีส่วนร่วม

ประการที่ 2 คือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีการวิเคราะห์สถานการณ์มีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้า ดังนั้น การวางแผนโครงการการมีส่วนร่วมจะเป็นกลไกหรือเป็นเครื่องมือช่วยให้การมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ ซึ่งการวางแผนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นเตรียมการมีการเตรียมการ ดังนี้

- 1.1 การกำหนดทีมงานหรือผู้รับผิดชอบ
- 1.2 การตรวจสอบสถานการณ์ภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ
- 1.3 การประเมินสถานการณ์สาธารณะสุขหรือชุมชน

2. ขั้นการวางแผนการมีส่วนร่วมทีมงานต้องนำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

- 2.1 ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประเด็นที่ห่วงกังวล
- 2.2 คาดการณ์ระดับของการโต้เถียงและความไม่ลงรอยของประเด็นหรือโครงการ
- 2.3 ระบุวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ
- 2.4 ระบุเงื่อนไขพิเศษของชุมชนหรือประเด็นที่อาจกระทบต่อรูปแบบการมีส่วนร่วม
- 2.5 การเลือกรูปแบบและกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ตามขั้นตอน

การตัดสินใจ

- 2.6 เขียนแผนการมีส่วนร่วม

3. ขั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

หลังจากมีแผนการมีส่วนร่วมในลำดับต่อไป คือ การดำเนินการตามแผนซึ่งต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีสาธารณะต้องมีการตัดสินใจในการกำหนดสถานที่ เวลาที่เหมาะสม วิทยากร เป็นต้น สิ่งที่สำคัญที่ควรตระหนักคือความยืดหยุ่นในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการตรวจสอบ และปรับปรุงแผนการ มีส่วนร่วมให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์รวมถึงต้องแจ้งข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนได้รับทราบหากมีการเปลี่ยนแปลง

จากความสำเร็จของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน หากประชาชนให้ความร่วมมือจะทำให้การดำเนินของชุมชนประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และต้องยอมรับฟังข้อคิดเห็นดังกล่าวเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และจะนำไปสู่ความร่วมมือความเข้าใจและการสื่อสารที่ดีระหว่างกัน

2.3.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

จินตวิรี เกษมสุข (2557, หน้า 9-11) มองว่าการทำให้ชุมชนเข้มแข็งต้องเกิดจากความร่วมมือของประชาชนในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป มี 4 รูปแบบคือ

1. การรับรู้ข่าวสารประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่ดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งจะต้องมีการแจ้งข่าวสารให้ทราบก่อนที่จะมีการดำเนิน โครงการ

2. การปรึกษาหารือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ โดยโครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างทั้งสองฝ่าย

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการ ได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และทราบถึงเหตุผลของการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นๆ มี 3 รูปแบบได้แก่

- 3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) เป็นการจัดประชุมที่จัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจกรรม โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมในที่ประชุม เพื่อชี้แจงถึงลักษณะ โครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและสามารถตอบข้อซักถามได้

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) ในกรณีที่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรมในเชิงวิชาการ จำเป็นต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายถึงความเหมาะสมของโครงการซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีที่ฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ได้นำเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ซึ่งในการนำเสนอข้อมูลนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นที่พิจารณาที่ชัดเจน และต้องแจ้งให้ทราบด้วยกันทุกฝ่าย

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะสามารถตัดสินใจได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่นั้นๆ

John M. Cohen and Norman T. Uphoff, 1996 (อ้างถึงใน จินตวิรั เกษมสุข, 2557, หน้า 12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถกระทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในเชิงการทำกิจกรรม สมาชิกในชุมชนต้องร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
2. การมีส่วนร่วมในเชิงงบประมาณ สมาชิกในชุมชนช่วยกันระดมทุนในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ ต้องมีการกระจายภารกิจและความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกในชุมชน
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสมาชิกในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมของชุมชน นับว่าเป็นการสร้างภาคภูมิใจให้แก่สมาชิกในชุมชนอีกด้วย

การทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีและเกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชนจะต้องให้ความสำคัญแก่ประชาชนเป็นหลัก โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน ขณะเดียวกันจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ก่อนในโครงการหรือกิจกรรมที่กำลังดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินงาน

2.3.4 ระดับการมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงระดับการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ระดับ โดยเรียงลำดับจากรดับน้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสารเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในระดับล่างที่สุด กล่าวคือ ในกระบวนการสื่อสารตั้งแต่ต้นอยู่ในการกำหนดของผู้ส่งสาร เริ่มตั้งแต่การเลือกประเด็น

เนื้อหา การเลือกวิธีการนำเสนอ จนกระทั่งการเลือกช่องทางของสื่อที่เผยแพร่การให้ข่าวสารประชาชน เป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม เพื่อประชาชนจะได้ข้อเท็จจริงและสามารถ แสดงความคิดเห็นได้

2. การมีส่วนร่วมในระดับฟังความคิดเห็น เป็นขั้นตอนที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นต่างๆในการประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นประชาชนจะมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข้อมูล ส่วนหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทในการตัดสินใจ

3. การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกกระบวนการในการทำงาน โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบและประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือเป็นขั้นตอนที่ให้บทบาทของประชาชนในระดับสูงโดยประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ดังนั้นความคิดเห็นของประชาชนจะเป็นตัวสะท้อนที่ทำให้เกิดการตัดสินใจค่อนข้างสูงผลที่ออกมา นั้นเป็นการตัดสินใจร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคมเพราะประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

5. การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชนเป็นขั้นตอนที่ให้บทบาทประชาชนในระดับ ที่สูงสุดเพราะเป็นการให้ประชาชนได้ตัดสินใจด้วยตนเองโดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้คือการลง ประชามติการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้สะท้อนให้เห็นถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ยอมรับอำนาจการตัดสินใจของประชาชนหรือชุมชนอย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในระดับนี้ต้องมีกระบวนการเสริม ความสามารถของประชาชนให้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองเช่นการเสริมสร้างทักษะให้ประชาชนรู้จัก วิเคราะห์ข้อมูลและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้การใช้การมีส่วนร่วมในระดับนี้สะท้อนให้เห็นถึง อำนาจของประชาชนในระดับสูง (กาญจนา แก้วเทพ, 2543, หน้า 57-58; อรทัย ก๊กผล, 2552, หน้า 24-26)

นอกจากนี้แล้ว จินตวีร์ เกษมสุข (2557, หน้า 12-15) กล่าวว่าระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนได้ถูกนำเสนอผ่าน 6 Cs ประกอบด้วย

1. การร่วมมือของคนในท้องถิ่น (Co-operation) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆของท้องถิ่น จะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นนั้นประสบความสำเร็จ

2. การยินยอมทำงานเพื่อคนในท้องถิ่น (Compliance) หมายถึง บุคคลที่ได้รับมอบหมาย ภารกิจหรือหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น จะต้องยินยอมทำงานเพื่อท้องถิ่นด้วยความสมัครใจ

3. การให้คำปรึกษา (Consultation) หมายถึง เป็นการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิก ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง เหมาะสม เป็นการปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน

4. การให้ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกมีการทำงานร่วมกัน เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

5. การเรียนรู้ร่วมกัน (Co-learning) หมายถึง สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่ายเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีม

6. การลงมือกระทำร่วมกัน (Collective Action) หมายถึง สมาชิกในชุมชนได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตนและสามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งในส่วนของประชาชนนั้นมีบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

1. รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และกลวิธีกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ในชุมชนของตนเองได้

2. สามารถถ่ายทอดความรู้ในกระบวนการพัฒนาชุมชนไปยังชุมชนอื่นได้ รวมทั้งติดตามช่วยเหลือให้ชุมชนอื่นได้ปฏิบัติเช่นกัน

3. ระดมทรัพยากรทั้งกำลังคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นของตนเองมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

4. คนในชุมชนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ หรือให้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือชุมชนหากเห็นว่ามีคามจำเป็น

5. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอยู่เป็นประจำ โดยคนในชุมชนช่วยเหลือกันเองหรืออาจจะร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ

การพัฒนาชุมชนนั้นจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่จะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในทุกระดับ ทุกขั้นตอน

2.3.5 กระบวนการมีส่วนร่วม

สุวัฒนา ธาดานิติ (2543, หน้า 94) ได้แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ประการดังต่อไปนี้

1. การร่วมในการวางแผน (Participation in Planning) คือ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดลำดับความสำคัญการตั้งเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล รวมถึงการตัดสินใจ

2. การร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in Implementation) คือ การสนับสนุนทรัพยากรที่มีอยู่ นำมาก่อให้เกิดประโยชน์ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน

3. การร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in Utilization) คือ การนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับให้ประชาชนได้รู้จักพึ่งตนเองมากขึ้น

4. การร่วมในการได้รับประโยชน์ (Participation in Benefit Sharing) คือ การให้ผลประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

5. การร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) คือ ประชาชนได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

อย่างไรก็ตาม เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527, หน้า 272-273) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยการค้นหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการระดมทุน การร่วมกันตัดสินใจ และการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล

2.3.6 เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

ในการพัฒนานั้นจะต้องเริ่มจากประชาชน และประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน จึงจะทำให้ประชาชนได้รู้จักคิด ริเริ่ม และรู้จักช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งมีเงื่อนไขสำคัญหลายประการคือ

ถวิลวดี บุรีกุล (2551, หน้า 6) และนิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2557, หน้า 186-187) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม คือ ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ ซึ่งในการเข้าร่วมจะต้องต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ถูกบังคับ
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม คือ ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆทุกคน
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม คือ ต้องมีความสามารถ คือ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ เพราะกิจกรรมบางอย่างมีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมจึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงต้องเสริมสร้างความสามารถให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรม

3.2 ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย คือ ต้องระบุรูปแบบ และลักษณะของกิจกรรมนั้นว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรม

3.3 ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย คือ จะต้องกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อย่างไรก็ตาม กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้ว

หากประชาชนไม่มีอิสรภาพ ไม่มีความสามารถ และไม่มีความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะไม่เกิดขึ้น นอกจากเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้ด้วย คือ

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองค่าใช้จ่ายต่างๆในการเข้าไปมีส่วนร่วมเกินกว่าที่เขาจะได้รับผลตอบแทน
3. ประชาชนต้องมีความสนใจเห็นพ้องร่วมกันกับการมีส่วนร่วมนั้น
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารเข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย
5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทอกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคมหากเข้าไปมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ ในการพิจารณากลุ่มเป้าหมายในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวก และลบ หรือเป็นผู้ที่ได้รับผลทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนผู้สนใจอีกด้วย

องค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงใน สิริพัฒน์ ลากิจิตร, 2550, หน้า 35) ได้เสนอเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

1. รัฐบาลมีการยอมรับในแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนในเบื้องต้น และได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในแผนหรือนโยบายในระดับต่าง
2. ประชาชนต้องมีความรู้พื้นฐานในด้านองค์การประชาชนเพื่อให้สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนในการเจรจา ต่อรองกับกลุ่มผู้มีอำนาจ หรือกลุ่มอื่นๆได้
3. ประชาชนต้องมีอิสระในด้านความคิดและการตัดสินใจ เพื่อให้สามารถกำหนดกิจกรรมของชุมชนเองได้
4. ประชาชนต้องได้รับข่าวสารและความรู้ใหม่ๆในด้านปรัชญาของการพัฒนา เทคนิค วิธีการ จัดสรรทรัพยากร รวมถึงความรู้ทางการบริหารอย่างเข้าใจและถูกต้อง

5. ประชาชนในชุมชนต้องได้รับการสนับสนุนในเรื่องของการแสดงความคิดเห็น และสิ่งของในช่วงระยะแรก

สรุปได้ว่า เงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

หน่วยงานแต่ละที่ย่อมต้องการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยกันทั้งสิ้น เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์อย่างมากต่อองค์กร อย่างไรก็ตามการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นก็ขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงจังในการดำเนินการของหน่วยงานด้วย ซึ่งประโยชน์จากการมีส่วนร่วมได้แก่

1. การเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ กล่าวคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วน และถูกต้องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจโดยได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง

2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา กล่าวคือ การอธิบายและชี้แจงรายละเอียดในโครงการที่จัดขึ้นให้ประชาชนได้เข้าใจตั้งแต่เริ่มต้น จะช่วยให้การตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับเพราะประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลคำอธิบายต่างๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับ ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมมีค่าใช้จ่ายและต้องใช้เวลา แต่เมื่อประชาชนยอมรับจะทำให้โครงการที่จะจัดขึ้นนำไปสู่การปฏิบัติจะเร็วขึ้นตรงกันข้ามในกรณี que เห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจ หรือมีการปกปิดเมื่อประชาชนทราบภายหลังและไม่ยอมรับในโครงการนั้นเกิดการต่อต้าน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ล่าช้า หรือบางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จแต่ประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการกลายเป็นอนุสาวรีย์ร้างนับว่าเป็นการสูญเสียงบประมาณและเวลาอย่างมาก

3. การสร้างฉันทามติ กล่าวคือ สำหรับสังคมปัจจุบันเป็นสังคมพหุลักษณะ และต้องยอมรับความหลากหลายของกลุ่มคน และความแตกต่างทางความคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งหากจะสร้างฉันทามตินั้นนับว่าเป็นเรื่องยาก แต่ก็มีกลไกหนึ่งที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางหลักการ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถช่วยป้องกันความขัดแย้งได้ แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมามีการดำเนินโครงการต่างๆ ภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อนเมื่อประชาชนเกิดการต่อต้านจึงค่อยมาจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในภายหลัง ดังนั้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการช่วยลดความขัดแย้งทางการเมือง และเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐได้

4. การร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสิ่งนั้นนำมาซึ่งความสำเร็จจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดความใกล้ชิดมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะเป็นการสร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชน ไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจากนี้จะทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้สึกเป็นห่วงกังวลประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชนมากขึ้น

6. ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้ในกระบวนการตัดสินใจ อีกทั้งเป็นเวทีฝึกความเป็นผู้นำชุมชน

7. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น กล่าวคือ การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (อรทัย ก๊กผล, 2552, หน้า 26-28)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชนซึ่งจะทำให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะช่วยให้ข้อมูลมีความกระจ่างมากขึ้น และบ่อยครั้งที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมจะนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ที่ดีขึ้น

2.4 บทบาทของคณะกรรมการชุมชน

องค์กรชุมชนหรือกรรมการชุมชนเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนที่ร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาชุมชน ซึ่งจากระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 กรรมการชุมชนมีบทบาทดังนี้

1. พัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนทั้งในด้ายกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม และระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. จัดประชุมในชุมชนหรือเวทีสาธารณะเพื่อพัฒนาชุมชน

3. ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสมบัติในชุมชน

4. ประสานงานและดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายองค์กรหน่วยงานราชการองค์กรและหน่วยงานเอกชนต่างๆที่เกี่ยวข้องในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน

5. เสริมสร้างความสามัคคีและการมีวินัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน
6. ส่งเสริมวัฒนธรรมศีลธรรมและประเพณีอันดีงาม
7. ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. เผยแพร่ผลงานติดตามประเมินผลและรายงานต่อสมาชิกชุมชนเช่นการจัดทำป้าย
9. ประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ข่าวสารต่างๆทางเครื่องขยายเสียงประสานงานแจ้งการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่างๆที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อผู้อำนวยการเขต
10. มีอำนาจแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเหมาะสมเป็นที่ปรึกษาหรือคณะทำงานในฝ่ายต่างๆ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556, หน้า 14)

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน พบว่า บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับมอบหมายจากกรุงเทพมหานครได้กำหนดไว้ 10 ประการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดกรณีศึกษาชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ได้กล่าวถึงบทบาทของคณะกรรมการชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 ทั้ง 7 คน ซึ่งได้ปฏิบัติตามหน้าที่ครบทั้ง 10 ข้อ ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 และกล่าวว่าบทบาทด้านการประสานงาน บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ บทบาทด้านการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย และบทบาทด้านการระดมทรัพยากรของชุมชน เป็นบทบาทที่คณะกรรมการชุมชนให้ความสำคัญตามลำดับ ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงเลือกศึกษาบทบาททั้ง 4 ด้าน ที่มีความสำคัญมากที่สุด ในบทบาททั้ง 10 ข้อ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนด บทบาทของคณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแปรต้น ซึ่งกรรมการชุมชนมีบทบาท ดังนี้

1. การส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพราะถือว่าประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องของฐานะ การศึกษา เพศ หรือ วัย ไม่ทำงานให้เฉพาะกับคนบางกลุ่มหรือบางพวก ทุกคนในชุมชนมีสิทธิ มีเสียงเท่าเทียมกัน ดังนั้นในการตัดสินใจของชุมชนในทุกเรื่องจึงเป็นการตัดสินใจจากคนส่วนใหญ่ เมื่อมีการประชุมหรือการสนทนาจะต้องรับฟังข้อคิดเห็นและต้องให้ความสำคัญแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้มีสิทธิและได้ใช้พลังความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนเอง (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551, หน้า 99)

2. การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อ หรือการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารของหน่วยงานต่างๆ ให้กับประชาชนรับทราบ ในขณะเดียวกันเป็นแนวทางที่ช่วยตรวจสอบความคิดเห็น หรือความต้องการที่แท้จริงจากประชาชนให้หน่วยงานรัฐได้รับรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนสิ่งต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม อีกทั้งช่วยให้หน่วยงานรัฐสามารถปรับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้ ซึ่งในการประชาสัมพันธ์นั้นมีความมุ่งหมายสำคัญ คือ

2.1 สร้างความนิยม คือ การเผยแพร่ข่าวสารในด้านนโยบาย และการดำเนินงานของหน่วยงานให้ประชาชนรับทราบเพื่อชี้แจงให้ประชาชนได้เข้าใจ และรับรู้ถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้ประชาชนให้การสนับสนุน เห็นชอบกับวัตถุประสงค์และการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานประสบความสำเร็จ สิ่งที่สำคัญคือองค์กรต้องชี้แจงข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้รับทราบด้วยความชอบธรรม

2.2 แสวงหาความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2.3 สำรวจความคิดเห็นจากประชาชน คือ การสำรวจกระแสความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชน ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น จากการเรียกร้องของประชาชนที่เรียกร้องมายังหน่วยงานรัฐ การสัมภาษณ์ หรือแบบสอบถาม เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงหน่วยงานและหาแนวทางในการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสม

3. การประสานงาน หมายถึง การติดต่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานอย่างสมานฉันท์ไม่ซ้ำซ้อนขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทรัพยากรของคน หรือองค์กรที่มีวัตถุประสงค์คล้ายกัน หรือมีความสัมพันธ์กันและการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม เป็นการรวบรวมความสามารถแต่ละด้านที่บุคคลมีอยู่มาประสานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติในแนวทางเดียวกันกับหน้าที่ความรับผิดชอบวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และมาตรฐานการปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ หรือชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น (ครรรชิต พุทธ โกษา, 2554, หน้า 107)

4. การระดมทรัพยากรของชุมชน หมายถึง การระดมทรัพยากรที่มีอยู่ภายในและภายนอกชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาภายในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ โดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้ระดมทรัพยากรเป็นหลัก (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551, หน้า 245-247)

2.4.1 โครงสร้างของคณะกรรมการชุมชน

คณะกรรมการชุมชนของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานครจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2555 เพื่อให้คณะกรรมการชุมชน

ได้เข้ามาแบ่งเบาภาระงานของกรุงเทพมหานครในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆกับประชาชนในชุมชน โดยกรุงเทพมหานครได้ให้ความหมายคำว่าคณะกรรมการชุมชนคือ “คณะกรรมการชุมชน” หมายถึง ตัวแทนของสมาชิกชุมชนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกชุมชน ซึ่งในชุมชนหนึ่งจะต้องมีกรรมการชุมชนซึ่งมาจากการเลือกตั้งจำนวนอย่างน้อยชุมชนละเจ็ดคน ถ้าชุมชนใดมีบ้านเกินหนึ่งร้อยหลังให้มีกรรมการชุมชนนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนบ้านทุกห้าสิบหลัง เศษของห้าสิบถ้าเกินยี่สิบห้าให้นับเป็นห้าสิบหลัง แต่ทั้งนี้เมื่อรวมกรรมการชุมชนทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกินจำนวนสิบห้าคน หากชุมชนใดถ้ามีผู้สมัครตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปและไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่กำหนดไว้ให้ถือว่าผู้สมัครได้รับเลือกตั้งโดยไม่มีกรรมการเลือกตั้ง และไม่ต้องเลือกตั้งกรรมการชุมชน กรรมการชุมชนดำรงตำแหน่งตามวาระคราวละสามปีนับแต่วันเลือกตั้ง

คณะกรรมการชุมชนประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆดังต่อไปนี้

1. ประธานกรรมการ
2. รองประธานกรรมการ
3. เลขานุการ
4. เภรัญญิก
5. นายทะเบียน
6. ประชาสัมพันธ์
7. ตำแหน่งอื่นใดตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควรแต่งตั้ง

โดยคณะกรรมการชุมชนทั้ง 7 ตำแหน่งมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ประธานกรรมการชุมชนมีหน้าที่ดังนี้
 - (1) เรียกประชุมคณะกรรมการชุมชน
 - (2) ควบคุมดูแลการติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน
 - (3) เป็นตัวแทนของคณะกรรมการชุมชนในการติดต่อประสานกับหน่วยงานราชการองค์กร

และหน่วยงานเอกชนต่างๆ

- (4) หน้าที่อื่นๆตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือคณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

2. รองประธานกรรมการชุมชนมีหน้าที่ดังนี้

- (1) ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการชุมชนในกรณีที่ประธานกรรมการชุมชนไม่อยู่หรืออยู่แต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

- (2) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

3. เลขานุการมีหน้าที่ดังนี้

- (1) เตรียมการนัดประชุมและจัดระเบียบวาระการประชุม

- (2) จัดทำรายงานการประชุม
- (3) จัดเก็บและดูแลรักษาเอกสารของคณะกรรมการชุมชน
- (4) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

4. เจริญญีกมีหน้าที่ดังนี้

(1) จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายและรายงานต่อคณะกรรมการชุมชนทุกเดือนพร้อมติดประกาศให้ประชาชนในชุมชนทราบ

(2) รับผิดชอบเก็บรักษาเงินสดไม่เกิน 2,000 บาทหากเกินกว่าจำนวนนี้ให้นำฝากธนาคารภายในเจ็ดวันในนามของชุมชน

(3) ฝากและถอนเงินสำหรับกรณีการถอนเงินให้ลงนามร่วมกับกรรมการชุมชนอีกสองคนที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการชุมชน

(4) จ่ายเงินตามที่คณะกรรมการชุมชนมีมติอนุมัติเว้นแต่กรณีฉุกเฉินให้ประธานกรรมการชุมชนมีอำนาจสั่งจ่ายได้ครั้งละไม่เกิน 2,000 บาทแล้วให้รายงานต่อที่ประชุมในการประชุมครั้งต่อไป

(5) จัดทำทะเบียนทรัพย์สินที่อยู่ในความดูแลหรือครอบครองของคณะกรรมการชุมชนและรายงานให้สำนักงานเขตทราบปีละหนึ่งครั้ง

- (6) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

5. นายทะเบียนมีหน้าที่ดังนี้

- (1) จัดทำแผนที่และแผนผังชุมชนให้เป็นปัจจุบัน

(2) สำรวจและจัดทำทะเบียนข้อมูลประชากรในชุมชนให้เป็นปัจจุบันและรายงานให้สำนักงานเขตทราบปีละหนึ่งครั้ง

- (3) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

6. ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ดังนี้

- (1) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ
- (2) ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
- (3) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

การประชุมคณะกรรมการชุมชนต้องประชุมอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและจัดส่งรายงานการประชุมให้สำนักงานเขตทราบ ในกรณีที่กรรมการชุมชนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามหรือผู้อำนวยการเขตเห็นสมควรให้มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนเป็นกรณีพิเศษให้ประธานกรรมการชุมชนเรียกประชุมภายในเจ็ดวัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2556, หน้า 14-16)

2.4.2 สภาพทั่วไปของชุมชนแออัดเขตดินแดง

เดิมพื้นที่เขตดินแดงมีลักษณะเป็นทุ่งนาและมีถนนดินลูกรังสีแดง ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีการสร้างเส้นทางด้วยดินจากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ถึง โรงเรียนพร้อมพรรณ ซึ่งเรียกว่าถนนดินแดง เนื่องจากเมื่อมีรถสัญจรไปมาทำให้เกิดฝุ่นสีแดงกระจายไปทั่ว ประชาชนจึงเรียกบริเวณนี้ว่า ถนนดินแดง ซึ่งสอดคล้องกับชื่อเขตดินแดง

แขวงดินแดงเดิมเป็นแขวงหนึ่งของเขตพญาไท ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตพญาไท แบ่งออกเป็นเขตห้วยขวางและเขตบางกะปิ ปี พ.ศ. 2521 ได้มีการโอนย้ายแขวงดินแดงไปขึ้นกับเขตห้วยขวางและต่อมาในปี พ.ศ. 2532 กรุงเทพมหานคร ได้จัดตั้งสำนักงานเขตห้วยขวาง สาขาดินแดง ขึ้นเพื่อความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการ ซึ่งต่อมาผู้บริหารกรุงเทพมหานครพิจารณาเห็นว่าเขตห้วยขวาง เขตพญาไท และเขตราษฎร์เทพราชมีอาณาเขตกว้างขวางและมีประชากรอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารการปกครองและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในท้องที่ในการเดินทางไปติดต่อราชการ กรุงเทพมหานครจึงดำเนินการเสนอตั้งสำนักงานเขตดินแดงไปยังกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศฉบับวันที่ 8 ตุลาคม 2536 ยกฐานะแขวงดินแดงขึ้นเป็น “เขตดินแดง” โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2537 เป็นต้นไป

เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ประมาณ 8.354 ตารางกิโลเมตร การปกครองมี 1 แขวง คือ แขวงดินแดง ประชากรประมาณ 150,000 คนจำนวนบ้าน 46,800 หลังคาเรือนโดยเขตดินแดงมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือติดกับพื้นที่เขตจตุจักร

ทิศตะวันออกติดกับพื้นที่เขตห้วยขวาง

ทิศใต้ติดกับพื้นที่เขตราษฎร์เทพราช

ทิศตะวันตกติดกับพื้นที่เขตพญาไท

เขตดินแดงมีประชากรแฝงจากทุกภาคของประเทศเข้ามาอาศัยและประกอบอาชีพมากถึง 3 ใน 4 ของประชากรตามที่มีชื่ออยู่จริงในทะเบียนบ้าน สภาพของชุมชนมีลักษณะการก่อสร้างบ้านเรือนที่ไม่ถาวรและปลูกสร้างกันอย่างหนาแน่น สภาพสังคมอยู่ในลักษณะสังคมเมืองที่ประชากรส่วนใหญ่ต้องดิ้นรนประกอบอาชีพและดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตของคนเมือง ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากลักษณะที่มีประชาชนอยู่กันอย่างหนาแน่นและมีการย้ายถิ่นอพยพเข้าออกในพื้นที่เขตดินแดงตลอดเวลาส่งผลให้ในหลายพื้นที่ของเขตดินแดงเกิดชุมชนแออัด (แผนปฏิบัติการราชการประจำปี พ.ศ. 2558 สำนักงานเขตดินแดง, 2558, หน้า 5; เอกสารประกอบตรวจประเมิน, 2557, หน้า 5)

เขตดินแดงมีชุมชนตามประกาศกรุงเทพมหานครจำนวน 23 ชุมชน ตั้งอยู่ในแขวงดินแดงทั้ง 23 ชุมชน ประกอบไปด้วยชุมชนแออัดจำนวน 16 ชุมชน ชุมชนหมู่บ้านจัดสรรจำนวน 2 ชุมชน ชุมชนเคหะชุมชนจำนวน 2 ชุมชน และชุมชนเมือง 3 ชุมชน มีบ้านเรือนจำนวน 5,772 หลังคาเรือน ประชากรจำนวน 22,587 คน ชุมชนส่วนใหญ่มีลักษณะแออัด มีปัญหาทางสภาพแวดล้อมและยังขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ยังมีปัญหาความยากจน รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ปัญหาอาเสพติด ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาความมั่นคงของที่อยู่อาศัย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่เช่าของเอกชน

2.5 สภาพทั่วไปของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2

2.5.1 ที่ตั้ง

ชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ตั้งอยู่ชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ถนนสุทธิสาร แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

2.5.2 ประวัติชุมชน

เมื่อประมาณ 30 ปีแล้ว ชุมชนบริเวณนี้เป็นสวนดอกไม้และสวนผัก ซึ่งมีหนองบอนอยู่รอบๆ สวน มีชาวบ้านอาศัยอยู่เพียง 2-3 หลังคาเรือน ต่อมาเจ้าของที่ดินได้เปลี่ยนอาชีพจากทำสวนมาสร้างบ้านให้คนเช่าแทน ก็มีคนทยอยเข้ามาขอเช่าบ้านอยู่อาศัยซึ่งในช่วงระยะเวลานั้นคนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเช่าถูกไล่ที่มาจากชุมชนแออัดดินแดง เมื่อมีคนเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นทำให้การสร้างบ้านเรือนสร้างอย่างไม่เป็นระบบระเบียบ จนเกิดความสกปรก สภาพความเป็นอยู่ในชุมชนไม่ถูกสุขลักษณะ มีการทิ้งขยะทับถมกันมากจนกลายเป็นชุมชนแออัดขึ้น ชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 จัดตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนตามระเบียบเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2535

2.5.3 สภาพของชุมชน

ชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมค่อนข้างทรุดโทรม บ้านเรือนสองชั้นสร้างด้วยไม้ และสังกะสี มีลักษณะเก่า บ้านแต่ละหลังมีบ้านเลขที่ น้ำประปา และไฟฟ้าใช้

2.5.4 สังคมและวัฒนธรรม

ประชากรอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม นิยมปลูกบ้านใกล้เคียงกัน ทำให้เป็นชุมชนหนาแน่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.5.5 ศาสนาและความเชื่อ

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประชาชนส่วนใหญ่มักจะไปประกอบกิจกรรมทางศาสนาที่วัดพรหมวงศาราม และจะทำบุญตักบาตรที่ตลาดหัวขวาง

2.5.6 การศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนจบการศึกษาระดับชั้น ป.4-ป.7

2.5.7 สภาพแวดล้อม

ชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เป็นชุมชนที่อยู่กันเป็นกลุ่มเป็นครอบครัวใหญ่เป็นชุมชนหนาแน่น ภายในชุมชนอยู่กันอย่างแออัด เฉลี่ย 7 คนต่อหลังคาเรือน ไม่มีพื้นที่สีเขียวสำหรับปลูกต้นไม้ แต่อากาศในชุมชนมีอากาศดี ปลอดโปร่ง ไม่มีมลพิษ เพราะไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณใกล้เคียง ในชุมชนไม่มีสถานที่ออกกำลังกาย หรือสวนสาธารณะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เพราะด้วยพื้นที่ที่จำกัด ทางเท้า ถนนมีสภาพดี แต่มีลักษณะแคบ สะดวกในการสัญจรไปมา

2.5.8 ข้อมูลเบื้องต้นชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา

ชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 มีพื้นที่ทั้งหมด 5 ไร่ จำนวนบ้านเรือน 52 หลัง จำนวนครัวเรือน 96 หลังจำนวนประชากรทั้งหมด 365 คน ประกอบด้วยประชากรชาย 182 คนประชากรหญิง 187 คน

2.5.9 ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนในชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 มีฐานะค่อนข้างยากจนเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และอาชีพค้าขาย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด ผู้ศึกษาวิจัยได้นำผลการวิจัยในเรื่องเกี่ยวข้อง มาเสนอไว้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ทองอินทร์ อันทะบาล (2543, หน้า 153-155) ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร พบว่า มาตรการพัฒนาชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครเพื่อปรับปรุงให้ชุมชนมีที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพ จะต้องปรับปรุงชุมชนในด้านกายภาพ ให้มีสภาพที่ไม่แออัดทั้งสภาพทั่วไป หรือการให้ประชาชนช่วยกันสอดส่องดูแลปัญหาอาชญากรรม การขยายบริการสาธารณสุขพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญกับสุขภาพ การกระตุ้นให้ประชาชนช่วยกันปรับปรุงเรื่องความสะอาด สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต การปรับปรุงการจัดทำหลักฐานทางทะเบียนราษฎรของทางราชการให้กับประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อจะได้มีสิทธิทางด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และการรับบริการด้านอื่นๆจากหน่วยงานภาครัฐ

วัชรวิ ธรรมวิเศษ (2544, หน้า 75) ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร พบว่าการทำงานของคณะกรรมการชุมชนมีอุปสรรคในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนขาดความร่วมมือ ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเอง

การยอมรับของประชาชน ข้อจำกัดของเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ และขาดงบประมาณในการสนับสนุน อุปกรณ์แก่ชุมชนให้เพียงพอ เหมาะสม และขอให้พิจารณาคำตอบแทนแก่กรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนต้องการให้พัฒนาชุมชนด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ด้านความปลอดภัย ด้านสวัสดิการ ด้านอนามัย และด้านวิชาการ

คณะกรรมการชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญของบทบาท กรรมการชุมชนในการสนับสนุนงบประมาณ อำนวยความสะดวกในการประสานงาน และให้มีการ ติดตามโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างแท้จริง

Sangeeta Mookherji (2002, Abstract) ศึกษาเรื่องความต้องการสำหรับการดูแลสุขภาพของผู้ที่ อยู่อาศัยในชุมชนแออัด เมืองธากา ประเทศบังกลาเทศ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ควรปรับปรุงระบบ สาธารณสุขในเมืองบังกลาเทศ โดยให้คนยากจนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ได้เข้ารับการดูแล รักษา สุขภาพ รวมถึงผู้หญิงและเด็กด้วย การศึกษาครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการดูแลเรื่องสุขภาพของคน ยากจนในเมือง เป็นทั้งการลงทุนผลิตผลในอนาคตและเป็นการทำให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี ดังนั้น สำหรับนโยบายสุขภาพในเมืองจะต้องส่งเสริมรูปแบบการจัดการเงินทุนแบบเงินกู้ยืม ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ ช่วยแบ่งเบาภาระของการเจ็บป่วยสำหรับคนจนในเมืองทางด้านการเงินได้

สุวัฒน์ อังสนันท์ (2548, หน้า120-121) ศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนย่อยใน การพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองพล อำเภอลพ จังหัดขอนแก่น พบว่าผลการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองพล จังหวัดขอนแก่น เป็นที่น่าพอใจสำหรับประชาชน และเทศบาล ซึ่งในแต่ละฝ่ายของเทศบาลได้ให้ความร่วมมือ และมีความรับผิดชอบ ส่วนของ คณะกรรมการชุมชนมีความรู้ ความสามารถ เสียสละ อดทน เข้าใจความต้องการของคนในชุมชน อีกทั้งประชาชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนมีความ สอดคล้องกับบทบาทที่ได้กำหนดไว้

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนย่อยบางส่วนขาดความเข้มแข็ง ในการบริหารงานด้านต่างๆ เนื่องจากระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพและบทบาทของคณะกรรมการ ชุมชนย่อยไม่สอดคล้องกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยที่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการชุมชนย่อยไว้ ซึ่งขาดระเบียบกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน อีกทั้งคณะกรรมการ ชุมชนไม่ได้จัดเป็นองค์กร ยังขาดงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ทำงาน เงินประจำ ตำแหน่ง เบี้ยการประชม แต่คณะกรรมการชุมชนย่อยมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ชุมชน

ประสิทธิ์ สุขทวีทรัพย์ (2549, หน้า 31-32) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนใน การพัฒนาชุมชน: ศึกษากรณี เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่า การทำงานของคณะกรรมการ

ชุมชน ทุกคนทราบและมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบตามความถนัดของแต่ละท่านเพื่อดูแลทุกข์สุขของประชาชนให้ได้รับความสะดวก ปลอดภัย และได้รับสวัสดิการจากรัฐ นอกจากนี้ยังให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งในชุมชน ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัวของคณะกรรมการ ไม่มีผลกระทบต่อบทบาทการทำหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน กรรมการชุมชนมีฐานะปานกลาง พอมีพอกิน มีงานประจำ ทำทุกท่าน นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยในทุกๆ ด้านให้ทัดเทียมกับชุมชนอื่นๆ ส่วนอุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน บางท่านมีความท้อถอยเนื่องจากมีคณะกรรมการบางท่านละเลยการปฏิบัติหน้าที่ และมีปัญหาอื่นๆ 2 ด้าน คือ 1) มีการจัดสรรเงินกู้ไม่เท่ากันจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน 2) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขต ประเวศที่รับผิดชอบไม่ได้ลงพื้นปฏิบัติงาน ทำให้ไม่ได้รับฟังปัญหาข้อเสนอแนะจากประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ในการเบิกเงินสนับสนุนชุมชน มีความล่าช้ามาก สำหรับแนวทางในการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ในการพัฒนา คณะกรรมการชุมชนได้กำหนดแผนการทำงานไว้ล่วงหน้าและเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนให้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาของคณะกรรมการชุมชนได้มีการกระจายข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับอย่างทั่วถึง และหาแนวทางในการปรับปรุงชุมชน คณะกรรมการชุมชนควรพัฒนาชุมชนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย และด้านงบประมาณในโครงการต่อต้านยาเสพติด

พรพิทักษ์ เจตนะ (2549, หน้า 50-52) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนซอยเสือใหญ่อุทิศ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่าคุณภาพชีวิตของชุมชนประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ด้านโอกาสการเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐาน ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และการกำหนดวิถีชีวิต และด้านการพัฒนาจิตใจที่ดีขึ้นของครัวเรือนในชุมชนแออัด

จักราวุธ ภักดีสกุลสุวรรณค์ (2553, หน้า 45-46) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความรู้และบทบาทคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลนาจาน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของตน และพบว่าคณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยของชุมชน ส่งเสริมด้านกีฬาและสันตนาการของชุมชน ส่งเสริมการศึกษาของประชาชน มีการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ ส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่ประชาชน ส่งเสริมกิจกรรมรักษาความสะอาดและรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ กิจกรรมพัฒนาเด็กเล็ก กิจกรรม

ด้านการพัฒนาสตรี ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาด้านศาสนาของชุมชน รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาสาธารณสมบัติของชุมชน

ญาณิศา หลอดอ่อน (2554, หน้า 81-89) ศึกษาบทบาทคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลคลองสวน อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คณะกรรมการชุมชนขาดความเข้าใจในระเบียบกฎหมายและขั้นตอนการปฏิบัติงานของเทศบาล ขาดความรู้ความเข้าใจบทบาทของตนเอง แต่ขาดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การวางแผน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง เนื่องจากไม่ได้มีการอบรมหรือให้ความรู้ที่ถูกต้อง คณะกรรมการไม่มีการประชุมกันอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน มีการประชุมปรึกษาหารือเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น และไม่มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับทราบความต้องการของประชาชน ทำให้ไม่ทราบถึงปัญหาของชุมชน คณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดการฝึกกำลังในการแก้ไขปัญหาเมื่อมีปัญหาที่เกิดขึ้น จะแจ้งให้เทศบาลทราบบ้างบางส่วนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตามคณะกรรมการชุมชนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนต้องการให้ชุมชนมีความเจริญมากขึ้น

คณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม แต่ยังคงขาดงบประมาณในการดำเนินงานในกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชนและอาจมีขวัญกำลังใจค่าตอบแทนเล็กน้อยบ้างในด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงเนื่องจากสภาพพื้นที่คมนาคมไม่สะดวกในด้านการประสานงานระหว่างเทศบาลและชุมชนคณะกรรมการชุมชนต้องการให้เทศบาลลงพื้นที่พบปะกับประชาชนในชุมชนทุก ๆ 3 เดือน เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนส่วนในด้านการให้ความร่วมมือของประชาชนนั้น พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

กิตติกันต์ ใจคำ (2554, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านแม่ข่า อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน แต่เกิดความท้อถอยในการปฏิบัติงาน เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมที่นำเสนอไม่มีการตอบสนอง เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่มีเวลาว่าง เนื่องจากต้องประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ต้องการค่าตอบแทน อีกทั้งขาดสำนึกร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนรับทราบเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนในข้อมูลการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญโดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์

ปัทมาพร ณ ถลาง (2554, หน้า 58-65) ศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านตาขุน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการ

ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ 1. บทบาทด้านการพัฒนาสังคม ส่งเสริมด้านการศึกษา อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมด้านสุขภาพแก่ประชาชน เช่น การพ่นยากำจัดยุง กำจัดสุนัข หนู และแมลงสาบ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เช่น การคัดแยกขยะ การใช้ น้ำหมักชีวภาพ การรักษาความสงบเรียบร้อย และการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการรณรงค์ให้เยาวชน ออกกำลังกาย ให้ความรู้โทษของยาเสพติด 2. บทบาทด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงพื้นที่ ชุมชนเพื่อเป็นลานกีฬา การประกวดบ้านสวย ปรับปรุงถนน การจัดหาภาชนะรองรับขยะในชุมชน 3. บทบาทด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการจัดฝึกอบรมให้คำแนะนำการทำอาชีพเสริม 4. บทบาทด้านการพัฒนาการเมืองการบริหารคือเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองให้ประชาชน รับทราบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และ 5. บทบาทด้านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานคือช่วยประสานงานในการปรับปรุงทางระบายน้ำ ติดตั้งกระจกทางโค้ง เป็นต้น

สุวิมล พิชญ์ไพฑูลย์ (2556, บทคัดย่อ) งานศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาและ แก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคม กรณีชุมชนสวนหลวง 1 ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนสวนหลวง 1 เขตบาง คอแหลม คณะกรรมการชุมชนมีความสามัคคีกลมเกลียว และสามารถรวมชาวชุมชนให้แน่นแฟ้น เนื่องจากได้มีการจัดกิจกรรมขึ้นในชุมชน ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่ อย่งไรก็ตามประชาชนในชุมชนมีความหวังว่าภาครัฐจะเข้ามาช่วยในด้านความปลอดภัยของชีวิตและ ทรัพย์สินภายในชุมชน ด้านระบบป้องกันอัคคีภัย ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม และ การดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าให้ทั่วชุมชน บริเวณรวกันตตามทางเดินตลอด ทั้งชุมชน ซึ่งสร้างความพอใจให้กับประชาชนในชุมชนอย่างมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง พบว่า จากการศึกษาวรรณกรรมทั้งสิ้น 11 เรื่อง ได้มีการศึกษาตัวแปรด้านที่เป็นบทบาทของคณะกรรมการชุมชน ดังนี้ 1. บทบาทด้านการสร้างความ สามัคคีและความเข้มแข็งในชุมชน 2. บทบาทด้านส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย 3. บทบาทด้าน ประชาสัมพันธ์ 4. บทบาทด้านการประสานงาน 5. บทบาทด้านการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณี 6. บทบาทด้านการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้แสดง ความคิดเห็น 7. บทบาทด้านศีลธรรม 8. บทบาทด้านการศึกษาสาธารณสุขสมบัติของชุมชน และมีการศึกษา ตัวแปรด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ดังนี้ 1. การพัฒนาชุมชนด้าน โครงสร้างพื้นฐาน 2. การพัฒนา ชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม 3. การพัฒนาชุมชนด้านสังคม ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านสวัสดิการสังคม ด้านวิชาการ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านพัฒนาเด็กเล็ก ด้านผู้สูงอายุ ด้านการพัฒนาสตรี ด้านงบประมาณ 4. การพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข 5. การพัฒนาชุมชนด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ ด้านกีฬาและสันทนาการ 6. การพัฒนาชุมชนด้านกายภาพ และ 7. การพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนา จิตใจ

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ที่เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด พบว่าคณะกรรมการชุมชนเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนนโยบายของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาชุมชนแออัด เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดประชาชน และทราบถึงปัญหาของประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี ดังนั้น คณะกรรมการชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนสามารถช่วยเหลือและประสานงานเรื่องทุกข์ร้อนของประชาชนในชุมชนระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้ จึงถือได้ว่าคณะกรรมการชุมชนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทิศทางของชุมชน ให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามคณะกรรมการชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น หรือจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เกิดการปะทะสังสรรค์ขึ้น มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และช่วยกันพัฒนาชุมชนของตน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จะกล่าวถึงขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยตามลำดับ ดังนี้ (1) แนวทางการวิจัย (2) พื้นที่และประชากรการวิจัย (3) การสร้างเครื่องมือ (4) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ (5) การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 แนวทางการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีแนวทางวิจัย แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการรวมชุมชน พ.ศ. 2555 สถิติข้อมูลจำนวนชุมชนแออัดของสำนักพัฒนาสังคม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งของไทยและต่างประเทศ จากเอกสาร ตำรา วารสารทางวิชาการ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยในแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นศึกษาปรากฏการณ์ในด้านบทบาทของคณะกรรมการชุมชน และผลจากการพัฒนาชุมชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับบุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 และการสังเกตสภาพของชุมชน เพื่อ

1. แสวงหาความเข้าใจในบริบทและบทบาทของคณะกรรมการชุมชน
2. อธิบายปรากฏการณ์ในภาพรวมของการพัฒนาชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2
3. การพยายามทำความเข้าใจเหตุผลในการแสดงบทบาทของคณะกรรมการชุมชน

4. แสวงหาความจริงในผลของการพัฒนาชุมชน ที่เกิดขึ้นจากบทบาทของคณะกรรมการชุมชน

3.2 พื้นที่และประชากรของการวิจัย

3.2.1 พื้นที่ของการศึกษา

พื้นที่ของการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดกรณีศึกษาชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ ณ ซอยสมบุญพัฒนา 2 ถนนสุทธิสาร แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

3.2.2 ประชากรของการวิจัย

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ บุคลากรฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม กลุ่มคณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่

1. บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการเขตให้เป็นผู้ประสานงานกับคณะกรรมการชุมชน ได้แก่

1) นายสุมิตร	สุริยะ โรจน์	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน
และสวัสดิการสังคม
2) นายเสน่ห์	ทูลสง่า	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
3) นางวิไลลักษณ์	แก้วชิงดวง	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
4) นางสาวจุฑาทอง	บุญตัน	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
5) นางสาวจารุวรรณ	หिनสอ	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
6) นางสาวอรพรรณ	เพ็งจันทร์	นักจัดการทั่วไปปฏิบัติการ

2. คณะกรรมการชุมชนในชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 จำนวน 7 คน ได้แก่

1) นางสาวจิราพรรณ	ทุเคื้อ	ประธานกรรมการ
2) นางสาวทองสุข	ภูหอม	รองประธานกรรมการ
3) นางสาวชिरาภรณ์	ด้วงพรหม	เลขานุการ
4) นายสมบัติ	ศรีแสง	เหรัญญิก
5) นางสาวธัญญา	โพธิ์บำเพ็ญ	ประชาสัมพันธ์
6) นายอนิรุต	เหมือนเพชรมณี	นายทะเบียน
7) นางสาวติ่ม	โพธิ์บำเพ็ญ	ปฏิคม

3. ประชาชนในชุมชน

การสัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยบังเอิญ จำนวน 10 คน

3.3 การสร้างเครื่องมือทางการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ด้วยคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบคำถาม ดังนี้

1. ทบทวนเอกสารต่างๆ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด, ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการชุมชน
 2. สร้างแบบสอบถามขึ้นตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา
 3. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
 4. อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์อีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้สัมภาษณ์จริง
- ผู้ศึกษาวิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ชุดคือ

(1) ชุดที่ 1 สำหรับสัมภาษณ์บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน

ด้านที่ 1 การประสานงาน

ด้านที่ 2 การประชาสัมพันธ์

ด้านที่ 3 การส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย

ด้านที่ 4 การระดมทรัพยากรของชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแออัด ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน

ด้านที่ 2 ด้านสังคม

ด้านที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 4 ด้านสุขอนามัย

ด้านที่ 5 ด้านกายภาพ

(2) ชุดที่ 2 สำหรับสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน ประกอบด้วยข้อ

คำถาม 4 ด้าน

ด้านที่ 1 การประสานงาน

ด้านที่ 2 การประชาสัมพันธ์

ด้านที่ 3 การส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย

ด้านที่ 4 การระดมทรัพยากรของชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแออัด ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน

ด้านที่ 2 ด้านสังคม

ด้านที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 4 ด้านสุขอนามัย

ด้านที่ 5 ด้านกายภาพ

(3) ชุดที่ 3 สำหรับสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนซอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน ประกอบด้วยข้อ

คำถาม 4 ด้าน

ด้านที่ 1 การประสานงาน

ด้านที่ 2 การประชาสัมพันธ์

ด้านที่ 3 การส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย

ด้านที่ 4 การระดมทรัพยากรของชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแออัด ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน

ด้านที่ 2 ด้านสังคม

ด้านที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 4 ด้านสุขอนามัย

ด้านที่ 5 ด้านกายภาพ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการวิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลการวิจัย ในการวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการดังนี้ ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ถึง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เพื่อขออนุญาตจัดเก็บข้อมูลในชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

2. การรวบรวมข้อมูลจำนวนชุมชนแออัดจากสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร

3. การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากบุคคล 3 กลุ่ม คือ บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง คณะกรรมการชุมชนในชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร และประชาชนในชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง โดยการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถามปลายเปิดที่ผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลและอธิบายขยายความพรรณนาตามข้อเท็จจริง ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในด้านของบทบาทของคณะกรรมการชุมชน และผลของการพัฒนาชุมชน โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจากการสังเกต เพื่อให้สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงตามประเด็นของตัวแปรต้น คือบทบาทของคณะกรรมการ และตัวแปรตามคือผลของการพัฒนาชุมชนแออัด

2. สรุปและเขียนบรรยายตามประเด็นของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ประกอบด้วยวิธีการดังนี้

ขั้นที่ 1 การถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกต่างๆ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และ

สังเกตมาทำการวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 รวบรวมข้อมูล และสรุปข้อมูลที่สำคัญๆ

ขั้นที่ 4 การประมวลและสรุปข้อมูลที่เป็นจริง

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การเสนอผลการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดกรณีศึกษาชุมชนแออัดซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน โดยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาชุมชนแออัดของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2

ตอนที่ 2 บทบาทคณะกรรมการชุมชน

- 2.1 บทบาทด้านการประสานงาน
- 2.2 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์
- 2.3 บทบาทด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย
- 2.4 บทบาทด้านการระดมทรัพยากร

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาชุมชนแออัดของคณะกรรมการชุมชน

- 3.1 ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน
- 3.2 ด้านการพัฒนาสังคม
- 3.3 ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 3.4 ด้านการพัฒนากายภาพ
- 3.5 ด้านการพัฒนาสุขอนามัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งประสงค์ที่จะศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่สำคัญในการช่วยเหลือชุมชน เป็นผู้ประสานงานหลักในการดำเนินงานชุมชนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 ปรากฏผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาชุมชนแออัดของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2

จากการศึกษาและสังเกตสภาพชุมชนพบว่า ปัจจุบันภายในชุมชนมีปัญหาซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้เรียงลำดับตามความสำคัญคือ ปัญหาเรื่องที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านพักอาศัยเป็นปัญหาสำคัญ

สำหรับชุมชนนี้ และปัญหาด้านการจัดการขยะภายในชุมชนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญรองลงมา และปัญหาลำดับสุดท้ายคือ ปัญหาด้านการเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ปัญหาเรื่องที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านพักอาศัย

จากการสัมภาษณ์ของคณะกรรมการชุมชน พบว่า อาคารบ้านพักของประชาชนในชุมชนแห่งนี้ ก่อสร้างลงบนที่ดินของเอกชน ซึ่งประชาชนได้ทำการเช่าและปลูกสร้างอาคารพักอาศัย ลักษณะบ้านเรือนก่อสร้างด้วยวัสดุที่ไม่ถาวร นำเศษไม้เก่ามาเป็นส่วนประกอบของอาคาร และส่วนใหญ่หลังคาบ้านมุงด้วยสังกะสี ประชาชนในชุมชนนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองไม่มีความมั่นคงในเรื่องที่พักอาศัย เนื่องจากเจ้าของที่ดินพยายามจะบอกเลิกสัญญาการเช่าที่ดินอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำที่ดินดังกล่าวไปทำการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ และอาคารสูง

1.2 ปัญหาขยะในชุมชน

ในชุมชนแห่งนี้ สำนักงานเขตดินแดงได้นำถังรองรับขยะขนาดเล็ก ไปวางไว้หน้าบ้านเรือนของประชาชนประมาณ 5-6 หลังคาเรือนต่อ 1 ถัง ซึ่งคณะกรรมการชุมชนเห็นว่าถังรองรับขยะมีไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะประกอบกับชุมชนแห่งนี้ รถเก็บขนขยะไม่สามารถเข้าไปเก็บขนขยะได้ เนื่องจากสภาพถนนมีความกว้างน้อยมาก (ประมาณ 2 เมตร) สำนักงานเขตจึงใช้วิธีว่าจ้างให้ประชาชนในชุมชนแห่งนี้ 1 คน ทำหน้าที่ “อาสาชักลาก” มีหน้าที่ใช้รถเข็น เข็นถังขยะจากหน้าบ้านเรือนของประชาชนมารวมไว้ที่ถนนสายหลัก ซึ่งรถเก็บขนขยะสามารถเข้าไปบรรทุกขยะได้ ซึ่งจะดำเนินการลักษณะนี้สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์ และวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลาเที่ยงวัน จนแล้วเสร็จ โดยที่อาสาชักลากได้ค่าจ้างเป็นรายเดือน เดือนละ 2,500 บาท

คณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับขยะยังเป็นปัญหาต่อชุมชนนี้ เนื่องจากในช่วงที่ไม่มีการชักลากขยะ หากประชาชนมีการประกอบกิจกรรมในครัวเรือนที่ก่อให้เกิดขยะมากกว่าปกติ จะก่อให้เกิดปัญหาขยะล้นตามมา เพราะเนื่องด้วยปริมาณถังรองรับขยะที่มีจำนวนจำกัด แต่คณะกรรมการชุมชนได้พยายามประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บขยะอยู่ตลอดเวลา เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้

1.3 ปัญหายาเสพติด

เดิมชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีปัญหาเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะการดมกาว เสพยาบ้า เสพยาไอซ์ สาเหตุส่วนใหญ่ที่ประชาชนในชุมชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเสพติดเนื่องจาก มีความอยากลอง อยากรู้ตามเพื่อน และเนื่องจากประชาชนในชุมชนมีฐานะค่อนข้างยากจน ต้องประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้พ่อ แม่ ไม่มีเวลาได้อยู่ใกล้ชิดกับบุตร จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับผู้ที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มักพบในวัยรุ่นระหว่างอายุ 20-25 ปี

ผู้ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นผู้เสพ และได้พัฒนาจากผู้เสพเป็นผู้ขายเพื่อจะได้มีเงินไปซื้อยาเสพติด และพยายามหาลูกค้าเพื่อจะได้มีรายได้ ถึงแม้ว่าเยาวชนจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม และได้ผ่านการบำบัดแล้ว แต่ด้วยสภาพแวดล้อมของชุมชนทำให้เยาวชนต้องกลับมายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเช่นเดิม

คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนจึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เพื่อปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง เพื่อให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด นับว่ากรรมการชุมชนได้เสียสละเวลา ได้แสดงความเป็นผู้นำอย่างเต็มที่ อีกทั้งมีความกล้าหาญ และความเด็ดเดี่ยวอย่างมากในการประสานงานและแจ้งข้อมูลกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนถึงปัจจุบันนี้ ประชาชนในชุมชนนี้ไม่มีผู้ติดยาเสพติดหรือมีบุคคลจากภายนอกชุมชนเข้ามาขายยาเสพติด คณะกรรมการชุมชนยังทำหน้าที่เฝ้าระวัง ติดตาม ไม่ให้ประชาชนในชุมชนติดยาเสพติด หรือคอยเฝ้าระวัง ติดตาม ไม่ให้ผู้ใดเข้ามาจำหน่ายยาเสพติดในชุมชน คณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า หากประชาชนและคณะกรรมการชุมชนไม่ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชน อาจทำให้ปัญหาดังกล่าว เกิดขึ้นในชุมชนได้อีก

ตอนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการชุมชน

ผลการศึกษาวิจัยในด้านบทบาทของคณะกรรมการชุมชน ผู้ศึกษาแบ่งการสัมภาษณ์บุคคลเป็น 3 ส่วน คือ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมของสำนักงานเขตดินแดง สัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนซอยสมบูรณพัฒนา 2 และสัมภาษณ์ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนซอยสมบูรณพัฒนา 2 โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน 4 ด้าน คือ ด้านการประสานงาน บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ บทบาทด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย และบทบาทด้านการระดมทรัพยากร มีรายละเอียดดังนี้

2.1 บทบาทด้านการประสานงาน

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลสามฝ่ายคือ ฝ่ายเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมของเขตดินแดง คณะกรรมการชุมชน และประชาชน ปรากฏว่าทั้งสามฝ่ายมีความเห็นในเรื่องบทบาทด้านการประสานงานของคณะกรรมการชุมชนซอยสมบูรณพัฒนา 2 ในมุมมองและทัศนะทั้งที่ตรงกันและทัศนะที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1.1 บทบาทด้านการประสานงานตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์นายเสน่ห์ ทูลสง่า บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมกล่าวว่า บทบาทด้านการประสานงานเป็นบทบาทที่สำคัญ และเป็นบทบาทหลักในการดำเนินงาน

ต่างๆ โดยกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในชุมชน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เพื่อให้ผู้นำชุมชนได้นำข้อมูล ข่าวสารต่างๆจากหน่วยงานมาสื่อสารกับประชาชนในชุมชนของตนเอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมเป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น ไม่ได้ลงพื้นที่ด้วยตนเอง นอกจากฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมจะจัดโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ หรือมีการให้บริการเยี่ยมเยียนประชาชน จึงจะลงพื้นที่เอง ดังนั้น ผู้นำชุมชนจึงเป็นผู้ประสานงานกับประชาชนโดยตรง

เนื่องด้วยประชนกรรมการชุมชนได้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมมาเป็นระยะเวลา 25 ปี ทำให้การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เนื่องจากมีความสนิทสนม ทำให้การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่น แต่สำหรับกรรมการท่านอื่นๆมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามวาระ นอกจากนี้ คณะกรรมการชุมชนจะคอยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประจำชุมชน เพื่อขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษาอยู่เสมอโดยการติดต่อสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

สำนักงานเขตดินแดง จะจัดให้มีการประชุมกรรมการชุมชนทุกๆ 1 เดือน โดยมีผู้อำนวยการเขตดินแดงเป็นประธาน โดยฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมจะเป็นผู้แจ้งกำหนดการวาระการประชุมในแต่ละครั้งให้ผู้นำชุมชนทราบว่ามีเรื่องใดบ้าง เช่น โครงการ กิจกรรม หรือจะลงพื้นที่เยี่ยมเยียนชุมชน เป็นต้น ในการประชุมจะมีผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ เจ้าหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม คณะกรรมการชุมชน โดยมีตัวแทนคือประธานกรรมการชุมชน และเลขานุการเข้าร่วมประชุม แต่คณะกรรมการท่านอื่นๆ สามารถเข้าร่วมประชุมได้เช่นกัน แต่สามารถเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมได้เพียง 2 คน คือ ประธานกรรมการ และเลขานุการ ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ในกรณีที่ประธานกรรมการชุมชน หรือเลขานุการไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ สามารถส่งกรรมการท่านอื่นๆในคณะกรรมการทั้ง 7 คน เข้าร่วมประชุมแทนได้ เพราะในการเข้าร่วมประชุมตัวแทนของคณะกรรมการทั้ง 2 ท่านสามารถเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมได้ นอกจากนี้ในการประชุมแต่ละครั้งจะมีหน่วยงานจากภายนอกเข้าร่วมประชุมด้วย เพราะผู้นำชุมชนมีความประสงค์ที่จะแจ้งให้หน่วยงานราชการทราบเกี่ยวกับชุมชนของตน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการพัฒนาชุมชน หรือการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยคณะกรรมการชุมชนจะเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆให้กับชุมชนของตน เช่น การประสานงานเรื่องการจัดให้มีกิจกรรมการฉีดวัคซีน (เสน่ห์ ทูลสง่า, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2558)

นอกจากนี้ นางวิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง เจ้าหน้าที่ที่ดูแลชุมชนนี้โดยตรง ได้กล่าวว่า เนื่องด้วยชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เป็นชุมชนเก่าแก่ และเป็นชุมชนขนาดเล็ก ทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมมีความสนิทสนมกับกรรมการชุมชน ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

เป็นไปด้วยดี การประสานงานกับประชาชนในชุมชนหลังจากคณะกรรมการชุมชนได้รับข้อมูลจากส่วนราชการ คณะกรรมการชุมชนได้ประสานงานผ่านประชาชนโดยการใช้เสียงตามสาย (วิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2558)

2.1.2 บทบาทด้านการประสานงานตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการชุมชนทั้ง 7 ท่าน โดยคณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นในด้านการประสานงานที่ตรงกัน พบว่า การประสานงานของคณะกรรมการชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) การประสานงานระหว่างประชาชนกับคณะกรรมการชุมชน

การประสานงานลักษณะนี้ คณะกรรมการชุมชนทุกคนทำหน้าที่ประสานงานในเรื่องต่างๆ หรือ การรับเรื่องร้องทุกข์ของประชาชน ซึ่งประชาชนในชุมชนจะนำเรื่องที่ต้องการขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการต่างๆ มาบอกกล่าวกับคณะกรรมการชุมชน ในขณะเดียวกัน คณะกรรมการชุมชนมีความใกล้ชิด และสนิทสนมกับประชาชนในชุมชน มีการดูแล เอาใจใส่ และสอบถามความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนอยู่เสมอ เมื่อคณะกรรมการชุมชนได้รับทราบถึงปัญหาหรือความต้องการของประชาชน คณะกรรมการชุมชนจะรีบดำเนินการให้

(2) การประสานงานระหว่างคณะกรรมการชุมชนด้วยกันเอง

หลังจากคณะกรรมการชุมชนได้รับเรื่องข้อร้องเรียน หรือขอความช่วยเหลือจากประชาชนในชุมชนแล้ว คณะกรรมการชุมชนจะนำเรื่องดังกล่าวมาหารือกันระหว่างกรรมการ ซึ่งจะมีการประชุมกันในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เมื่อได้ข้อสรุปในประเด็นนั้นๆแล้ว คณะกรรมการชุมชนได้มอบหมายให้ประธานคณะกรรมการชุมชน ไปขอความช่วยเหลือ หรือช่วยประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่อไป

(3) การประสานงานระหว่างกรรมการชุมชนกับหน่วยงานราชการ

ส่วนใหญ่คณะกรรมการชุมชนได้มอบหมายให้ประธานคณะกรรมการชุมชนไปทำหน้าที่ประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ เช่น ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดที่สุดกับชุมชนนี้ การประสานงานกับศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชน 52 (สังกัด กทม.) เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของประชาชน เช่น การฉีดวัคซีนให้เด็ก ฯลฯ การประสานงานกับสถานีดับเพลิง ในการนำถังเคมีดับเพลิงมาติดตั้งเพื่อป้องกันเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน แต่ในบางกรณี คณะกรรมการชุมชนบางท่าน สามารถดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม แต่ในการประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ คณะกรรมการชุมชนไม่ได้มีข้อกำหนดว่าต้องให้ประธานคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานงานกับส่วนงานราชการเท่านั้น กรรมการท่านอื่นๆ สามารถดำเนินงานได้เช่นเดียวกัน (คณะกรรมการชุมชนทั้ง 7 คน, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2558)

2.1.3 บทบาทด้านการประสานงานตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ประชาชนส่วนใหญ่มองเห็นตรงกัน กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนได้ดูแลเอาใจใส่ คอยสอบถามความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนสม่ำเสมอ เมื่อประชาชนมีปัญหาต่างๆ คณะกรรมการจะคอยช่วยเหลือและประสานงานไปยังสำนักงานเขตดินแดง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านกิจกรรมของชุมชน คณะกรรมการชุมชนได้ช่วยประสานงานกับประชาชนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมวันสงกรานต์ การทำบุญประจำปี การประสานงานกับประชาชนให้เข้ารับบริการรักษาสุขภาพจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของศูนย์บริการสาธารณสุข 52 สามเสนนอก การประสานงานด้านทุนการศึกษาสำหรับเด็กยากจน การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามาทำท่อระบายน้ำ ในปีที่ผ่านมา คณะกรรมการชุมชนได้พยายามช่วยเหลือ และช่วยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ประชาชนในชุมชน จำนวน 7 คน, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

2.2 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์

2.2.1 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของหน่วยงานราชการของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมส่วนใหญ่ เห็นตรงกันว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมจะเป็นผู้ประสานงานกับผู้นำชุมชน โดยการแจกจ่ายเอกสารได้แก่ แผ่นพับ ใบปลิว หนังสือ เอกสารต่างๆ หรือโปสเตอร์ให้กับกรรมการชุมชนในที่ประชุม จากนั้นผู้นำชุมชนจะประชาสัมพันธ์ข้อมูลไปยังประชาชนในชุมชน เพื่อให้ได้รับทราบข่าวสาร หรือกิจกรรมของส่วนราชการ ด้วยการนำเอกสารต่างๆ ดัดประกาศไว้ที่ป้ายประชาสัมพันธ์ของชุมชน หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลโดยการแจกแผ่นพับ ใบปลิว หนังสือ หรือ เอกสารต่างๆ โปสเตอร์ตามบ้านเรือน นอกจากนี้แล้วผู้นำชุมชนได้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้วยการใช้เสียงตามสาย หากกรณีที่เครื่องตามสายมีปัญหาใช้งานไม่ได้ คณะกรรมการชุมชนจะประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้สมาชิกในชุมชนทราบด้วยวิธีการบอกปากต่อปาก เนื่องจากชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เป็นชุมชนขนาดเล็ก ทำให้สมาชิกในชุมชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย (เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมจำนวน 4 คน, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2558)

2.2.2 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์นางสาวจิราพรณ ทูเครือ ประธานคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า คณะกรรมการชุมชนทุกคนได้แสดงบทบาทการประชาสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการกับประชาชนระหว่างคณะกรรมการชุมชนกับประชาชน เป็นอย่างมาก เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนทั้ง 7 คน มี

อาชีพที่ต้องพบปะผู้คนในชุมชนอยู่ตลอดเวลา เช่น มีคณะกรรมการชุมชน 1 ท่านที่ประกอบอาชีพขับรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างอยู่ในบริเวณชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน 1 ท่าน ประกอบอาชีพขายอาหารอยู่ในชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน 2 ท่าน ประกอบอาชีพค้าขายอยู่ที่บ้านภายในชุมชน ซึ่งทั้ง 5 ท่านนี้ได้ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์เรื่องต่างๆ ที่รับทราบมาจากส่วนราชการให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบ ส่วนประธานคณะกรรมการชุมชน และกรรมการชุมชนที่ทำหน้าที่ปกติกม ไม่ได้ไปประกอบอาชีพที่อื่น จึงมีโอกาสดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้แก่ประชาชนในชุมชนได้ทราบอย่างทั่วถึงโดยเร็ว และอีกประการหนึ่งในชุมชนนี้ได้มีระบบเสียงตามสายของชุมชนเอง ซึ่งคณะกรรมการชุมชนสามารถใช้ระบบเสียงตามสายนี้เป็นการประชาสัมพันธ์ได้ตลอดเวลาเท่าที่ต้องการ (จิราพรรณ ทูเครือ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2558)

2.2.3 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์นางกนกวรรณ กรอบทอง กล่าวว่า ประชาชนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ โดยเสียงตามสาย ซึ่งเมื่อหน่วยงานราชการมีกิจกรรม หรือโครงการขึ้น คณะกรรมการจะดำเนินการแจ้งให้ประชาชนทราบ หากเสียงตามสายเกิดการชำรุด หรือใช้การไม่ได้ คณะกรรมการชุมชนจะแจ้งให้สมาชิกในชุมชนทราบด้วยตนเอง เพราะเนื่องจากซอยสมบุญพัฒนา 2 เป็นชุมชนขนาดเล็กมีเพียง 3 ซอยเท่านั้น ทำให้คณะกรรมการชุมชนสามารถแจ้งให้สมาชิกในชุมชนทราบอย่างทั่วถึง ดังนั้น สมาชิกในชุมชนจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการอย่างถูกต้อง นอกจากคณะกรรมการชุมชนจะแจ้งข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการให้สมาชิกในชุมชนทราบทางเสียงตามสายแล้ว คณะกรรมการชุมชนยังได้นำเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ จากสำนักงานเขตดินแดงนำไปแจกจ่ายแก่ประชาชนในชุมชน และการประชาสัมพันธ์ผ่านทางป้ายประชาสัมพันธ์ของชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบข้อมูลหลายๆ ทาง

คณะกรรมการชุมชนได้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลจากหน่วยงานราชการเพื่อให้สมาชิกในชุมชนทราบ เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ผู้สูงอายุทราบเพื่อขอรับเงินสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ การประชาสัมพันธ์แจ้งให้สมาชิกทราบเมื่อมีหน่วยงานราชการเข้ามาทำการฉีดวัคซีนให้กับเด็ก การกำจัดขยะโดยการพ่นหมอกควัน การฉีดยาสุนัข หรือการฉีดยาแมว การประชาสัมพันธ์เรื่องทุนการศึกษาให้กับเด็กยากจน ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลโทษของยาเสพติด หรือหากหน่วยงานอื่นๆ มีกิจกรรมหรือโครงการจัดขึ้นเพื่อพัฒนาชุมชน คณะกรรมการชุมชนจะเชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบ และเชิญเข้าร่วมกิจกรรม (กนกวรรณ กรอบทอง, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

2.3 บทบาทด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย

2.3.1 บทบาทด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตยตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์ นายเสน่ห์ ทูลสง่า บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมถึงพื้นที่ในเขตชุมชนมีการเลือกตั้งในระดับต่างๆ รวม 3 ระดับ คือ การเลือกตั้งในระดับชุมชน หมายถึงการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น หมายถึง การเลือกตั้งตั้งสมาชิกสภาเขต การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมถึงการเลือกตั้งในระดับชาติ หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้แสดงบทบาทส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งในทางตรง และทางอ้อม ดังนี้

(1) การเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน

คณะกรรมการชุมชนตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 3 ปี เมื่อหมดวาระการดำรงตำแหน่ง ทางสำนักงานเขตจะจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้น แต่สำหรับชุมชนขอยสมบูรณพัฒนา 2 เป็นชุมชนที่มีขนาดเล็ก ประชาชนในชุมชนมีจำนวนน้อย ผู้ที่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลา เนื่องจากต้องทำงานหาเลี้ยงชีพตนเอง จึงไม่มีการแข่งขันกันในการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงเป็นคนเดิมๆ ซึ่งจะมีกรรมการ 2-3 คนที่เป็นคนเดิม ส่วนกรรมการที่เหลือจะเปลี่ยนแปลงไป ที่ผ่านมาชุมชนขอยสมบูรณพัฒนา 2 ไม่เคยมีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนเพราะเนื่องจากมีผู้สมัครกรรมการชุมชนไม่เกิน 7 คน ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ดังนั้นคณะกรรมการชุมชนชุดนี้จึงได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการเขตดินแดงให้สามารถเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชน

(2) การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้งระดับชาติ

สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการชุมชนเสนอชื่อประชาชนเพื่อเข้ามาเป็นกรรมการในการเลือกตั้ง เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่สมาชิกในชุมชน โดยได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน แสดงให้เห็นถึงความสมัครใจของประชาชนที่สามารถสมัครได้ทุกคน (เสน่ห์ ทูลสง่า, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2558)

2.3.2 บทบาทด้านการส่งเสริมตามระบอบประชาธิปไตยตามความเห็นของคณะกรรมการ

ชุมชน

(1) การเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย คณะกรรมการชุมชนทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ประชาชนในชุมชนไม่ต้องการทำหน้าที่คณะกรรมการชุมชน เนื่องจากแต่ละคนต้องประกอบอาชีพ และมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน ดังนั้นจึงไม่มีผู้ใดลงสมัครเป็นคณะกรรมการชุมชน แต่มีประชาชนกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการทำหน้าที่คณะกรรมการชุมชนน่าจะช่วยให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น จึงได้รับอาสาเข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการชุมชน ซึ่งไม่ต้องมีการเลือกตั้งแต่อย่างใด ทั้งๆที่คณะกรรมการชุมชนชุดนี้ต้องการให้มีบุคคลอื่นลงสมัครเพื่อให้มีการเลือกตั้ง เพื่อประชาชนจะได้เลือกบุคคลที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสมกว่าเข้ามาทำหน้าที่คณะกรรมการชุมชน โดยเฉพาะประธานกรรมการชุมชนเองได้ทำหน้าที่นี้มาเป็นระยะเวลากว่า 25 ปี แต่ยังไม่มีความสนใจลงสมัครเพื่อทำหน้าที่ประธานชุมชนแทน อย่างไรก็ตามประธานกรรมการชุมชนหรือกรรมการคนอื่นๆ พยายามชักจูง ส่งเสริม แนะนำ ให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันลงสมัครเพื่อทำหน้าที่กรรมการชุมชน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนคนอื่นๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตน

(2) การเลือกตั้งในท้องถิ่น และการเลือกตั้งระดับชาติ

ในการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ คือการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการชุมชนได้วางตัวเป็นกลาง เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่านักการเมืองทุกระดับ ตั้งแต่สมาชิกสภาเขต สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้แทนราษฎร ทุกคน ได้มีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนแห่งนี้ ชุมชนแห่งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และได้รับการประสานงานในด้านต่าง ๆ จากนักการเมืองที่วางตัวเป็นกลาง ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับใด ๆ ก็ตาม คณะกรรมการชุมชนจะวางตัวเป็นกลาง แต่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ประชาชนในชุมชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี และคณะกรรมการชุมชนไม่ได้มีการชี้แนะประชาชนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด (คณะกรรมการชุมชน จำนวน 7 คน, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2558)

3.3.3 บทบาทด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตยตามความเห็นของประชาชน

(1) การเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีสิทธิ เสรีภาพ

เท่าเทียมกันในการสมัครคัดเลือกเป็นกรรมการชุมชน ไม่ได้มีการกีดกันแต่อย่างใด สมาชิกในชุมชนทุกคนสามารถลงสมัครคัดเลือกเข้าเป็นกรรมการชุมชน

(2) การเลือกตั้งในท้องถิ่น และการเลือกตั้งระดับชาติ

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 กล่าวว่า คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้ง การเผยแพร่ข่าวสารและประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนทราบถึงความเคลื่อนไหวทางการเมือง ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนในชุมชนทุกคน คณะกรรมการชุมชนวางตัวเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ในพรรคใดพรรคนึง หากประชาชนจะเลือกลงคะแนนให้พรรคการเมืองใดนั้น คณะกรรมการชุมชนก็วางตัวเป็นกลางเสมอ ไม่มีการบังคับประชาชน แต่จะให้ประชาชนในชุมชนออกมารักษาสิทธิของตนเอง (ประชาชนในชุมชนจำนวน 6 คน, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

2.4 บทบาทด้านการระดมทรัพยากร

2.4.1 บทบาทด้านการการระดมทรัพยากรตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์ นายเสน่ห์ ทูลสง่า นักพัฒนาสังคมชำนาญการ ให้ความเห็นว่าการระดมทรัพยากรในรูปของทรัพย์สินมาเพื่อพัฒนาชุมชนทำได้น้อยมาก เนื่องจากประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย แต่คณะกรรมการชุมชนได้พยายามระดมทรัพยากรมาเพื่อช่วยในการพัฒนาชุมชนในรูปของแรงงาน เช่น ช่วยเหลือทำความสะอาดภายในชุมชน การระดมให้ประชาชนในชุมชนมาทำการช่วยเหลือส่วนราชการที่มาปฏิบัติงานในชุมชน (เสน่ห์ ทูลสง่า, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2558)

2.4.2 บทบาทด้านการการระดมทรัพยากรตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์ นางสาวจิราพรรณ ทูเครือ ประธานคณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่าการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 ทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนที่ได้มาจากงบประมาณของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จัดสรรให้ชุมชนนี้ เดือนละ 5,000 บาท ลักษณะที่ 2 ทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนที่ได้มาจากการประสานงานของงบประมาณจากส่วนราชการต่างๆ ลักษณะที่ 3 ทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนที่ได้มาจากประชาชนในชุมชน

การได้มาซึ่งทรัพยากรในลักษณะที่ 1 เป็นการได้มาตามระเบียบของราชการ ซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนขนาดเล็ก จะได้รับเงินสนับสนุน เป็นรายเดือน เดือนละ 5,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการชุมชนสามารถนำไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆในการพัฒนาชุมชนได้ เช่น การทำความสะอาดถนนในชุมชน การขุดลอกท่อระบายน้ำ การตัดแต่งต้นไม้ หรือ ค่าใช้จ่ายอื่นๆที่คณะกรรมการชุมชนเห็นว่าเหมาะสม

ส่วนการได้มาซึ่งทรัพยากรในการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่ 2 คือการขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการต่างๆ เช่น การประสานงานของงบประมาณผ่านไปทางสมาชิกสภาเขต สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น คณะกรรมการชุมชนต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับบุคคลเหล่านี้ ซึ่งคณะกรรมการชุมชนกล่าวว่า การขอสนับสนุนงบประมาณในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จ และอีกทางหนึ่งคณะกรรมการชุมชนได้ประสานขอวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งการขอสนับสนุนเครื่องอุปโภค บริโภคให้กับผู้ยากจนในชุมชน ซึ่งส่วนราชการต่างๆ ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี เป็นที่พอใจของประชาชน

สำหรับการระดมทรัพยากรจากประชาชน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ส่วนใหญ่ประชาชนจะให้การสนับสนุนในเรื่องแรงงานมากกว่าที่จะสนับสนุนเป็นสิ่งของ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และมีรายได้น้อย (จิราพรรณ ทูเครือ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2558)

2.4.3 บทบาทด้านการระดมทรัพยากรตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนเกือบทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า การระดมทรัพยากรในรูปแบบของตัวเงินหรือสิ่งของเพื่อนำมาพัฒนาชุมชนนั้น กระทำได้น้อยมากเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย ซึ่งส่วนราชการต่าง ๆ และคณะกรรมการชุมชนได้ทราบถึงข้อจำกัดนี้เป็นอย่างดี แต่ด้วยความที่ประชาชนมีความต้องการพัฒนาชุมชนแห่งนี้ ประกอบกับการที่ประชาชนเห็นความตั้งใจ และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน เมื่อมีการพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการทำความสะอาดในชุมชน การเฝ้าระวังความปลอดภัยในชุมชน การจัดงานเทศกาลในชุมชน ประชาชนในชุมชนนี้จึงให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนในรูปของการใช้แรงงานร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเป็นอย่างดี (ประชาชน 8 คน, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาชุมชนแออัดของคณะกรรมการชุมชน

3.1 ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน

3.1.1 ผลการพัฒนาจิตใจของประชาชนของคณะกรรมการชุมชนตามความเห็นของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์ นางสาววิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนได้สนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการอบรมที่ทางสำนักงานเขตจัดขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้พัฒนาความรู้ หรือพัฒนาความคิดของตนเองมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังให้ความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนได้เชิญชวนหรือสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน เช่น การตัดบาตรในวันปีใหม่ การเข้าร่วม

กิจกรรมวันสงกรานต์ การเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็ก การเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญประจำปีของชุมชน ซึ่งประชาชนในชุมชนได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทำให้ประชาชนในชุมชนได้ปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ก่อให้เกิดความสนิทสนมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน และเกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน (วิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2558)

3.1.2 ผลการพัฒนาคิดใจของประชาชนของคณะกรรมการชุมชนตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์นางสาวทองสุข ภูหอม รองประธานคณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมด้านศีลธรรมโดยให้ประชาชนในชุมชนหมั่นทำบุญตักบาตร ประชาชนส่วนใหญ่จะไปตักบาตรที่ตลาดห้วยขวาง เพราะใกล้กับที่พักอาศัย ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดเวียนเทียนในวันพระใหญ่ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะเวียนเทียนที่วัดพรหมวงศาราม สำหรับในวันสงกรานต์จะมีการจัดงานรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ขึ้นในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ ซึ่งในการจัดงานวันสงกรานต์แต่ละปี คณะกรรมการชุมชนจะดำเนินการประสานกับหน่วยงานราชการต่างๆ ขอสนับสนุนสิ่งของ เช่น ผ้าถุง ผ้าขาวม้า เพื่อมอบให้แก่ผู้สูงอายุ ผลจากการดำเนินงานเหล่านี้ คณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า ส่งผลให้เด็ก เยาวชน รวมทั้งผู้ใหญ่ มีความกตัญญู รู้คุณของพ่อแม่ และให้ความเคารพ นอบน้อม ต่อผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนมีความสงบสุข

ผลการดำเนินงานนี้ที่สามารถเห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ ความมีจิตใจเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อกันของสมาชิกในชุมชน เทศกาลที่สำคัญต่างๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลทำบุญประจำปีของชุมชน เทศกาลวันเข้าพรรษา ประชาชนที่พอมีฐานะทางเศรษฐกิจบ้างจะทำอาหารแจกจ่าย หรือแบ่งปันให้กับสมาชิกในชุมชนด้วยกัน ซึ่งคณะกรรมการชุมชนเห็นว่า เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ไม่ยากนักในเมืองหลวง ทั้งๆที่สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเครือญาติกัน (ทองสุข ภูหอม, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2558)

3.1.3 ผลการพัฒนาคิดใจของประชาชนของคณะกรรมการชุมชนตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนได้ช่วยกันส่งเสริมด้านจิตใจของประชาชนโดยการให้ประชาชนเข้าร่วมอบรมในกิจกรรมหรือโครงการที่ทางหน่วยราชการจัดขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้ความรู้และรู้จักช่วยเหลือตัวเองมากยิ่งขึ้น

คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมด้านศีลธรรมให้ประชาชนในชุมชนหมั่นทำบุญ ตักบาตร เพื่อช่วยกล่อมเกลาคิดใจให้เป็นคนดี ด้านประเพณี และวัฒนธรรม คณะกรรมการชุมชนส่งเสริมให้จัด

กิจกรรมวันสงกรานต์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ระลึกบุญคุณและรู้จักกตัญญูทวดเวทิต่อผู้ใหญ่ ซึ่งในการจัดงาน คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานงานขอรับบริจาคของจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อมอบให้แก่ผู้สูงอายุ ผลจากการดำเนินงานนี้ คณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า ส่งผลให้เด็ก เยาวชน มีความกตัญญู รู้คุณต่อพ่อแม่ ให้ความเคารพ นอบน้อม ต่อผู้ใหญ่ อีกทั้งทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรัก และความอบอุ่นจากลูกหลาน (ประชาชนในชุมชนจำนวน 7 คน, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

3.2 ด้านการพัฒนาสังคม

3.2.1 ผลการพัฒนาสังคมในชุมชนตามความเห็นของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์ นายเสน่ห์ ทูลสง่า ได้ให้ความเห็นด้านการพัฒนาสังคมของกรรมการชุมชนขอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ซึ่งสรุปได้ว่า

(1) ด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง มีความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันป้องกันยาเสพติด ดังนี้

1. การเดินเวรยาม โดยให้อาสาสมัครตำรวจบ้านเป็นผู้เดินเวรยามในเวลากลางคืน ทำหน้าที่สอดส่องดูแล ผู้เสพยาเสพติด หรือผู้ขายยาเสพติดในชุมชน หากพบว่ามี การซื้อขายยาเสพติด หรือพบผู้เสพยาเสพติดในชุมชน ตำรวจบ้านจะแจ้งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ

2. แจ้งเบาะแสให้กับตำรวจ คณะกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมอบรมในการเรียนรู้วิธีการแจ้งข้อมูลสำหรับผู้ติดยาเสพติด หรือผู้ขาย รวมถึงวิธีการแจ้งข้อมูลกับใครเพื่อไม่ให้ผู้แจ้งเดือดร้อน วิธีการนี้ตำรวจจะเป็นผู้อบรมให้กับตำรวจบ้าน

(2) ด้านความปลอดภัยของชุมชน

เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง มีความเห็นว่า คณะกรรมการชุมชนได้แสดงบทบาทในด้านการรักษาความสงบ และความปลอดภัยในชุมชน โดยร่วมกันประชาชนจัดตั้งอาสาสมัครตำรวจบ้านขึ้น ทำหน้าที่ดูแลความสงบ ความปลอดภัยให้กับชุมชนอย่างเข้มแข็ง ส่งผลให้ภายในชุมชนแห่งนี้ไม่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้น (เสน่ห์ ทูลสง่า, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2558)

3.2.2 ผลการพัฒนาสังคมในชุมชนตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชนในด้านการพัฒนาสังคม ซึ่งคณะกรรมการทุกคนให้ความเห็นตรงกัน ซึ่งสรุปได้ว่า

(1) ด้านการศึกษา

คณะกรรมการชุมชนได้แสดงบทบาทในด้านการส่งเสริมการศึกษาให้กับเยาวชนในชุมชน ที่มีฐานะยากจน โดยการประสานขอทุนรับการศึกษาจากมูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม (Foundation for Slum Child Care: FSCC) ทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนนี้ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาเป็นรายปี ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะในปีที่ผ่านมา มีเด็กและเยาวชนได้รับทุนสนับสนุนการศึกษา ประมาณ 10 คน ผู้ที่ได้รับทุนนี้แล้วจะได้รับต่อเนื่องไปทุกปีจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนนี้ได้รับการศึกษาทุกคน และเป็นชุมชนที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือ

(2) ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

คณะกรรมการชุมชนได้ดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทางลับ โดยการสอดส่อง หาข่าวว่าผู้บุคคลใดในชุมชนเป็นผู้ขายยาเสพติด แล้วแจ้งข้อมูลให้ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ทราบ ซึ่งหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่จาก ปปส. จะเข้ามาในชุมชนเพื่อจับกุมผู้ขายยาเสพติด ซึ่งต่อมาจนถึงขณะนี้ ในชุมชนซอยสมบูรณ์พัฒนา 2 มีผู้ขายยาเสพติดอยู่น้อยมาก สำหรับประชาชนผู้ติดยาเสพติด คณะกรรมการชุมชนพยายามหาทางที่จะให้เลิกการเสพยาเสพติดโดยการพูดคุยให้เห็นถึงโทษของยาเสพติด หรือพยายามหาแหล่งบำบัดให้กับผู้ติดยาเสพติดเหล่านี้ จึงทำให้ในปัจจุบัน ในชุมชนแห่งนี้ไม่ค่อยพบเห็นผู้ติดยาเสพติด

การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนมีความเข้มแข็งมาก เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการเป็นผู้นำ มีความกล้าหาญ และมีความเสียสละเพื่อชุมชน และเสี่ยงต่ออันตรายต่อการดำเนินงานนี้ จนได้รับรางวัล โดยได้รับการจัดตั้ง “กองทุนแม่” เป็นกองทุนสำหรับด้านการป้องกันยาเสพติด โดยคณะกรรมการชุมชนจะนำเงินกองทุนนี้มาใช้ในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือหากชุมชนมีความต้องการพัฒนาในด้านอื่นๆ ก็สามารถนำเอาเงินส่วนนี้ไปใช้ได้

(3) ด้านความปลอดภัยของชุมชน

คณะกรรมการชุมชนมีการจัดตั้งอาสาสมัครตำรวจบ้าน ประกอบด้วย ประชาชนและคณะกรรมการชุมชน โดยการสนับสนุนของสำนักงานเขตดินแดง และสถานีตำรวจนครบาลดินแดง เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวัง รักษาความปลอดภัยในชุมชน โดยเฉพาะในเวลากลางคืน อาสาสมัครตำรวจบ้านจะทำหน้าที่เวรยาม สอดส่อง ดูแลบุคคลที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแล้วเข้ามาในชุมชนในเวลากลางคืน ส่วนในเวลากลางวัน อาสาสมัครตำรวจบ้านก็จะทำหน้าที่เช่นกัน แต่มีความเข้มเข้มน้อยกว่าในเวลากลางคืน ซึ่งทำให้ชุมชนนี้ไม่เกิดการก่ออาชญากรรมขึ้น

(4) ด้านการส่งเสริมอาชีพ

คณะกรรมการชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้น เช่น กลุ่มผลิตยาสระผม น้ยาล้างจาน กลุ่มหัตถกรรม และกลุ่มค้าขาย ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากส่วนราชการ แต่การดำเนินงานของกลุ่มนี้ประสบความล้มเหลว เนื่องจากไม่สามารถขายสินค้าได้ ซึ่งคณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า การที่ไม่สามารถขายสินค้าได้ เนื่องจากชุมชนนี้ตั้งอยู่ในแหล่งความเจริญ ซึ่งติดกับตลาดห้วยขวาง ตลาดดินแดง ทำให้ผู้คนไม่สนใจที่จะมาซื้อสินค้าเหล่านี้ และประชาชนขาดประสบการณ์ในด้านการค้า (คณะกรรมการชุมชนจำนวน 7 คน, สัมภาษณ์วันที่ 22 ตุลาคม 2558)

3.2.3 ผลการพัฒนาสังคมในชุมชนตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนซอยสมบูรณพัฒนา 2 ในด้านการพัฒนาสังคมของคณะกรรมการชุมชน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า

(1) ด้านการศึกษา

คณะกรรมการชุมชนได้เป็นผู้ประสานงานหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ยากจนในชุมชน โดยประชาสัมพันธให้สมาชิกในชุมชนทราบเพื่อทำการสำรวจเด็กที่มีฐานะยากจน และหลังจากนั้นคณะกรรมการชุมชนจะประสานไปยังหน่วยงานที่มอบทุนการศึกษาให้ จนทำให้เด็กๆ ที่ครอบครัวมีฐานะยากจนได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ขณะเดียวกันประชาชนในชุมชนต้องการให้มีทุนการศึกษาเพิ่มขึ้นมากกว่านี้ เพื่อเป็นการขยายโอกาสให้กับเด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสและมีฐานะยากจน

นอกจากนี้นางกนกวรรณ กรอบทอง ยังได้กล่าวว่า คณะกรรมการชุมชนได้ประสานขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน ร่วมกับสถานีดับเพลิง ห้วยขวาง เพื่อให้ประชาชนได้รับการอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันอันตราย รู้จักการใช้เครื่องดับเพลิงเบื้องต้น (กนกวรรณ กรอบทอง, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

(2) ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ส่วนใหญ่ผู้ที่ติดยาเสพติด หรือขายยาเสพติด มักจะเป็นเยาวชน เนื่องจากผู้ปกครองของเด็กจะต้องทำมาหากินดูแลครอบครัว จนไม่มีเวลาดูแลลูกๆ จนทำให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนในชุมชนติดยาเสพติดเนื่องจากอยากรู้ อยากลอง หรือตามเพื่อน เมื่อผู้ติดยาเสพติดเกิดความท้อถอย ทำให้ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่เกรงกลัวกฎหมาย มีการทำทาย จนทำปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่สำหรับชุมชนนี้ ดังนั้น คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนร่วมมือกันช่วยป้องกันไม่ให้บุตรหลาน คนรู้จัก ญาติพี่น้อง ตลอดจนประชาชนในชุมชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการเอาใจใส่ ดูแล คณะกรรมการชุมชนได้สนับสนุน ส่งเสริมให้เยาวชนเล่นกีฬาเพื่อต้านยาเสพติด แจกจ่ายเอกสาร แผ่นพับให้แก่ประชาชน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด

หากประชาชนในชุมชนพบเห็นผู้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งผู้เสพ และผู้ขาย ประชาชนบางกลุ่มจะแจ้งข้อมูลให้กับคณะกรรมการชุมชนทราบ แต่ประชาชนบางกลุ่มไม่ได้แจ้งให้ทราบ เพราะไม่ต้องการจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ แต่หากคณะกรรมการชุมชนพบเห็นผู้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งผู้เสพ และผู้ขาย คณะกรรมการชุมชนจะแจ้งเบาะแสให้กับตำรวจบ้าน หรือแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่สถานีตำรวจ

(3) ด้านความปลอดภัยของชุมชน

คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันดูแล สอดส่องคนแปลกหน้า หรือบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อประชาชนในชุมชน เพื่อช่วยกันดูแลความปลอดภัยภายในชุมชน ถึงแม้ว่าภายในชุมชนจะไม่มีกล้องวงจรปิด แต่ประชาชนในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถนนของชุมชนมีการทำลูกระนาดเพื่อลดความเร็วของยานพาหนะ มีถังดับเพลิงติดตั้งภายในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาการเกิดอัคคีภัย มีไฟฟ้าติดตั้งตลอดตั้งแต่ต้นซอยถึงท้ายซอยของชุมชน มีอาสาสมัครชุมชนคือตำรวจบ้าน ทำหน้าที่เฝ้าระวังคนแปลกหน้าจากภายนอก หรือคอยสอดส่องดูแลความปลอดภัย มีผู้แดงประจำชุมชนซึ่งตั้งอยู่กลางซอยของชุมชน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจนครบาลสุทธิสารคอยดูแลความปลอดภัยให้ประชาชนในชุมชน

(4) ด้านการส่งเสริมอาชีพ

คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนได้มีรายได้ โดยมีแนวทางต่างๆ เช่น การฝึกอบรม แนะนำให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรืออาชีพเสริม เช่น การเข้าฝึกอบรมการทำยาสระผม น้ายาซักผ้า การนำเปลือกสับปะรดมาหมักทำเป็นน้ายาล้างจาน น้ายาล้างพื้นห้องน้ำ การแนะนำและให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในชุมชนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการออมทรัพย์ (ประชาชนในชุมชน จำนวน 8 คน, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

3.3 ด้านการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อม

3.3.1 ผลการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนตามความเห็นของฝ่ายพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์นางวิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ ได้กล่าวถึงการ พัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนซอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ซึ่งสรุปได้ว่า

(1) การจัดการขยะในชุมชน

ให้ข้อมูลว่า ภายในชุมชนแห่งนี้รถเก็บขนขยะของกรุงเทพมหานครไม่สามารถเข้าไปทำการเก็บขนขยะถึงหน้าบ้านเรือนของประชาชนได้ เนื่องจากถนนมีขนาดเล็กมาก แต่ กรุงเทพมหานครได้นำภาชนะรองรับขยะวางไว้บริเวณหน้าบ้านเรือนเป็นกลุ่มๆ ประมาณ 5-6 ครัวเรือน ต่อหนึ่งกลุ่ม และ กทม.ได้จ้างประชาชนในชุมชนนั้นทำหน้าที่อาสาสมัครชักลากขยะ ทำหน้าที่ลำเลียง

ภาชนะรองรับขยะจากภายในชุมชน มาไว้ที่บริเวณถนนที่รถเก็บขนขยะสามารถเข้าถึงได้ สัปดาห์ละสองครั้ง ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนนำขยะในครัวเรือนมาทิ้งในภาชนะที่จัดวางไว้ให้ และประชาชนได้ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้ในชุมชนนี้ไม่มีปัญหาในเรื่องการจัดการขยะ

(2) การจัดการน้ำเสียในชุมชน

ในอดีตประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมา ในชุมชนนี้มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำเสียจากบ้านเรือน เนื่องจากไม่มีทางระบายน้ำ ประกอบกับพื้นที่ในชุมชนนี้มีลักษณะเป็นที่ลุ่มต่ำ ทำให้มีน้ำท่วมขัง ต่อมาคณะกรรมการชุมชนได้ประสานไปยังเจ้าของที่ดินให้มีการถมดินให้พื้นที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหา น้ำเสียภายในชุมชนได้ และปัจจุบันในชุมชนนี้ไม่มีปัญหาน้ำเสียแต่อย่างใด (วิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2558)

3.3.2 ผลการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์ นางสาวจิราพร ทูเครือ ประธานคณะกรรมการชุมชนในด้านการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความเห็นว่า

(1) การจัดการขยะในชุมชน

ประธานคณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า ชุมชนนี้เป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชาชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการจัดการขยะ ประชาชนจะนำขยะมาทิ้งในภาชนะที่กรุงเทพมหานครจัดวางไว้ให้ และหากมีขยะล้นภาชนะ คณะกรรมการชุมชนแนะนำให้ประชาชนนำขยะใส่ถุงดำแล้วนำมาวางไว้บริเวณภาชนะรองรับขยะ ที่กรุงเทพมหานครจัดวางไว้ให้ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี

(2) การจัดการน้ำเสียในชุมชน

ประธานคณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า ในสมัยก่อนการตั้งชุมชน ลักษณะของพื้นที่ในชุมชนเป็นที่ลุ่มต่ำ ทำให้มีน้ำท่วมขังบริเวณใต้บ้านเรือน คณะกรรมการชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหาของประชาชนในชุมชน และพยายามประสานงานไปยังเจ้าของที่ดินเพื่อถมดินในส่วนที่น้ำขัง ซึ่งปัจจุบันบ้านเรือนของประชาชนในชุมชน ไม่มีน้ำขังใต้บ้านเรือน จึงส่งผลให้ชุมชนนี้ไม่มีปัญหาน้ำเสีย (จิราพร ทูเครือ, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2558)

3.3.3 ผลการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์นางกนกวรรณ กรอบทอง ในด้านการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความเห็นว่า

(1) การจัดการขยะในชุมชน

ประชาชนในชุมชนได้รับภาระรองรับขยะจากกรุงเทพมหานคร 1 ใบ ต่อ 5-6 คราวเรือน เมื่อประชาชนประกอบกิจกรรมทำให้มีการทิ้งขยะมากขึ้น จะทำให้ภาระรองรับขยะไม่สามารถรองรับขยะได้เพียงพอ ส่งผลให้ขยะล้นออกมา แต่คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมให้ประชาชนนำถุงดำมาใส่ขยะ จึงทำให้สามารถแก้ปัญหาเรื่องขยะล้นได้

เนื่องจากชุมชนนี้เป็นมีถนนที่มีลักษณะแคบ ทำให้รถเก็บขยะไม่สามารถเข้าไปเก็บขยะตามบ้านเรือนในชุมชนได้ จึงมีอาสาสมัครจากชุมชนที่ทำหน้าที่ชักลากขยะ และนำขยะในแต่ละจุดมาลำเลียงรวมไว้บริเวณที่รถขยะสามารถเข้าไปเก็บถึงได้ ซึ่งอาสาสมัครชักลากขยะจะทำหน้าที่ลำเลียงขยะสัปดาห์ละ 2 ครั้ง คือ วันจันทร์ และวันพฤหัสบดี บางครั้งถึงแม้ว่าอาสาสมัครชักลากไม่ได้เข้าทำหน้าที่ชักลากขยะในวันจันทร์ ก็จะทำหน้าที่ชักลากขยะในวันพฤหัสบดี ส่งผลให้ขยะล้นออกมา แต่ประชาชนก็จะนำถุงดำมาใส่ขยะที่ล้น และไม่มีปัญหาเรื่องของกลิ่นขยะ ชุมชนนี้ไม่มีปัญหาเรื่องขยะเกิดขึ้น

และนอกจากนี้แล้ว ทางสำนักงานเขตดินแดงได้ลงพื้นที่ชุมชนอยู่เสมอ ได้แนะนำและสาธิตวิธีการคัดแยกขยะให้แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อประชาชนสามารถนำความรู้ดังกล่าวนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันในการทิ้งขยะให้ถูกต้อง ถูกวิธี

(2) การจัดการน้ำเสียในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 กล่าวว่า ยังมีบ้านเรือนบางส่วนที่มีลักษณะการก่อสร้างโดยใช้วัสดุไม่ถาวร และมีกรยกพื้นบ้านขึ้นเหนือพื้นดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีน้ำขัง กรรมการชุมชนและเจ้าของบ้านได้ประสานไปยังเจ้าของที่ดินให้ช่วยดำเนินการพื้นที่ เพื่อไม่ให้มีน้ำท่วมขัง แต่ยังมีบ้านเรือนอยู่อีกบางส่วนยังไม่สามารถแก้ปัญหาหน้าท่วมขังได้

สำหรับทางระบายน้ำในชุมชน ประชาชนเห็นว่า มีขนาดเล็ก และตื้น ซึ่งในขณะที่มีฝนตกหนัก จะทำให้น้ำระบายไม่ทัน และมีน้ำท่วมขัง ซึ่งในเรื่องนี้คณะกรรมการชุมชน และประชาชนได้พยายามประสานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบให้แก้ไขปัญหาเรื่องทางระบายน้ำ (ถนนรณรงค์รอบทอง, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

3.4 ด้านการพัฒนาสุขอนามัย

3.4.1 ผลการพัฒนาสุขอนามัยของประชาชนในชุมชนตามความเห็นของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์ นายเสน่ห์ ทูลสง่า นักพัฒนาสังคมชำนาญการ ในด้านการพัฒนาสุขอนามัยของประชาชนในชุมชน ได้สรุปดังนี้

(1) การเฝ้าระวังโรคและการป้องกันโรค

ให้ความเห็นว่าการเฝ้าระวังและการป้องกันโรคของชุมชนแห่งนี้จะเน้นในเรื่องการเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออก เนื่องจากชุมชนแห่งนี้ยังมีแหล่งน้ำเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง คณะกรรมการชุมชนจะทำการประสานกับศูนย์สาธารณสุข 52 สามเสนนอก ให้เข้าไปฉีดยากำจัดยุงลาย และนำทรายอะเบทไปใส่ในแหล่งน้ำในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนนี้ไม่มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก รวมทั้งศูนย์สาธารณสุข 52 ได้ดำเนินการออกหน่วยปฏิบัติงานในชุมชนแห่งนี้เป็นประจำทุกปีเพื่อดำเนินงานด้านการป้องกันโรคให้กับเด็กเล็ก เช่น การฉีดวัคซีน ซึ่งส่งผลให้ในชุมชนแห่งนี้ไม่มีเด็กที่มีอาการพิการทางร่างกายที่มีสาเหตุจากไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรค

(2) การอนามัยชุมชน

บุคลากรฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดินแดง มีความเห็นว่า ในชุมชนแห่งนี้ มีการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ในด้านการอนามัยชุมชนที่เป็นผลดีต่อประชาชนหลายด้าน เช่น ในชุมชนแห่งนี้ประชาชนมีการรักษาความสะอาดภายในครัวเรือน มีการรักษาความสะอาดบริเวณถนน ทางเดิน มีการดูแลรักษาคุ้มน้ำที่ดี ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่เจ้าหน้าที่ของศูนย์สาธารณสุข 52 ได้มาให้ความรู้ในเรื่องของการอนามัยชุมชนเป็นประจำ และการที่คณะกรรมการชุมชน ได้ดูแลและเอาใจใส่ในเรื่องนี้ รวมทั้งการที่ประชาชนได้ให้ความร่วมมือ (นายเสน่ห์ ทูลสง่า, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2558)

3.4.2 ผลการพัฒนาสุขอนามัยของประชาชนในชุมชนตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์ นางจิราพรรณ ทูเคื้อ ประธานคณะกรรมการชุมชนในด้านการพัฒนาสุขอนามัยของประชาชนในชุมชน ได้สรุปดังนี้

(1) การเฝ้าระวังโรค และการป้องกันโรค

ประธานคณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า ประชาชนในชุมชนนี้ได้เข้ารับบริการในด้านการสาธารณสุขที่ศูนย์สาธารณสุข 52 สามเสนนอก ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากชุมชน และศูนย์สาธารณสุข 52 มีแผนงานที่ต้องออกปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังและการป้องกันโรคในชุมชนแห่งนี้เป็นประจำทุกปี ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้ประสานงานกับประชาชนในชุมชนให้เข้ารับบริการจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ โดยแนะนำให้ผู้ปกครองของเด็กเข้ารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ส่วนประชาชนทั่วไปให้รับบริการการตรวจโรคทั่วไป คัดกรองเบาหวาน มะเร็งเต้านม การป้องกันโรคอื่น ๆ ให้กับประชาชน

นอกจากนี้ประธานคณะกรรมการชุมชนได้ประสานงานกับสำนักงานเขตดินแดง ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพ่นสารเคมีเพื่อกำจัดยุงลายเดือน

ละ 1 ครั้ง ซึ่งคณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่าในชุมชนแห่งนี้ไม่เคยมีโรคระบาด หรือ โรคติดต่อที่ร้ายแรงเกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชน

(2) การอนามัยชุมชน

ประธานคณะกรรมการชุมชนได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์สาธารณสุข 52 สามเสนนอก เพื่อเจ้าหน้าที่ทำการให้คำแนะนำการสุขาภิบาลในครัวเรือนแก่ประชาชนในชุมชน โดยให้ประชาชนรู้จักดูแล รักษาความสะอาดในครัวเรือนให้สะอาดอยู่เสมอ การดูแลการระบายน้ำไม่ให้มีสิ่งปฏิกูล หรือขยะมูลฝอยเพื่อไม่ให้มีน้ำขังในทางระบายน้ำ และเพื่อไม่ให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงรวมทั้งให้คำแนะนำด้านการป้องกันโรคให้กับสัตว์เลี้ยง ได้แก่ สุนัข และแมว (จिरาพรธณ ทูเครือ, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2558)

3.4.3 ผลการพัฒนาสุขอนามัยของประชาชนในชุมชนตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ นางบุญเลิศ สายยี่น ประชาชนในชุมชนในด้านการพัฒนาสุขอนามัยของประชาชนในชุมชน ได้สรุปดังนี้

(1) การเฝ้าระวังโรค และการป้องกันโรค

ศูนย์สาธารณสุข 52 สามเสนนอกจะเข้าพบชุมชนปีละ 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบสุขภาพของประชาชนในชุมชน โดยเข้ามาตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในบริเวณหน้าชุมชน ซึ่งคณะกรรมการชุมชนจะเป็นผู้ประสานกับประชาชนในชุมชนให้เข้ารับบริการ โดยตรวจสอบสุขภาพทั่วไป วัดความดัน ตรวจเบาหวาน รวมถึงการให้คำแนะนำให้ความรู้ป้องกันโรคติดต่อ ประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการจะเป็นวัยผู้ใหญ่และวัยสูงอายุ ซึ่งทำให้ผู้ที่มิฐานะยากจนได้เข้ารับบริการฟรีโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทำให้ประชาชนพอใจในการเข้ารับบริการ

เนื่องจากชุมชนขอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เป็นชุมชนที่มีขนาดเล็ก ประกอบกับที่ดินเป็นของเอกชน ทำให้ชุมชนนี้ไม่มีพื้นที่สาธารณะสำหรับการออกกำลังกาย แต่คณะกรรมการชุมชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพประชาชนในชุมชน จึงพยายามส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนออกกำลังกาย เพื่อจะได้มีสุขภาพที่แข็งแรง ไม่เป็นโรค โดยส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกายบริเวณสนามกีฬาห้วยขวาง

(2) การอนามัยชุมชน

ในชุมชนแห่งนี้ ส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งคณะกรรมการชุมชนมีการเอาใจใส่ดูแลชุมชนในด้านการอนามัยชุมชน โดยคณะกรรมการชุมชนมีความพยายามที่จะประสานกับหน่วยงานราชการต่างๆ ให้เข้ามาดำเนินการที่เกี่ยวกับการอนามัยชุมชน เช่น การแจกยกันยุงตะไคร้ น้ำ การแจกทรายอะเบทให้กับประชาชนในชุมชน โดยนำทรายอะเบทไปใส่ในตุ่มน้ำ ใส่ในขาตู้กับ และให้คำแนะนำวิธีการกำจัดยุงลาย การรักษาความสะอาดในครัวเรือน และที่สาธารณะ การป้องกันโรค

ให้กับสัตว์เลี้ยง ซึ่งทำให้ในชุมชนนี้มีความสะอาด และไม่เคยเกิดโรคระบาดขึ้นในชุมชน (บุญเลิศ สายยืน, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

3.5 ด้านการพัฒนาคุณภาพ

3.5.1 ผลการพัฒนาด้านคุณภาพในชุมชนตามความเห็นของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

จากการสัมภาษณ์นางวิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ ในด้านการพัฒนาด้านคุณภาพในชุมชนของคณะกรรมการชุมชน สรุปได้ว่า

(1) ไฟฟ้า น้ำประปา

ประชาชนในชุมชนมีไฟฟ้า น้ำประปา ใช้ทุกครัวเรือน ในกรณีที่ไฟฟ้าขัดข้อง หรือน้ำประปาไม่ไหล คณะกรรมการชุมชนจะรีบดำเนินการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ทำให้ชุมชนนี้ไม่มีปัญหาเรื่องไฟฟ้าดับ หรือน้ำประปาไม่ไหล น้อยมาก

(2) ถนน ทางเดิน

ในปัจจุบันถนนทางเดินภายในชุมชนก่อสร้างด้วยคอนกรีตทั้งหมด จึงไม่มีปัญหาในถนนทางเดิน และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับฝุ่นละออง เนื่องจากถนนทางเดินมีความกว้างน้อย รถยนต์แล่นได้ช้ามาก และรถยนต์ขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าไปในชุมชนได้ แต่คณะกรรมการชุมชนได้มีการระดมประชาชนช่วยกันทำความสะอาดถนนทางเดินเป็นประจำ (นางวิไลลักษณ์ แก้วชิงดวง, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2558)

3.5.2 ผลการพัฒนาด้านคุณภาพในชุมชนตามความเห็นของคณะกรรมการชุมชน

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการชุมชน ในด้านการพัฒนาด้านคุณภาพในชุมชน ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

(1) ไฟฟ้า น้ำประปา

คณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า ประชาชนในชุมชนทุกครัวเรือน มีไฟฟ้า น้ำประปาในการประกอบกิจกรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสะดวกสบาย ส่วนในกรณีที่ไฟฟ้าขัดข้อง หรือน้ำประปาไม่ไหล คณะกรรมการชุมชนจะรีบดำเนินการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขอย่างรวดเร็ว หรือประชาชนจะเป็นผู้โทรแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในปีที่ผ่านมาชุมชนนี้ไม่เคยประสบปัญหาดังกล่าว

(2) ถนน ทางเดิน

คณะกรรมการชุมชนกล่าวว่า ถนนในชุมชนเดิมเป็นถนนดิน เมื่อฝนตกมีน้ำท่วมขัง ต่อมาได้ประสานกับสำนักงานเขตดินแดง สมาชิกสภาเขต และสภากรุงเทพมหานคร เพื่อขอ

สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างถนนในชุมชนให้เป็นถนนคอนกรีต ซึ่งต่อมาได้มีโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขึ้นในชุมชน ทั้ง 3 ซอย ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในการสัญจร (คณะกรรมการชุมชนจำนวน 4 คน, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2558)

3.5.3 ผลการพัฒนาด้านกายภาพในชุมชนตามความเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ นางกนกวรรณ กรอบทอง ประชาชนในชุมชนในด้านการพัฒนาสุขอนามัยของประชาชนในชุมชน ได้สรุปดังนี้

(1) ไฟฟ้า น้ำประปา

ประชาชนในชุมชนทุกหลังคาเรือนมีไฟฟ้า และน้ำประปาใช้ทุกบ้าน หากมีปัญหาไฟฟ้าดับ หรือ น้ำประปาไม่ไหล คณะกรรมการชุมชนจะช่วยแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ แต่ในปีที่ผ่านมา ปัญหาไฟฟ้าดับ หรือน้ำประปาไม่ไหลไม่มีปัญหา ทำให้ประชาชนดำเนินกิจกรรมในชีวิตอย่างสะดวกสบาย

(2) ถนน ทางเดิน

สภาพถนน ทางเดินในชุมชนมีการก่อสร้างด้วยคอนกรีต ทำให้ประชาชนในชุมชน หน่วยงานราชการ หรือบุคคลอื่นๆ ที่เดินทางเข้าไปในชุมชนมีการเดินทางที่สะดวกขึ้น

ประชาชนในชุมชนช่วยกันดูแล พื้นถนนเป็นอย่างดี เพราะประชาชนแต่ละครัวเรือนจะช่วยกันรักษาความสะอาดถนนบริเวณหน้าบ้านของตนเอง หากพื้นถนนเกิดเป็นหลุมหรือเกิดปัญหา ประชาชนจะรีบแจ้งให้คณะกรรมการชุมชนรับทราบทันทีเพื่อให้คณะกรรมการชุมชนดำเนินการประสานไปยังสำนักงานเขตดินแดงรับทราบ (กนกวรรณ กรอบทอง, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2558)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดกรณีศึกษาชุมชนแออัดซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาของชุมชนแออัดชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนซอยซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาผลการพัฒนาชุมชนแออัดของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ซึ่งในบทนี้นำเสนอประเด็นสำคัญ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 สภาพปัญหาชุมชนแออัดของชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนซอยสมบุญพัฒนา 2 มีปัญหาคือ ปัญหาเรื่องที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านพักอาศัยเป็นปัญหาสำคัญสำหรับชุมชนนี้ และปัญหาด้านการจัดการขยะภายในชุมชนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญรองลงมา และปัญหาลำดับสุดท้ายคือ ปัญหาด้านการเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติดสรุปได้ ดังนี้

(1) ปัญหาเรื่องที่ดินเพื่อก่อสร้างบ้านพักอาศัย

ผลการศึกษาพบว่า อาคารบ้านพักของประชาชนในชุมชนแห่งนี้ก่อสร้างลงบนที่ดินของเอกชน ซึ่งประชาชนได้ทำการเช่าและปลูกสร้างอาคารพักอาศัย ลักษณะบ้านเรือนก่อสร้างด้วยวัสดุที่ไม่ถาวร นำเศษไม้เก่ามาเป็นส่วนประกอบของอาคาร และส่วนใหญ่หลังคาบ้านมุงด้วยสังกะสี ประชาชนในชุมชนนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองไม่มีความมั่นคงในเรื่องที่พักอาศัย เนื่องจากเจ้าของที่ดินพยายามจะบอกเลิกสัญญาเช่าที่ดินอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำที่ดินดังกล่าวไปทำการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ และอาคารสูง

(2) ปัญหาขยะในชุมชน

คณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า การจัดการขยะยังเป็นปัญหาต่อชุมชนนี้ เนื่องจากถังรองรับขยะมีไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะ กอปรกับชุมชนแห่งนี้รถเก็บขนขยะไม่สามารถเข้าไปเก็บขนขยะได้ เนื่องจากสภาพถนนมีลักษณะแคบ สำนักงานเขตจึงใช้วิธีว่าจ้างให้ประชาชนในชุมชนแห่งนี้ 1 คน ทำหน้าที่ “อาสาชักลาก” มีหน้าที่ใช้รถเข็น เข็นถังขยะจากหน้าบ้านเรือนของประชาชนมารวมไว้ที่ถนนสายหลัก ซึ่งรถเก็บขนขยะสามารถเข้าไปบรรทุกขยะได้ ซึ่งจะดำเนินการลักษณะนี้สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์ และวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลาเที่ยงวัน จนแล้วเสร็จ อย่างไรก็ตามคณะกรรมการชุมชนได้พยายามประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บขยะอยู่ตลอดเวลา เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้

(3) ปัญหายาเสพติด

คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง เพื่อให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด นับว่ากรรมการชุมชนได้เสียสละเวลา ได้แสดงความเป็นผู้นำอย่างเต็มที่ อีกทั้งมีความกล้าหาญ และความเด็ดเดี่ยวอย่างมากในการประสานและแจ้งข้อมูลกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นผลสืบเนื่องให้ประชาชนในชุมชนนี้ไม่มีผู้ติดยาเสพติดหรือมีบุคคลจากภายนอกชุมชนเข้ามาขายยาเสพติด นอกจากนี้แล้วคณะกรรมการชุมชนยังทำหน้าที่เฝ้าระวัง ติดตาม ไม่ให้ประชาชนในชุมชนติดยาเสพติด หรือคอยเฝ้าระวัง ติดตาม ไม่ให้ผู้ใดเข้ามาจำหน่ายยาเสพติดในชุมชน คณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า หากประชาชนและคณะกรรมการชุมชนไม่ร่วมมือกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน อาจทำให้ปัญหาดังกล่าว เกิดขึ้นในชุมชนได้อีก

5.1.2 บทบาทของคณะกรรมการชุมชน

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องสามฝ่ายคือ บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 สรุปได้ว่าคณะกรรมการชุมชน ได้แสดงบทบาทด้านต่าง ๆ มากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งพอจะสรุปตามลำดับของการแสดงบทบาท ได้ดังนี้

(1) บทบาทด้านการประสานงาน

จากการศึกษาจากบุคคลทั้งสามฝ่าย คือ บุคลากรของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดินแดง คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชน พบว่าคณะกรรมการชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง ได้แสดงบทบาทด้านการประสานงานมากที่สุด คณะกรรมการชุมชนแห่งนี้ประสานงานกับหน่วยงาน ส่วนราชการต่าง ๆ ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ส่วนราชการที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับชุมชนนี้มากที่สุด คือ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดินแดง

ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานต่าง ๆ ให้กับชุมชน และส่วนราชการอื่น ๆ ที่ได้รับการประสานงานจาก คณะกรรมการชุมชน ให้ช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุข 52 สามเสนนอก สถานีตำรวจนครบาลดินแดงสำนักงาน ปปส. สถานีดับเพลิง รวมทั้งคณะกรรมการชุมชนได้มีการประสานงานกับนักการเมืองท้องถิ่น เช่นสมาชิกสภาเขต สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร นักการเมืองระดับชาติ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาชุมชน ซึ่งส่งผลให้ชุมชนแห่งนี้ได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว

นอกจากคณะกรรมการชุมชน ได้ทำหน้าที่ประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ แล้ว ภายในชุมชนก็ได้มีการประสานงานกันระหว่างคณะกรรมการชุมชน และมีการประสานงานกับประชาชนอย่างใกล้ชิด

(2) บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์

ผลการศึกษาบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการชุมชน พบว่าภายในชุมชนมีระบบเสียงตามสายที่ส่วนราชการสนับสนุนงบประมาณ ทำให้ระบบนี้เป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ที่คณะกรรมการชุมชนรับมาจากส่วนราชการมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างมีประสิทธิภาพมาก นอกจากนี้แล้วคณะกรรมการชุมชนยังเป็นตัวกลางในการนำเอกสารเผยแพร่ของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ได้รับมา มาทำการแจกจ่ายให้กับประชาชนในชุมชน หรือนำมาปิดประกาศไว้ ณ บ้านของกรรมการชุมชน เช่น โปสเตอร์ ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ หรือถ้าเป็นข้อมูลหรือเอกสารสำคัญที่ส่วนราชการต้องการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบโดยตรง คณะกรรมการชุมชนจะทำหน้าที่รับข่าวสารหรือเอกสารไปแจ้งแก่ประชาชนคนนั้น โดยตรง หรือในบางครั้งที่ส่วนราชการต่าง ๆ ได้มาให้บริการแก่ประชาชนในชุมชน คณะกรรมการชุมชนจะใช้วิธีประกาศทางระบบเสียงตามสายของชุมชน และใช้วิธีเดินบอกทุกบ้าน

ในชุมชนแห่งนี้ ประธานคณะกรรมการชุมชน และปลัด เป็นผู้มีบทบาทและมีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้กับประชาชนในชุมชนได้ทราบ

(3) บทบาทด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการชุมชนแห่งนี้ มีบทบาทในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าในระดับท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งระดับชาติ คณะกรรมการชุมชน จะพยายามส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุด โดยทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ในการเลือกตั้ง แต่คณะกรรมการชุมชนจะไม่ทำการชี้แนะว่าให้เลือกบุคคลใด หรือพรรคการเมืองใด เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า ไม่ว่าใครก็ตามที่ได้รับการเลือกตั้งในระดับใด ๆ ก็ตาม คณะกรรมการชุมชนสามารถประสานงานขอความช่วยเหลือหรือขอการสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนได้ทุกคน

(4) บทบาทด้านการระดมทรัพยากร

เนื่องจากชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง การระดมทรัพยากรจากประชาชน ในรูปของสิ่งของ หรือในรูปของตัวเงิน มาเพื่อพัฒนาชุมชนนั้น คณะกรรมการชุมชนไม่สามารถกระทำได้ แต่ประชาชนในชุมชนจะร่วมมือกันพัฒนาชุมชนโดยการระดมแรงงาน เช่นการทำความสะอาดในชุมชน การทำความสะอาดถนนทางเดินในชุมชน การเฝ้าระวังความปลอดภัยในชุมชน การจัดงานเทศกาลในชุมชน ประชาชนในชุมชนนี้จึงให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนในรูปของการใช้แรงงานร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเป็นอย่างดี

5.1.3 ผลการพัฒนาชุมชนแออัดชอยสมบูรณ์พัฒนา 2

ผลการพัฒนาชุมชนแออัดชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง ตามบทบาทของคณะกรรมการชุมชน สรุปได้ดังนี้

(1) ด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน

ในชุมชนแห่งนี้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน เช่น การดักบาตรในวันปีใหม่ การเข้าร่วมกิจกรรมวันสงกรานต์ การเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็ก การเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญประจำปีของชุมชน ซึ่งประชาชนในชุมชนได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมตามเทศกาล ซึ่งก่อให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน และเกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน ส่งผลให้เด็กเยาวชน รวมทั้งผู้ใหญ่ มีความกตัญญู รู้คุณของพ่อแม่ และให้ความเคารพ นอบน้อม ต่อผู้ใหญ่ กิจกรรมอีกประการหนึ่งที่พบเห็นได้ในชุมชนนี้คือการที่ประชาชนที่พอมีฐานะทางเศรษฐกิจบ้าง จะทำอาหารแจกจ่าย หรือแบ่งปันให้กับสมาชิกในชุมชนด้วยกัน ซึ่งคณะกรรมการชุมชนเห็นว่า เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ในเมืองหลวง ทั้งๆที่สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเครือญาติกัน ซึ่งทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนแออัดชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง มีความสงบสุข ไม่มีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้นในชุมชน

(2) ด้านการพัฒนาสังคม

การพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาสังคมของชุมชนแห่งนี้มีการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ การป้องกันและการปราบปรามยาเสพติด ด้านความปลอดภัยของชุมชน ด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาสังคม สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

ผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของคณะกรรมการชุมชน และด้านความปลอดภัยของชุมชน เป็นผลงานที่โดดเด่นที่สุด เนื่องจากในอดีตชุมชนแห่งนี้มีปัญหาด้านยาเสพติด แต่ในปัจจุบันในชุมชนนี้ปัญหาด้านยาเสพติดได้ลดลงมาก ในชุมชนไม่มีผู้ติดยาเสพติด ส่วนผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยของชุมชน อาจเป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่ในชุมชนไม่มีปัญหาด้านยาเสพติด ทำให้ในชุมชนนี้มีความปลอดภัย ไม่มีปัญหาด้านอาชญากรรม รวมทั้งในปัจจุบัน

ในชุมชนแห่งนี้ ยังมีอาสาสมัครตำรวจบ้านที่คอยสอดส่องดูแลความปลอดภัยให้กับชุมชน และเป็นผู้ส่งข่าวสารต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้คณะกรรมการชุมชนได้ประสานขอความร่วมมือสถานีดับเพลิงห้วยขวาง ให้ทำการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันอันตราย รู้จักการใช้เครื่องดับเพลิงเบื้องต้น กับประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันเหตุเพลิงไหม้ในเบื้องต้น

ส่วนในด้านการศึกษา คณะกรรมการชุมชน ได้ประสานขอรับทุนสนับสนุนการศึกษาให้กับเด็กในชุมชน เป็นรายปี ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะในปีที่ผ่านมา มีเด็กและเยาวชนได้รับทุนสนับสนุนการศึกษา ประมาณ 10 คน ผู้ที่ได้รับทุนนี้แล้วจะได้รับต่อเนื่องไปทุกปีจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนนี้ได้รับการศึกษาทุกคน และเป็นชุมชนที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือ

ด้านการส่งเสริมอาชีพ ชุมชนนี้เคยตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพขึ้น และทำการผลิตยาสระผม น้ำยาล้างจาน และมีการตั้งกลุ่มหัตถกรรม แต่การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพของชุมชนนี้ ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่สามารถขายสินค้าที่ผลิตขึ้นมาได้ ซึ่งคณะกรรมการชุมชนให้ความเห็นว่า ชุมชนแห่งนี้ตั้งอยู่ใกล้แหล่งความเจริญ และย่านการค้า เช่นตลาดห้วยขวาง ประชาชนโดยทั่วไป นิยมไปซื้อสินค้าจากตลาดมากกว่าที่จะซื้อสินค้าที่ผลิตขึ้นจากชุมชนเอง รวมทั้งสมาชิกของกลุ่มอาชีพขาดประสบการณ์ด้านการตลาด

(3) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนแห่งนี้มีการดำเนินงาน 2 ด้าน คือ การจัดการขยะในชุมชน และการจัดการน้ำเสียในชุมชน สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

การจัดการขยะในชุมชนแห่งนี้ รถเก็บขนขยะไม่สามารถเข้าไปทำการเก็บขนขยะในชุมชนได้เนื่องจากถนนภายในชุมชนมีขนาดเล็ก แต่คณะกรรมการชุมชนได้พยายามจัดการไม่ให้มีขยะตกค้างในชุมชน โดยการจัดให้มีการวางภาชนะรองรับขยะไว้หน้าบ้านเรือนของประชาชนในชุมชนเป็นจุด ๆ และ กทม. มีการจ้างให้ประชาชนในชุมชนขนย้ายขยะออกมายังรถเก็บขนขยะสัปดาห์ละ 2 วัน ส่งผลให้ไม่มีขยะตกค้างอยู่ในชุมชน

ในด้านการจัดการน้ำเสียภายในชุมชน ทางระบายน้ำในชุมชน มีขนาดเล็ก และตื้น ซึ่งเมื่อมีฝนตกหนักจะทำให้ น้ำระบายไม่ทัน และมีน้ำท่วมขัง คณะกรรมการชุมชน และประชาชนได้พยายามประสานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบให้แก้ไขปัญหาระบายน้ำ บ้านเรือนบางส่วนที่มีลักษณะการก่อสร้างโดยใช้วัสดุไม่ถาวร และมีการยกพื้นบ้านขึ้นเหนือพื้นดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่ลุ่ม มีน้ำขัง กรรมการชุมชนและเจ้าของบ้านได้ประสานไปยังเจ้าของที่ดินให้ช่วยดำเนินการพื้นที่เพื่อไม่ให้มีน้ำท่วมขัง แต่ยังมีบ้านเรือนอยู่อีกบางส่วนยังไม่สามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมขังได้ เนื่องจากเจ้าของที่ดินไม่ได้ทำการปรับปรุงพื้นที่

ผลการศึกษาด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน พบว่าคณะกรรมการชุมชนได้พยายามดำเนินการในทุก ๆ ทาง ที่จะดำเนินงานด้านการจัดการขยะและการจัดการน้ำเสียในชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตลอดเวลา

(4) ด้านการพัฒนาคุณภาพ

การพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพของชุมชนแห่งนี้มีการดำเนินงาน ในด้านไฟฟ้า น้ำประปา และทางเดินภายในชุมชน สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

ภายในชุมชนแห่งนี้มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ทั่วครัวเรือน แต่คณะกรรมการชุมชนยังมีหน้าที่สอดส่องดูแลปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ไฟฟ้าดับ น้ำประปาไม่ไหล โดยแจ้งข้อมูลให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ทราบเพื่อทำการแก้ไข

ส่วนในเรื่องของทางเดินไม่ได้มีปัญหาแต่อย่างใด เนื่องจากถนนทางเดินภายในชุมชนแห่งนี้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งสิ้น แต่คณะกรรมการชุมชนได้มีการระดมประชาชนช่วยกันทำความสะอาดถนนทางเดินเป็นประจำ จึงสรุปได้ว่าในชุมชนแห่งนี้มีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน

(5) ด้านการพัฒนาสุขอนามัย

การพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาสุขอนามัยของชุมชนแห่งนี้มีการดำเนินงาน ในด้านเฝ้าระวังและการป้องกันโรค และด้านการอนามัยชุมชน สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

ในชุมชนนี้คณะกรรมการชุมชนได้ร่วมกับศูนย์บริการสาธารณสุข 52 สามเสนนอก ซึ่งทำให้ผลจากการดำเนินงานการเฝ้าระวังและป้องกันโรคร่วมประสบความสำเร็จมากกล่าวคือ ในชุมชนนี้ไม่มีเด็กพิการจากโรค เนื่องจากเด็กแรกเกิดทุกคนได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคตามระยะเวลา และสำหรับด้านการอนามัยชุมชน ส่งผลให้ไม่มีโรคระบาดหรือโรคติดต่อ เช่น โรคไข้เลือดออก เนื่องจากในชุมชนนี้ได้มีการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของอนามัยชุมชน

5.2 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาได้พบว่าคณะกรรมการชุมชน ชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ได้แสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนที่โดดเด่นใน 4 บทบาท ตามลำดับของความเข้ม คือ บทบาทด้านการประสานงาน บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ บทบาทด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย และบทบาทด้านการส่งเสริมทรัพยากรเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 ข้อ 64 กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนไว้รวม 10 ข้อ พบว่าคณะกรรมการชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ได้ทำหน้าที่หลักครบทุกข้อ และมีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเองค่อนข้างสูง เนื่องจากประธานกรรมการชุมชน และคณะกรรมการท่านอื่นๆ ได้ทำหน้าที่นี้มานานหลายปี และผลของการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนทั้ง 5 ด้าน ข้อค้นพบ

ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความโดดเด่นในทุกด้าน แต่มีบางด้านที่คณะกรรมการชุมชนไม่สามารถดำเนินการพัฒนาให้กับชุมชนได้เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทและสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชน และการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. บทบาทของคณะกรรมการชุมชน

1.1 บทบาทด้านการประสานงาน

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล พิชญ์ไพบุลย์ (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคม กรณีชุมชนสวนหลวง 1 พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีความสามัคคีกลมเกลียว และสามารถรวมชาวชุมชนให้แน่นแฟ้นได้ เมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้นภายในชุมชนประชาชนในชุมชนได้ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมเสมอ นอกจากนี้ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐให้มีการดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าทั่วชุมชน และในด้านอื่นๆ ซึ่งสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนอย่างมาก ซึ่งการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล พิชญ์ไพบุลย์ กล่าวคือ เนื่องจากชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 มีขนาดเล็ก ทำให้คณะกรรมการชุมชนสามารถดูแลสมาชิกในชุมชนของตนได้ทั่วถึง คณะกรรมการชุมชนได้มีการประสานงานกับประชาชนอย่างใกล้ชิด ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยมีการประสานกับศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชน 52 เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของประชาชนในการฉีดวัคซีน การประสานงานสถานีดับเพลิงห้วยขวาง การประสานงานด้านทุนการศึกษาสำหรับเด็กยากจน การดูแลผู้สูงอายุ การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามาทำท่อระบายน้ำ หรือด้านอื่นๆ กรรมการชุมชนจะคอยประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลชุมชน และจะประสานงานกับประชาชนให้รับทราบข้อมูลอยู่เสมอ ทำให้ประชาชนในชุมชนพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน แต่ไม่สอดคล้องกับกับญานิสสา หลอดอ่อน (2554, หน้า 81-89) ศึกษาเรื่อง บทบาทคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เกี่ยวกับ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในด้านการประสานงาน ทางเทศบาลควรพบปะชุมชนทุกๆ 3 เดือน ควรพบปะประชาชนให้ใกล้ชิดมากขึ้น เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน และในส่วนของ การให้ความร่วมมือของประชาชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งการศึกษานี้ คณะกรรมการชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ได้มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง อยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่ชุมชนเป็นประจำ ทำให้ทราบถึงปัญหาของประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

1.2 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติกานต์ ใจคำ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านแม่ข่า อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูล การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนรับทราบโดยวิธีเสียงตามสาย เพื่อเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาอิสระของกิตติกานต์ ใจคำ กล่าวคือ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในด้านการประชาสัมพันธ์ของชุมชนแออัดชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 นั้น จะแจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนทราบโดยวิธีเสียงตามสาย เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานต่างๆ อันซึ่งเป็นประโยชน์แก่ประชาชน และเนื่องด้วยชุมชนนี้มีขนาดเล็ก ทำให้การกระจายข้อมูลนั้นทำได้ง่าย ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้เร็ว และมีความสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ สุขทวีทรัพย์ (2549, หน้า 31-32) ศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน: ศึกษากรณี เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีการกระจายข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

1.3 บทบาทด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของ พัทยา สายหู (2540, หน้า 58) ที่กล่าวไว้ว่า บทบาทคือหน้าที่ประจำสถานภาพหรือตำแหน่งนั้นๆ เฉกเช่นตัวละครที่ถูกกำหนดให้เล่นเป็นตัวละครี่ต้องได้รับบทนั้นตามมาด้วย ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพัทยา สายหู ดังกล่าว เนื่องจากคณะกรรมการชุมชนได้พยายามแสดงบทบาททั้งที่กำหนดไว้ตามระเบียบ กรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 อย่างเต็มความสามารถแล้ว คณะกรรมการชุมชนยังมีแนวคิดต่อไปอีกว่า ในด้านการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย การเลือกตั้งทุกระดับที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาเขต การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร รวมทั้งการเลือกตั้งในระดับชาติ คณะกรรมการชุมชนจะไม่ชี้้นำให้ประชาชนในชุมชนไปลงคะแนนการเลือกตั้งให้กับบุคคลใด หรือพรรคการเมืองใด เนื่องจากคณะกรรมการมีความเห็นว่า ประชาชนจะเลือกใครเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของตนก็ได้ คณะกรรมการชุมชนสามารถประสานขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนแห่งนี้ได้จากผู้ได้รับการเลือกตั้งทุกคน ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของพัทยา สายหู ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

1.4 บทบาทด้านการระดมทรัพยากรของชุมชน

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 (2556, หน้า 4) พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีความสนิทสนมกับประชาชนในชุมชน เนื่องจากได้พูดคุยกับสมาชิกในชุมชนอยู่ประจำ ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน เมื่อมีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนขึ้น เช่น งานวันสงกรานต์ งานวันปีใหม่ คณะกรรมการชุมชนได้ขอความร่วมมือจากประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งประชาชนในชุมชนได้ให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะการจัดงานทำบุญครบรอบของชุมชนที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ประชาชนในชุมชนต่างช่วยกันทำอาหาร ร่วมมือร่วมแรงกันช่วยกันจัดงานเป็นอย่างดี

นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของ Popenoe David (1977, p. 88) ที่กล่าวไว้ว่า บทการคือ การกระทำของบุคคลที่พยายามจะตอบสนองต่อสถานการณ์ทางสังคม และเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกคาดหวังจากกลุ่มบุคคล ที่มีความเกี่ยวข้องในตำแหน่ง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Daniel E. Hebding and Leonard Glick (1976, p. 88) ที่กล่าวไว้ว่า บทบาทคือ รูปแบบของพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังจากสมาชิกกลุ่มในสังคม ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า คณะกรรมการชุมชนแออัดซอยสมบุญพัฒนา 2 เขตดินแดง ได้พยายามแสดงบทบาทตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555 และนอกจากนั้นยังได้พยายามแสดงบทบาทเป็นแกนนำในด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากระเบียบดังกล่าว แต่เป็นผลดีต่อชุมชน ทั้งๆ ที่ในบางครั้ง การปฏิบัติหน้าที่นี้มีความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อตัวคณะกรรมการชุมชน แต่คณะกรรมการชุมชนก็ยังปฏิบัติหน้าที่นี้ด้วยความเข้มแข็ง และเสียสละ เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนของตนห่างไกลจากยาเสพติด ซึ่งทำให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกพึงพอใจอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

2. ผลของการพัฒนาชุมชน

2.1 ด้านการพัฒนาด้านจิตใจของประชาชน

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ ยิ่งวรพันธุ์ (2509, หน้า 57) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาทางด้านด้านจิตใจ โดยการอบรมและมุ่งให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะในการรู้จักคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รวมถึงการรู้จักวิธีการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ซึ่งจะสามารถทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ ยิ่งวรพันธุ์ กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการอบรมที่ทางสำนักงานเขตได้จัดขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้พัฒนาความรู้ หรือพัฒนาความคิดของตนเองให้เท่าทันกับสถานการณ์ ด้านสังคม

2.2 ด้านสังคม

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง (2554, หน้า 58-65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านตาขุน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ด้านการพัฒนาสังคม คือ ได้ส่งเสริมด้านการศึกษา การรักษาความสงบเรียบร้อย และการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการรณรงค์ให้เยาวชนออกกำลังกาย ให้ความรู้โทษของยาเสพติด ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนขอขสมบรูณ์พัฒนา 2 ได้ส่งเสริมด้านการศึกษาให้กับเยาวชนในชุมชนที่มีฐานะยากจน ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนนี้ได้รับทุนการศึกษาทุกคน และเป็นชุมชนที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือ ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย คณะกรรมการชุมชนส่งเสริมให้จัดตั้งอาสาสมัครตำรวจบ้าน เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวัง รักษาความปลอดภัยในชุมชน และการแก้ไขปัญหาเสพติด คณะกรรมการชุมชนได้ดำเนินงานในทางกลับ โดยการสอดส่องผู้เสพยาเสพติด และผู้ขายยาเสพติด และแจ้งข้อมูลให้กับทางตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทำให้ชุมชนแห่งนี้ไม่ค่อยพบเห็นผู้ติดยาเสพติด อีกทั้งส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกายเพื่อห่างไกลจากยาเสพติด และการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง (2554, หน้า 58-65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านตาขุน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยการจัดทำภาชนะรองรับขยะในชุมชน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เช่น การคัดแยกขยะ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนขอขสมบรูณ์พัฒนา 2 ได้ส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมในด้านการจัดการขยะในชุมชน โดยการนำภาชนะรองรับขยะจัดวางไว้ให้ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถนำขยะในครัวเรือนมาทิ้งในภาชนะที่ได้จัดวางไว้ให้ ซึ่งทำให้ในชุมชนไม่มีปัญหาเรื่องขยะ และนอกจากนี้แล้ว ทางสำนักงานเขตดินแดง ได้ลงพื้นที่ชุมชนอยู่เสมอ ได้แนะนำและสาธิตวิธีการคัดแยกขยะให้แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อประชาชนสามารถนำความรู้ดังกล่าวนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันในการทิ้งขยะให้ถูกต้อง ถูกวิธี

2.4 ด้านสุขอนามัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง (2554, หน้า 58-65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านตาขุน

อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการชุมชนได้ส่งเสริมด้านสุขภาพแก่ประชาชน เช่น การพ่นยากำจัดยุง กำจัดสุนัข หนูและแมลงสาบ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 ได้ประสานกับศูนย์สาธารณสุข 52 สามเสนนอก ให้เข้าไปฉีดยาคำกำจัดยุงลาย และนำทรายอะเบทไปใส่ในแหล่งน้ำในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนนี้ไม่มีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก อีกทั้งการป้องกันโรคให้กับสัตว์เลี้ยง

2.5 ด้านกายภาพ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง (2554, หน้า 58-65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านตาขุน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการชุมชนได้พัฒนาชุมชนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือการปรับปรุงทางระบายน้ำให้แก่ชุมชน เพื่อการระบายน้ำภายในชุมชนมีการระบายที่ดีขึ้น ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร ณ ถลาง กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนได้พัฒนาชุมชนในด้านกายภาพ โดยพยายามแก้ไขปัญหาระบายน้ำให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งบางพื้นที่ได้รับการขุดลอกท่อเพื่อให้ท่อระบายน้ำมีลักษณะลึกขึ้น ทำให้มีการระบายน้ำได้ดีขึ้น ไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัดกรณีศึกษาชุมชนแออัดชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากการศึกษามาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณให้แก่คณะกรรมการชุมชน เพื่อให้คณะกรรมการชุมชนได้มีอำนาจในการตัดสินใจการใช้งบประมาณในบางเรื่องได้

(2) กรุงเทพมหานคร ควรกำหนดบทบาทให้แก่คณะกรรมการชุมชนสามารถตัดสินใจในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเองในบางเรื่อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

(3) กรุงเทพมหานคร ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการชุมชนไม่ให้ปฏิบัติในตำแหน่งนานเกินสมควร เนื่องจากต้องให้มีการผลัดเปลี่ยนในบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(4) กรุงเทพมหานคร ควรกำหนดให้มีค่าตอบแทน และสวัสดิการอื่นๆที่จำเป็นแก่คณะกรรมการชุมชนทุกคน เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน

(5) สำนักงานเขตควรจัดหาสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้คณะกรรมการชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างสะดวก

(6) ด้านการเฝ้าระวังป้องกันปัญหายาเสพติด สำนักงานเขตดินแดง หรือสถานีตำรวจนครบาลดินแดง ควรมีการจัดตั้งอาสาสมัครแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเฝ้าติดตาม สอดส่องดูแลความเคลื่อนไหวของกระบวนการค้าเสพติด และผู้ติดยาเสพติด และแจ้งข่าวสารให้กับหน่วยงานราชการทราบ

(7) ควรส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในชุมชน เนื่องจากในชุมชนยังมีประชาชนส่วนหนึ่งที่ไม่มีอาชีพถาวร ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตดินแดง กรมการจัดหางาน ควรจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในชุมชน อาจเป็นอาชีพค้าขาย อาชีพเกี่ยวกับหัตถกรรม หรืออาชีพที่ใช้แรงงานอยู่กับบ้านได้ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้าพันคอ กระเป๋าสาน ซึ่งจะเป็นการยกฐานะทางเศรษฐกิจให้กับประชาชน

(8) ควรจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนและการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า เนื่องจากในชุมชนนี้ยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และไม่มีสหกรณ์ร้านค้า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม หรือเป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่มีเงินออมเพียงเล็กน้อยสามารถออมเงินในชุมชนได้ ส่วนการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าในชุมชน จะสามารถช่วยให้ประชาชนซื้อสินค้าได้ในราคาต่ำลง อย่างไรก็ตามข้อเสนอนี้ต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังในเรื่องของความสุจริต โปร่งใส และเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากชุมชนแออัด ในกรุงเทพมหานครเพียงชุมชนเดียว ทั้งที่ในกรุงเทพมหานคร มีชุมชนแออัดอีกจำนวนมาก ที่ตั้งอยู่ในเขตใจกลางเมือง และมีหลายชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตรอบนอกของกรุงเทพ ฯ รวมทั้งมีชุมชนแออัดตั้งอยู่ในทุกจังหวัด ดังนั้นบริบทของคณะกรรมการชุมชน บริบทของส่วนราชการ ลักษณะความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของพื้นที่ อาจจะทำให้บทบาทของคณะกรรมการชุมชน และผลการพัฒนาจากชุมชน มีความแตกต่างไปจากผลการศึกษาในครั้งนี้

ดังนั้นเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงบทบาทของคณะกรรมการชุมชน และผลของการพัฒนาชุมชน จึงควรศึกษาเพิ่มเติม โดยศึกษาเปรียบเทียบกัน ดังนี้

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2506). *แผนการพัฒนาชุมชนแห่งชาติ*. เอกสารทางวิชาการฉบับที่ 1/2506. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กองนโยบายและแผน. (2555). *แนวโน้มการเติบโตของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: สำนักผังเมือง.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กิตติกานต์ ใจคำ. (2554). *บทบาทคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านแม่ข้า อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- ครรชิต พุทธิโกษา. (2554). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2532). *หลักมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- จักรวาล ภัคดีสกุลสวรรค์. (2553). *การศึกษาความรู้และบทบาทคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลนาจาน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2540). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2557). *หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: บริษัทแอคทีฟ พรินท์ จำกัด.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2530). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2552). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2556). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2528). *พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ญาณิศา หลอดอ่อน. (2554). *บทบาทคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลคลองสวน อำเภอบางบัว จังหวัดสมุทรปราการ*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ทิตยา สุวรรณะชญ. (2527). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2524). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา. 17 มิถุนายน 2551. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทองอินทร์ อันทะบาล. (2543). *มาตรการทางกฎหมายเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธเนศ ศรีวิชัยคำพันธ์. (2556). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์. (2557). *การพัฒนาชุมชนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแวม*. วารสารพยาบาลสาธารณสุข. พฤษภาคม-สิงหาคม, 28(2). หน้า 109.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2527). *กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. รายงานการประชุมเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน: นโยบายและกลวิธี. 10-12 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 180. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปฐุม ทรัพย์เจริญ. (2553). *ปัญหาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ สุขทวีทรัพย์. (2549). *บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน: ศึกษากรณี เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร*. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, จันทบุรี.

- ปีทมาพร ณ ถลาง. (2554). *บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านตาขุน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- แผนปฏิบัติการราชการประจำปี พ.ศ. 2558. (2558). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตดินแดง.
- พรพิทักษ์ เจตนะ. (2549). *คุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด กรณีชุมชนซอยเสือใหญ่อุทิศ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการวิจัยและพัฒนาเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, กรุงเทพมหานคร.
- พรรณงาม เก้าธรรมสาร. (2542). *วิวัฒนาการชุมชนแออัดและองค์กรชุมชนแออัด กรณีศึกษา เทศบาลจังหวัดสงขลา*. ใน อคิน รพีพัฒน์ (บรรณาธิการ). *ชุมชนแออัด: องค์กรความรู้กับความเป็นจริง*. หน้า 212. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546.
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. (2542). *มนุษย์กับสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัฒน์ บุญรัตพันธุ์. (2515). *แนวทางการดำเนินงานของกรมพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กองฝึกอบรมกรมการพัฒนาชุมชน.
- _____. (2549). *การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เลิฟและลิฟเฟิล.
- พัทธา สายหู. (2540). *กลไกของสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2518). *ลักษณะสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2516). *สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2524). *การบริหารงานชนบท*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์.
- ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555. (11 มกราคม 2556). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 4 ง. หน้า 1-16.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- วรวุฒิ โรมรัตน์พันธ์. (2554). *ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน*. นครปฐม: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

- วรวิภา โรมรัตน์พันธ์. (2535). *ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรวิ ธรรมวิเศษ. (2544). *บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร*. ปัญหาพิเศษปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, นครปฐม.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2551). *การพัฒนาเมืองและชนบท*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: B.J Place Processor.
- วีณา เทียงธรรม, สุนีย์ ละกำป็น และ อาภาพร เฝ้าวัฒนา. (2554). *การพัฒนาศักยภาพชุมชน : แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: แคนเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). *จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและการปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ชัยศิริการพิมพ์.
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2527). *จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมควร สุรภพิศฐ์. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าถวายเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (สิงหาคม 2527). ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์* หน้า, 3(2), หน้า 48-49.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2556). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2515). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย*. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2557 ของ สคช. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557). *การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักพัฒนาสังคม. (2558). *ข้อมูลชุมชนแออัดที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาสังคม. (อัคราเนนา)
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2524). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.

- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสนใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุกิจ จุลละนันท์. (2508). ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ. ใน อมร รักษาสัตย์ และ ชัดติยา วรรณสูตร (บรรณาธิการ). *การพัฒนาชุมชน*. หน้า 745. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันท์เอม. (2520). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุวัฒน์ อังสนันท์. (2548). *บทบาทของคณะกรรมการชุมชนย่อยในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองพล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- สุวัฒนา ชาดานิติ. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมือง. ภาควิชาการวางแผนและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ ยี่งวรพันธุ์. (2509). *พัฒนาชนบทในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: อักษรสาสน์.
- สุวิมล ไพบูลย์. (2556). *โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคม กรณีชุมชนสวนหลวง 1*. วารสารวิจัยสังคม, 36(1), หน้า 2.
- เสน่ห์ จามริก. (2527). *นโยบายกลวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อลิน รพีพัฒน์ และ อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2541). *โครงการวิจัยและปฏิบัติการ เรื่อง พัฒนาชุมชนแออัดและองค์กรชุมชนแออัดในเมือง (ระยะที่ 2 และระยะที่ 3) ตอนที่ 5 กรณีศึกษา: ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. หน้า 512. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อลิน รพีพัฒน์. (2541). *รายงานการศึกษา โครงการวิจัยและปฏิบัติการวิวัฒนาการชุมชนแออัด และองค์กรชุมชนแออัดในเมือง*. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาชุมชนเมือง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- อมร รักษาสัตย์ และ ชัดติยา วรรณสูตร. (2508). *ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรรถัย กักผล. (2552). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จรัญส尼ทวงศ์การพิมพ์.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2518). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- อุทัย หิรัญโต. (2519). *สังคมวิทยาประยุกต์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอกสารประกอบการตรวจประเมิน. (2557). *การจัดอันดับมาตรฐานการให้บริการฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ประจำปีงบประมาณ 2557*. ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดินแดง.
- Allison Tan. (2009). *Community development theory and practice: bridging the divide between 'micro' and 'macro' level of social work*. Indianapolis, IN.
- Arthur Dunham. (1958). *The outlook for Community Development an International symposium*. In The Social Welfare Forum. เข้าถึงได้จาก: <http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015040509377;view=1up;seq=1>, วันที่ 20 กรกฎาคม 2559.
- Arthur F. Wileden. (1961). *Rural Community Development*. Madison: University of Wisconsin.
- Daniel E. Hebding and Leonard Glick (1976, p. 88) Daniel E. Hebding and Leonard Glick. (1976). *Introduction to sociology*. (Third Edition). New York: Newbery Award Records, Inc.
- David K. Berlo. (1966). *The Process of communication*. New York: Holt Rinchart, and Winston.
- Irwin T. Sander. (1958, March). *Theories of Community Development. Rural Society*. เข้าถึงได้จาก http://chla.library.cornell.edu/cgi/t/text/pageviewer-idx?c=chla;cc=chla;rgn=full%20text;idno=5075626_4309_001;didno=5075626_4309_001;view=image;seq=9;node=5075626_4309_001%3A5.2;page=root;size=s;frm=frameset, วันที่ 20 กรกฎาคม 2558.
- Jerry W. Robinson and Gary Paul Green. (2011). *Introduction to Community Development Theory, Practice, and Service-Learning*. California: SAGE Publication, Inc.
- John M. Cohen and Norman T. Uphoff. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Leonard Broom and Philip Selznick. (1977). *Sociology: A text with Adapted Readings*. (Sixth Edition). New York: Harper & Row, Inc.
- Mark A. Brennan, Jeffrey C. Birdger and Theodore R. Alter. (2013). *Theory practice and community development*. New York: Routledge.
- Martha Lincoln. (July 2007). Socialism and Democracy. *Planet of Slums*. 21(2). New York: Taylor & Francis Ltd.
- Peter Du Sautoy. (1962). *The Organization of A Community Development Program*. London: Oxford University Press.

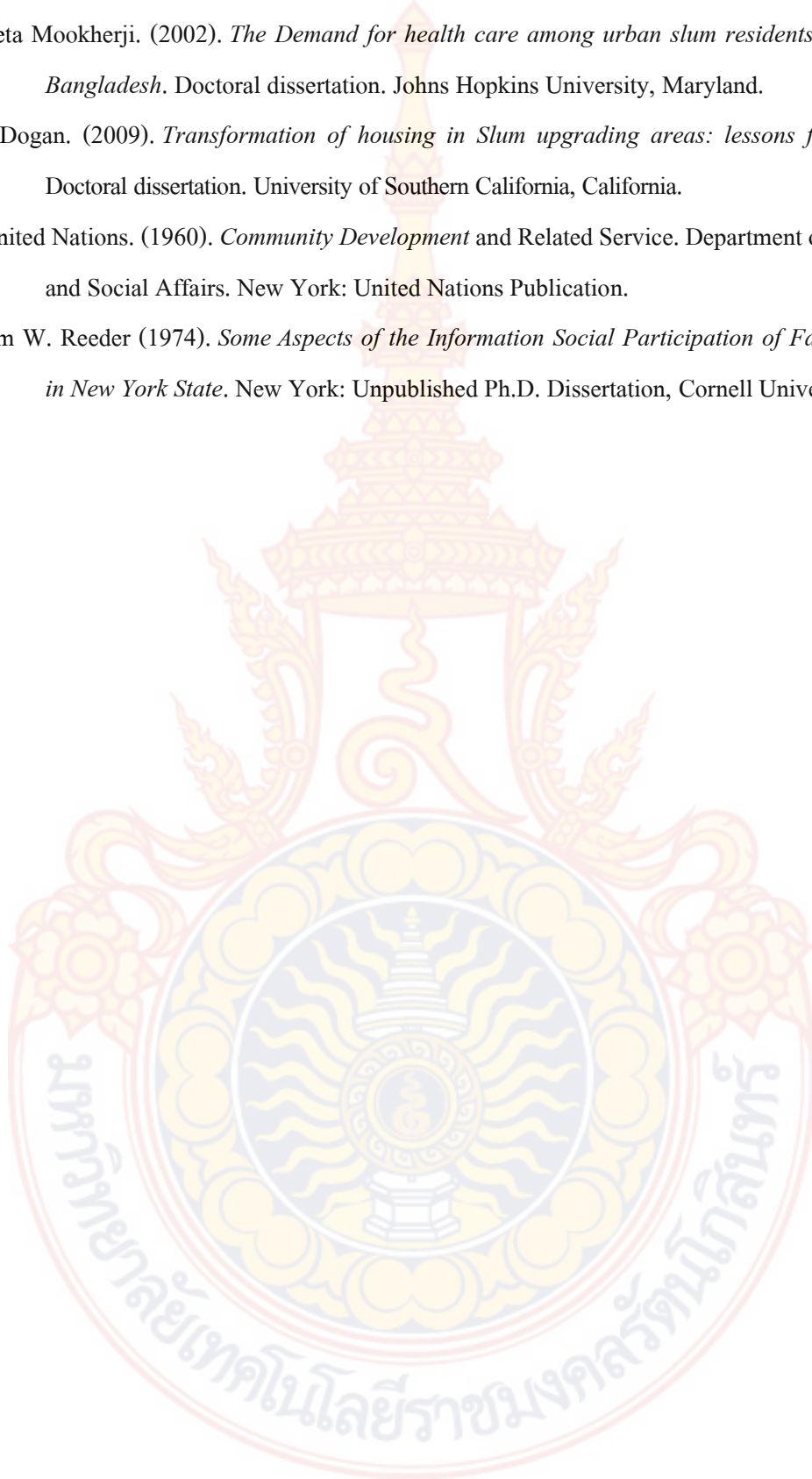
Popenoe David. (1977). *Sociology*. (Third Edition). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

Sangeeta Mookherji. (2002). *The Demand for health care among urban slum residents in DHAKA, Bangladesh*. Doctoral dissertation. Johns Hopkins University, Maryland.

Sema Dogan. (2009). *Transformation of housing in Slum upgrading areas: lessons from Turkey*. Doctoral dissertation. University of Southern California, California.

The United Nations. (1960). *Community Development and Related Service*. Department of Economic and Social Affairs. New York: United Nations Publication.

William W. Reeder (1974). *Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Families in New York State*. New York: Unpublished Ph.D. Dissertation, Cornell University.

ภาคผนวก ก.

ระเบียบกรุงเทพมหานคร

ว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน

พ.ศ. 2555

**ระเบียบกรุงเทพมหานคร
ว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน
พ.ศ. 2555**

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงกำหนดระเบียบขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ. 2555”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิก

(1) ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534

(2) ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536

(3) ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยกรรมการชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2539

ข้อ 4 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่ได้กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 5 ให้ปลัดกรุงเทพมหานครรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจออกประกาศ คำสั่งเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 6 ในระเบียบนี้

“การพัฒนาชุมชน” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างมีแบบแผนทั้งทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม อนามัยและจิตใจ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

“ชุมชน” หมายความว่า บริเวณที่กลุ่มคนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวพันกัน

“สมาชิกชุมชน” หมายความว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านในชุมชนนั้น

“คณะกรรมการชุมชน” หมายความว่า ตัวแทนของสมาชิกชุมชนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกชุมชน

“ชุมชนแออัด” หมายความว่า ชุมชนที่มีลักษณะบ้านเรือนหนาแน่น ประชาชนอยู่อย่างแออัด

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนที่มีลักษณะของบ้านเรือนอยู่ร่วมกันค่อนข้างหนาแน่นแต่ไม่แออัดมีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการคมนาคมสะดวก

“ชุมชนชนานเมือง” หมายความว่า ชุมชนที่มีพื้นที่ด้านเกษตรกรรม มีบ้านเรือนไม่แออัด

“เคหะชุมชน” หมายความว่า ชุมชนที่เคยอยู่ในความดูแลของการเคหะแห่งชาติ รวมทั้งชุมชนที่การเคหะแห่งชาติยังคงดูแลอยู่ แต่ได้ให้ความยินยอมในการจัดตั้งเป็นชุมชนได้

“ชุมชนอาคารสูง” หมายความว่า ชุมชนที่มีสภาพเป็นแฟลต คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนท์ หรืออาคารอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน ยกเว้นแฟลตของการเคหะแห่งชาติที่เป็นนิติบุคคล

“ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร” หมายความว่า ชุมชนที่มีการจัดสร้างขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดินยกเว้นที่เป็นนิติบุคคล

“การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม” หมายความว่า การส่งเสริมและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระดับที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

“การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน” หมายความว่า การพัฒนาสภาพบ้านเรือนอาคารและสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสภาพแวดล้อมชุมชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของประชาชนให้มีความสุข สะดวกสบาย มั่นคงปลอดภัยและถูกสุขลักษณะเหมาะสมกับการดำรงชีวิต

“การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” หมายความว่า การพัฒนาอย่างเป็นระบบในการจัดการชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนโดยเฉพาะในด้านการผลิต การบริโภค การบริหารเงินออม การจัดสรรแบ่งปัน ทรัพยากรและรายได้ ทุนชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียงเพื่อเป็นการสร้างโอกาสและสามารถพึ่งตนเองได้

“การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในสังคม” หมายความว่า การส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ให้ประชาชนพึ่งตนเองและพัฒนาตนเอง โดยให้ผู้นำชุมชน ประชาชน และกลุ่มต่าง ๆ รวมตัวเพื่อประกอบกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง

“การพัฒนาอนามัยชุมชน” หมายความว่า การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพดีและสามารถหาเลี้ยงชีพได้โดยปกติสุข รวมทั้งการปลูกฝังให้รู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและปฏิบัติต่อบุคคลอื่นให้เกิดสุขนิสัยที่ดี

“การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และความเป็นชาติไทย” หมายความว่า การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและสร้างความตระหนักให้ประชาชนมีความสามัคคี เอื้ออาทรต่อกัน

“แผนชุมชน” หมายความว่า แนวทางในการพัฒนาและดำเนินงานของชุมชนอย่างมีทิศทางตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาให้เป็นไปตามความต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่

ชุมชนได้ร่วมกันคิดกำหนดแนวทาง กิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอกด้วยการคำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

“เลือกตั้ง” หมายความว่า การเลือกตั้งกรรมการชุมชน

“หน่วยเลือกตั้ง” หมายความว่า ชุมชนที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้ง

“ที่เลือกตั้ง” หมายความว่า สถานที่ที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้งและให้หมายความรวมถึง บริเวณที่กำหนดขึ้นโดยรอบบริเวณที่เลือกตั้งด้วย

“วันเลือกตั้ง” หมายความว่า วันที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้ง

“ผู้สมัคร” หมายความว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชน

“ผู้เลือกตั้ง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งกรรมการชุมชน

“ผู้อำนวยการเขต” หมายความว่า ผู้อำนวยการเขตที่ชุมชนตั้งอยู่ในท้องที่

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการเขตให้ดำเนินการเลือกตั้ง

“ขอบเขตของชุมชน” หมายความว่า บริเวณพื้นที่ที่ชุมชนร่วมกันกำหนดขอบเขตในการขอจัดตั้งชุมชน

หมวด 2

ชุมชน

ข้อ 7 ชุมชนมี 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

- (1) ชุมชนแออัด
- (2) ชุมชนเมือง
- (3) ชุมชนชานเมือง
- (4) เกหะชุมชน
- (5) ชุมชนอาคารสูง
- (6) ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร

ข้อ 8 การจัดตั้งชุมชนให้ทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานคร โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) เหตุผลในการขอจัดตั้งชุมชน
- (2) มีชื่อชุมชน ที่ตั้ง แผนที่แสดงขอบเขตของชุมชน และผังแสดงที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างและบริเวณข้างเคียงของชุมชน
- (3) จำนวนบ้านที่ประชาชนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยหลัง

(4) ข้อมูลโครงสร้างประชากรและรายละเอียดของประชาชนในชุมชน เช่น ชื่อ - ชื่อสกุล เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ เป็นต้น

(5) ข้อมูลการคมนาคม สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

(6) เจ้าบ้านหรือผู้อาศัยที่เจ้าของบ้านมอบหมายที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชน จำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ ของจำนวนบ้านในชุมชน เข้าชื่อเสนอต่อผู้อำนวยการเขตแจ้งความประสงค์ขอจัดตั้งชุมชน

(7) มีกลุ่มด้านการพัฒนาชุมชนอย่างน้อยสามกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มทางสังคม เป็นต้น และมีระยะเวลาจัดตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน โดยมีหลักฐานการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(8) กรณีบริเวณสถานที่ตั้งชุมชนเป็นพื้นที่ของบุคคลอื่น ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้จัดตั้งเป็นชุมชนได้

(9) สถานที่ตั้งชุมชนไม่เป็นที่สาธารณะ

(10) ผู้อำนวยการเขตเห็นสมควรจัดตั้งเป็นชุมชนและเสนอปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ลงนามการรวมชุมชน การแยกชุมชน การเปลี่ยนชื่อชุมชน การเปลี่ยนแปลงขอบเขตของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงประเภทชุมชน ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ โดยจัดทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานครและให้ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ลงนามประกาศ

ข้อ 9 การจัดทำประกาศกำหนดชุมชนตามระเบียบนี้ให้สำนักงานเขตจัดส่งเอกสารตามข้อ 8 ให้สำนักพัฒนาสังคม เพื่อตรวจสอบรายละเอียดและจัดทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานครเสนอปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ลงนาม

ข้อ 10 เมื่อกรุงเทพมหานครได้ประกาศให้ชุมชนใดเป็นชุมชนตามระเบียบนี้แล้ว ให้สำนักงานเขตจัดให้มีการเลือกตั้งกรรมการชุมชนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่กรุงเทพมหานคร ได้ประกาศจัดตั้งชุมชน

ข้อ 11 ชุมชนใดมีสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ให้พ้นสภาพการเป็นชุมชน

(1) คณะกรรมการชุมชนหมดวาระแล้ว ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนครบตามจำนวนที่กำหนด เมื่อได้ประกาศเลือกตั้งกรรมการชุมชนไปแล้วอย่างน้อยสองครั้ง

(2) เจ้าบ้านหรือผู้อาศัยที่เจ้าของบ้านมอบหมายที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชน จำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ ของชุมชนเข้าชื่อเสนอต่อผู้อำนวยการเขตแจ้งความประสงค์ขอให้ชุมชนพ้นสภาพการเป็นชุมชน

(3) จำนวนบ้านที่ประชาชนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านน้อยกว่าหนึ่งร้อยหลัง

(4) กรณีที่สำนักงานเขตพิจารณาเห็นว่าคณะกรรมการชุมชน หรือสมาชิกชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ

กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชนให้บรรลุเป้าหมายและหรือไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(5) เจ้าของกรรมสิทธิ์ตามข้อ 8 (8) ได้ถอนความยินยอมเป็นหนังสือให้จัดตั้งเป็นชุมชนเมื่อปรากฏความตามวรรคหนึ่งให้ผู้อำนวยการเขตเสนอความเห็นต่อสำนักพัฒนาสังคม

เพื่อตรวจสอบรายละเอียดและจัดทำเป็นประกาศกรุงเทพมหานครเสนอปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ลงนามประกาศยกเลิกชุมชน

หมวด 3

คณะกรรมการชุมชน

ข้อ 11 กรรมการชุมชนเป็นตัวแทนสมาชิกชุมชน

ข้อ 13 ในชุมชนหนึ่งให้มีกรรมการชุมชนซึ่งมาจากการเลือกตั้งจำนวนอย่างน้อยชุมชนละเจ็ดคน ถ้าชุมชนใดมีบ้านเกินหนึ่งร้อยหลัง ให้มีการเลือกกรรมการชุมชนนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนบ้าน ทุกห้าสิบหลัง เศษของห้าสิบ ถ้าเกินยี่สิบห้า ให้นับเป็นห้าสิบหลัง แต่ทั้งนี้ เมื่อรวมกรรมการชุมชนทั้งหมดแล้ว จะต้องไม่เกินจำนวนสิบห้าคน

ชุมชนใดถ้ามีผู้สมัครตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไป และไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่กำหนดไว้ให้ถือว่าผู้สมัครได้รับเลือกตั้งโดยไม่มีทางเลือกตั้ง และไม่ต้องเลือกตั้งกรรมการชุมชนให้ครบตามจำนวนที่พึงมีตามวรรคแรก

ข้อ 14 คณะกรรมการชุมชนประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ประธานกรรมการ
- (2) รองประธานกรรมการ
- (3) เลขานุการ
- (4) ทรัพย์สิน
- (5) นายทะเบียน
- (6) ประชาสัมพันธ์
- (7) ตำแหน่งอื่นใด ตามที่คณะกรรมการชุมชนเห็นสมควรแต่งตั้ง

ข้อ 15 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชน

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) อายุยี่สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป นับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชนติดต่อกันถึงวันสมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

(4) มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

(5) เป็นสมาชิกชุมชนที่ประกอบอาชีพสุจริต ไม่ประพฤติตนเป็นภัยต่อสังคม

ข้อ 16 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชน

(1) ตัดยาเสพติดให้โทษ

(2) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(3) เป็นบุคคลล้มละลาย

(4) หุนหวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้

(5) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(6) ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น

(7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป และได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันสมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(8) เป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาเขต ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(9) เคยเป็นกรรมการชุมชน และได้พ้นจากตำแหน่งในชุมชนนั้นตามข้อ 20 (6) หรือ (7) มายังไม่ถึงสองปีในวันสมัครรับเลือกตั้ง

ข้อ 17 บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งกรรมการชุมชน

(1) มีสัญชาติไทย

(2) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชนเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

(3) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง

ข้อ 18 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการชุมชน

(1) เป็นบุคคลต้องห้ามตามข้อ 16 (2) หรือ (5)

(2) ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 19 กรรมการชุมชนดำรงตำแหน่งตามวาระคราวละสามปี นับแต่วันเลือกตั้ง

ข้อ 20 กรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ครบกำหนดตามวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออก
- (4) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 15 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 16
- (5) กรรมการชุมชนว่างลงเกินกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการชุมชนที่ประกาศแต่งตั้งและให้ถือว่ากรรมการชุมชนส่วนที่เหลือพ้นจากตำแหน่ง
- (6) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งกรรมการชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม เข้าชื่อเสนอต่อผู้อำนวยการเขตให้กรรมการชุมชนคนใดคนหนึ่งพ้นจากตำแหน่ง
- (7) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งกรรมการชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสาม เข้าชื่อเสนอต่อผู้อำนวยการเขตให้กรรมการชุมชนทั้งหมดพ้นจากตำแหน่ง และผู้อำนวยการเขตให้ความเห็นชอบ

ข้อ 21 เมื่อกรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 20 (1) (5) หรือ (7) ให้ผู้อำนวยการเขตจัดให้มีการเลือกตั้งกรรมการชุมชนชุดใหม่ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่กรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีอยู่ในระยะเวลาการเลือกตั้งทั่วไปหรือกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาดังกล่าวให้ผู้อำนวยการเขตขยายเวลาออกไปได้ไม่เกินหกสิบวัน ในกรณีคณะกรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 20 (1) ให้กรรมการชุดเดิมปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าการเลือกตั้งกรรมการชุมชนชุดใหม่แล้วเสร็จ โดยในระหว่างปฏิบัติหน้าที่สามารถเบิกจ่ายค่าสนับสนุนการดำเนินงานคณะกรรมการชุมชนได้ กรณีกรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 20 (2) (3) (4) หรือ (6) จนเป็นเหตุให้กรรมการชุมชนเหลือน้อยกว่าเจ็ดคน และไม่ใช้กรณีตามข้อ 20 (5) ให้ผู้อำนวยการเขตจัดให้มีการเลือกตั้งกรรมการชุมชนมีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่ประกาศแต่งตั้ง ตามข้อ 60 ภายในกำหนดสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่กรรมการชุมชนเหลือน้อยกว่าเจ็ดคน เว้นแต่วาระของกรรมการชุมชนจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และให้กรรมการชุมชนที่ได้รับเลือกตั้งใหม่อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

ข้อ 22 การลาออกของกรรมการชุมชนให้ทำ เป็นหนังสือยื่นต่อผู้อำนวยการเขตและให้ผู้อำนวยการเขตจัดทำประกาศลาออกของผู้นั้นออกจากการเป็นกรรมการชุมชน โดยมีผลนับแต่วันที่ระบุไว้ในหนังสือลาออก ในกรณีหนังสือลาออกมิได้ระบุวันที่ลาออกไว้ให้มีผลตั้งแต่วันที่ผู้อำนวยการเขตได้รับหนังสือลาออก

หมวด 4

การเลือกตั้งกรรมการชุมชน

ข้อ 23 การเลือกตั้งกรรมการชุมชนให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับผู้เลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้ไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่จะพึงมีได้ในชุมชนนั้น

ข้อ 24 ให้ผู้อำนวยการเขตประกาศให้มีการเลือกตั้งกรรมการชุมชน จำนวนกรรมการชุมชนที่พึงมีตามข้อ 13 กำหนดวันรับสมัคร วันเลือกตั้ง ระยะเวลารับสมัคร สถานที่รับสมัครเลือกตั้งหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง โดยให้ทำเป็นประกาศของสำนักงานเขต และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งอย่างน้อยหน่วยเลือกตั้งละเจ็ดคน หากมีผู้สมัครกรรมการชุมชนน้อยกว่าเจ็ดคน ให้ประกาศขยายระยะเวลารับสมัครและ เลื่อนกำหนดวันเลือกตั้งไม่เกินสองครั้งภายในสามสิบวัน กรณีผู้สมัครกรรมการชุมชนได้ยื่นใบสมัครแล้ว เมื่อพ้นระยะเวลาการรับสมัครจะขอถอนชื่อออกจากการสมัครรับเลือกตั้งกรรมการชุมชนไม่ได้

ข้อ 25 เมื่อผู้อำนวยการเขตหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้รับใบสมัครแล้ว ให้บันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐาน และให้ตรวจสอบหลักฐานการสมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร และตรวจสอบว่าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ให้เสร็จสิ้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันปิดการรับสมัครถ้าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งได้ ให้ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้โดยเปิดเผย ณ สำนักงานเขตที่เลือกตั้งหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเองต่อหน้าเจ้าหน้าที่ผู้รับสมัคร ณ สถานที่รับสมัครเลือกตั้ง พร้อมหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน ใบรับรองแพทย์และรูปถ่ายหน้าตรงครึ่งตัวขนาดสองนิ้ว แต่งกายสุภาพ ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาคำ ซึ่งถ่ายในคราวเดียวกันและไม่เกินหกเดือน นับถึงวันแรกของการรับสมัครเลือกตั้ง จำนวนสี่ใบ หรือตามจำนวนที่ผู้อำนวยการเขตกำหนด ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้มีชื่อผู้สมัคร รูปถ่ายผู้สมัคร และหมายเลขประจำตัวผู้สมัครที่จะใช้ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ตามแบบท้ายระเบียบนี้หรือตามที่ปลัดกรุงเทพมหานครกำหนด

ข้อ 26 ให้กำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครเรียงตามลำดับก่อนหลังในการมายื่นใบสมัครถ้าผู้สมัครมาพร้อมกันหลายคน และไม่สามารถตกลงกันได้ให้ใช้วิธีจับสลากระหว่างผู้สมัครที่มาพร้อมกัน เมื่อได้กำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครตามวรรคหนึ่งแล้ว จะเปลี่ยนแปลงหมายเลขประจำตัวผู้สมัครไม่ได้หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัคร และการจับสลากให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตโดยอนุโลม

ข้อ 27 เมื่อได้มีประกาศให้มีการเลือกตั้งกรรมการชุมชนแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดนำสิ่งพิมพ์ แผ่นประกาศหรือสิ่งอื่นมาโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ของผู้สมัครภายในที่เลือกตั้งกรณีมีสิ่งพิมพ์ แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครภายในที่เลือกตั้งอยู่แล้วก่อนหรือในวันเลือกตั้ง ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งมีอำนาจและหน้าที่ทำลาย ปกปิดหรือนำเอกสารไปไว้นอกที่เลือกตั้ง การโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามพนหรือระบายสิ่งซึ่งข้อความ ภาพ หรือรูปรอยใด ๆ หรือโดยวิธีการปิดประกาศ ณ ที่รั้ว กำแพง ผนัง อาคาร สะพาน เสาไฟฟ้า หรือต้นไม้ บรรดาซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการ หรือ ณ บริเวณที่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมิได้อนุญาต เว้นแต่เป็นการปิด

ประกาศ ณ สถานที่ที่กำหนดในกรณีที่มีการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง อันเป็นการฝ่าฝืนวรรคสาม ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง มีอำนาจหน้าที่ทำลาย ปกปิด ลบ หรือล้างข้อความ ภาพ หรือรูปรอยดังกล่าว แต่ในกรณีที่มีใช้ทรัพย์สินของทางราชการเจ้าพนักงานท้องถิ่น จะมีอำนาจดังกล่าวเมื่อได้รับคำร้องจากเจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน

ข้อ 28 ในวันเลือกตั้งให้เปิดการลงคะแนนเลือกตั้งตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา 12.00 นาฬิกา นับตั้งแต่วันที่เลือกตั้งจนถึงสิ้นสุดเวลาของการเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาไม่ว่าโดยวิธีใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือทำด้วยประการใดอันเป็นการรบกวน หรือเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้ง

ข้อ 29 เมื่อมีประกาศสำนักงานเขตให้มีการเลือกตั้งกรรมการชุมชนจนถึงวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นหรือฉวยโอกาสลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรายใดด้วยวิธีการดังนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายหรือจูงใจให้เข้าใจผิดในเรื่องใดอันเกี่ยวกับผู้สมัครรายใดการประกาศนโยบาย หรือการดำเนินการตามแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาตามหน้าที่ของกรรมการชุมชนหรือเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน มิให้ถือว่าเป็นกรณีตาม (1) หรือ (2) เพื่อให้การหาเสียงเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้อำนวยการเขตอาจประกาศเพื่อแนะนำวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครไว้ในบริเวณสถานที่เลือกตั้งก็ได้

ข้อ 30 เมื่อได้มีประกาศสำนักงานเขตให้เลือกตั้งกรรมการชุมชนแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมประสานฝ่ายทะเบียนตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามทะเบียนบ้านให้ถูกต้องตามความจริงและประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ ณ ที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงที่เลือกตั้งนั้นไว้โดยเปิดเผยให้ทราบก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ข้อ 31 ผู้เลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าตนหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของตนไม่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อต่อผู้อำนวยการเขตก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า

ห้าวันเมื่อผู้อำนวยการเขตได้รับคำร้องแล้ว ให้รีบตรวจสอบหลักฐาน หากเห็นว่าผู้ยื่นคำร้องหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใด ให้เพิ่มชื่อต่อท้ายบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งนั้น และแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบโดยเร็ว

ข้อ 32 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้มีชื่อปรากฏอยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามข้อ 30 เป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการเขตก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าวัน เพื่อให้ถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งให้มีคำสั่งถอนชื่อผู้นั้น ออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องและเจ้าบ้านทราบ

ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้รายงานต่อผู้อำนวยการเขตพร้อมทั้งประกาศไว้ในสถานที่เลือกตั้งและแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายในสามวัน นับแต่วันได้รับคำร้อง กรณีตามวรรคสอง ถ้าผู้ที่ถูกถอนชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและยื่นคำร้องคัดค้านการถูกถอนชื่อต่อผู้อำนวยการเขตให้ผู้อำนวยการเขตตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ววินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของผู้อำนวยการเขตถือเป็นที่สุด

ข้อ 33 เขตเลือกตั้งกรรมการชุมชน ให้ถืออาณาเขตบริเวณและขอบเขตที่กำหนดไว้ในแผนที่ของชุมชน ซึ่งชุมชนเป็นผู้กำหนดทำขึ้นในการใช้ขึ้นทะเบียนเป็นชุมชนของกรุงเทพมหานคร

ข้อ 34 หน่วยเลือกตั้งหนึ่ง ต้องจัดให้มีจำนวนผู้เลือกตั้งในจำนวนที่เหมาะสมสามารถจัดให้ผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นลงคะแนนเลือกตั้งได้หมดเสร็จภายในระยะเวลาที่เปิดลงคะแนนเลือกตั้งและให้มีที่เลือกตั้งได้หนึ่งแห่ง ที่เลือกตั้งนั้นให้เป็นที่ตั้งประชาชนเข้าออกได้สะดวกเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้งให้มีขนาดพอสมควรที่จะดำเนินการเลือกตั้งได้โดยสะดวกและให้ผู้เลือกตั้งไปใช้สิทธิเลือกตั้งและตรวจบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้โดยง่าย

ข้อ 35 ในที่เลือกตั้งอย่างน้อยให้มีประกาศรายชื่อผู้สมัครพร้อมเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครติดตั้งไว้ ให้ผู้เลือกตั้งมองเห็นได้ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ห้ามปิดประกาศรายชื่อผู้สมัครและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครไว้ในคูหาลงคะแนนให้ผู้อำนวยการเขตจัดให้มีการอำนวยความสะดวก หรือช่วยเหลือในการลงคะแนนเลือกตั้งแก่คนพิการ

ข้อ 36 ห้ามผู้ใดก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในที่เลือกตั้งหรือเข้าไปในที่เลือกตั้งโดยไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือก่อให้เกิดความสับสนต่อประชาชนที่รอการเข้าไปลงคะแนนเลือกตั้ง

ข้อ 37 บัตรเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามแบบทำขระเบียบนี้ หรือตามที่ปลัดกรุงเทพมหานครกำหนด ซึ่งต้องกำหนดให้มีช่องทำเครื่องหมาย สำหรับผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้งด้วย

ข้อ 38 หีบบัตรเลือกตั้งให้ทำด้วยไม้หรือโลหะหรือวัสดุอื่นที่มั่นคงแข็งแรง มีฝาและกุญแจ

พร้อมด้านหน้าใต้ที่ใส่กุญแจใช้วัตถุโปร่งแสงมองเห็นภายในหีบบัตรเลือกตั้งได้ และที่ฝามีช่องใส่บัตรเลือกตั้งหีบบัตรเลือกตั้งให้มีขนาดพอที่จะบรรจุบัตรเลือกตั้งของผู้เลือกตั้งทั้งหมดของหน่วยเลือกตั้งนั้น และเมื่อใส่กุญแจแล้วถ้ามีได้ไขกุญแจออกจะเอาบัตรเลือกตั้งออกไม่ได้

ข้อ 39 การลงคะแนนเลือกตั้งให้ทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้งให้ตรงกับเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร ไม่เกินจำนวนกรรมการชุมชนที่จะมีได้ในชุมชนนั้น ๆ

ข้อ 40 ก่อนเริ่มเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง นับจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด ของหน่วยเลือกตั้งนั้น และปิดประกาศจำนวนบัตรเลือกตั้ง ไว้ในที่เปิดเผย และเมื่อถึงเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เปิดหีบบัตรเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้น เห็นว่าเป็นหีบบัตรเลือกตั้งเปล่า และให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งใส่กุญแจประจำไว้แล้ว ให้บันทึกการดำเนินการดังกล่าว โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสองคน ซึ่งอยู่บริเวณที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย เว้นแต่ไม่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในขณะนั้น

ข้อ 41 เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ 40 แล้ว ให้เจ้าหน้าที่กล่าวเปิดการลงคะแนน เช่น กล่าวว่ “บัดนี้ ถึงเวลาลงคะแนนแล้ว ขอเปิดการลงคะแนน” แล้วจึงเริ่มการลงคะแนนต่อไปในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้ง ไปแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่ โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน หรือแสดงบัตรหรือหลักฐานอื่นใดซึ่งทางราชการหน่วยงานของรัฐออกให้มีรูปถ่ายและหมายเลขประจำตัวประชาชนของผู้ถือบัตร บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุแล้วให้ใช้แสดงตนได้เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นดัง ๆ ถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงให้จดหมายเลขบัตร และสถานที่ออกบัตร และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงลายมือชื่อ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นหลักฐาน แล้วให้เจ้าหน้าที่มอบบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้นั้นเพื่อ ไปลงคะแนนเลือกตั้ง ในกรณีที่มีผู้ทักท้วงหรือเจ้าหน้าที่สงสัยว่าผู้ซึ่งมาแสดงตนนั้น มิใช่ผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้เจ้าหน้าที่บันทึกการทักท้วง หรือข้อสงสัยไว้เป็นหลักฐาน และให้ทำการสอบสวนและวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วง หรือผู้ถูกสงสัยเป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่ แล้วให้เจ้าหน้าที่บันทึกคำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อไว้ด้วย

ข้อ 42 เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งแล้ว ให้พับบัตรเลือกตั้งเพื่อมิให้ผู้อื่นทราบได้ว่าลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครใด แล้วให้นำบัตรเลือกตั้งนั้น ใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้งด้วยตนเองต่อหน้าเจ้าหน้าที่ และให้นำความในข้อ ๓๕ วรรคสอง มาใช้บังคับกับการนำบัตรเลือกตั้งใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้งของคนพิการด้วยโดยอนุโลม

ข้อ 43 ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งต้องมีให้ผู้ใดเข้าไปในที่เลือกตั้ง เว้นแต่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือผู้ที่เข้าไปเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้ง

ข้อ 44 ห้ามผู้ใดซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นลงคะแนนเลือกตั้งหรือพยายามลงคะแนนเลือกตั้ง

ข้อ 45 ห้ามผู้ใดใช้บัตรที่มีใช้บัตรเลือกตั้ง ซึ่งเจ้าหน้าที่มอบให้ลงคะแนนเลือกตั้งห้ามผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่

ข้อ 46 ห้ามผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นที่สังเกตไว้ที่บัตรเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่

ข้อ 47 ห้ามผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งใส่ในหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นกรณีตามข้อ 42 ห้ามผู้ใดกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้บัตรเลือกตั้งมีจำนวนผิดจากความจริง

ข้อ 48 ห้ามผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไป ณ ที่เลือกตั้ง หรือเข้าไป ณ ที่ลงคะแนนเลือกตั้ง หรือมิให้ไปถึง ณ ที่ดังกล่าวภายในกำหนดเวลาเปิดการลงคะแนนเลือกตั้ง

ข้อ 49 ห้ามผู้มิสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อลงคะแนนเลือกตั้ง หรือดลใจไม่ลงคะแนนเลือกตั้ง ให้แก่ผู้สมัครใด

ข้อ 50 ตั้งแต่เวลาที่ได้เปิดและปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อการลงคะแนนตามข้อ 40 แล้วหรือภายหลังเวลาที่ได้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งนั้นเพื่อรักษาไว้ เมื่อการเลือกตั้งได้เสร็จสิ้นแล้ว ห้ามผู้ใดเปิดทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลง หรือทำให้ไร้ประโยชน์ หรือลักพาไปซึ่งหีบบัตรเลือกตั้งหรือบัตรเลือกตั้ง โดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 51 ก่อนประกาศผลการนับคะแนน ห้ามเจ้าหน้าที่แจ้งแก่ผู้ใดให้ทราบจำนวนบัตรเลือกตั้งที่ได้ลงคะแนนไว้หรือให้ทราบจำนวนคะแนนอันได้ลงไว้สำหรับบุคคลใด หรือให้ทราบว่าผู้ใดลงคะแนนหรือไม่

ข้อ 52 เมื่อถึงเวลา 12.00 นาฬิกาตรงให้เจ้าหน้าที่ประกาศปิดการแสดงตนเพื่อลงคะแนนเลือกตั้ง กรณีมีผู้มาแสดงตนขอใช้สิทธิเลือกตั้งต่อเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดเวลาลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ยังไม่ได้รับบัตรเลือกตั้ง ก็ให้เจ้าหน้าที่จ่ายบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้มาแสดงตนนั้น ทำกาลลงคะแนนเลือกตั้งจนเสร็จสิ้นและบันทึกเหตุการณ์พร้อมลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย

ข้อ 53 ให้เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งนับจำนวนผู้มาแสดงตนขอรับบัตรเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งชุดที่ใช้หมายเหตุ การลงคะแนนและนับจำนวนบัตรเลือกตั้งที่เหลือแล้วจัดทำประกาศรายการเกี่ยวกับบัตรเลือกตั้งทั้งหมด จำนวนผู้มาแสดงตนขอรับบัตรเลือกตั้ง ปิดประกาศไว้ ณ ที่เลือกตั้ง

ข้อ 54 วิธีนับคะแนน ให้เจ้าหน้าที่คนหนึ่งหีบบัตรเลือกตั้งที่ละบัตร ออกมาจากหีบบัตรเลือกตั้งและให้เจ้าหน้าที่วินิจฉัยว่าบัตรเลือกตั้งนั้นเป็นบัตรดีหรือบัตรเสีย ถ้าเป็นบัตรดีให้ดำเนินการ

นับคะแนนต่อไปถ้าเป็นบัตรเสียให้เจ้าหน้าที่สลักหลังว่า “เสีย” และให้เจ้าหน้าที่ไม่น้อยกว่าสามคนลงลายมือชื่อกำกับไว้โดยให้แยกบัตรเสียออกไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด ในการนับคะแนน ให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้รอกคะแนนในแบบกรอกคะแนน ให้เจ้าหน้าที่คนหนึ่งเป็นผู้อ่านเลขหมายประจำตัวผู้สมัครที่ปรากฏมีการทำเครื่องหมายกากบาทอยู่ในบัตรเลือกตั้งโดยให้ออกเสียงดัง ๆ และให้ผู้เลือกตั้งที่ยังเหลืออยู่ ณ ที่นั้นได้เห็นด้วย เมื่อเจ้าหน้าที่ได้อ่านเลขหมายประจำตัวผู้สมัครคนใดแล้ว ให้เจ้าหน้าที่อีกคนหนึ่งขีดคะแนนหนึ่งขีดตรงช่องกรอกคะแนนของผู้สมัครที่เป็นเจ้าของเลขหมายประจำตัวนั้นในกระดานกรอกคะแนนหรือวัสดุอื่น ที่ใช้ในการกรอกคะแนน โดยให้บุคคลทั่วไปที่อยู่ ณ บริเวณนั้นเห็นการกรอกคะแนนได้โดยชัดเจนและสะดวก เมื่อเสร็จการกรอกคะแนนแล้ว ให้ตรวจสอบคะแนนให้ตรงกันแบบกรอกคะแนนซึ่งได้ใช้กรอกคะแนนถูกต้องแล้วให้เจ้าหน้าที่ลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแผ่นเมื่อการนับคะแนนสิ้นสุดลงแล้ว ให้เจ้าหน้าที่เก็บบัตรเลือกตั้งที่ใช้นับคะแนนแล้วรายงานแสดงผลการนับคะแนนหนึ่งฉบับ ประกาศผลของการนับคะแนนหนึ่งฉบับ และแบบกรอกคะแนนที่ใช้กรอกคะแนนแล้วบรรจุในหีบบัตรเลือกตั้งแล้วปิดหีบบัตรเลือกตั้งใส่กุญแจประทับครั้งทับรูปกุญแจไว้และให้เอากระดาษปิดทับช่องใส่บัตรเลือกตั้งโดยมีลายมือชื่อกำกับไว้บนกระดาษนั้นด้วย ทั้งนี้ให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าประชาชนซึ่งอยู่ ณ ที่นั้น ให้เจ้าหน้าที่ประกาศผลของการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งนั้น และรีบทำรายงานแสดงผลของการนับคะแนนและปิดหีบบัตรเลือกตั้งรายงานผู้อำนวยการเขตโดยเร็ว

ข้อ 55 ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งนับจำนวนบัตรเลือกตั้งที่ได้ทำเครื่องหมายในช่องไม่ลงคะแนนเลือกตั้ง และให้ประกาศจำนวนบัตรดังกล่าวด้วยในการนับคะแนนเลือกตั้ง หากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง วินิจฉัยด้วยเสียงข้างมากกว่าบัตรเลือกตั้งใด เป็นบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกไว้ต่างหาก และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย

- (1) บัตรปลอม
- (2) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายใด ๆ
- (3) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนเลือกตั้งให้กับผู้สมัครคนใด
- (4) บัตรที่ทำเครื่องหมายเป็นที่สังเกต
- (5) บัตรที่มีลักษณะตามที่ปลัดกรุงเทพมหานครประกาศกำหนด

ข้อ 56 เมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว ผู้อำนวยการเขตจะทำลายบัตรเลือกตั้งและเอกสารที่เก็บอยู่ในหีบบัตรเลือกตั้งนั้นได้ เมื่อพ้นระยะเวลาคัดค้านการเลือกตั้งแล้วไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการเขตเก็บรักษาหีบบัตรเลือกตั้งนั้นไว้จนกว่าเรื่องจะถึงที่สุด

ข้อ 57 ในการประกาศผลการนับคะแนนการเลือกตั้งกรรมการชุมชนให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนมากตามลำดับลงมาเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งตามจำนวนกรรมการที่กำหนดไว้ในชุมชนนั้น ในกรณีที่ผู้สมัครหลายคนได้คะแนนเท่ากัน จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งได้ตามจำนวนกรรมการชุมชนที่จะมีได้ ให้ทำการจับสลากโดยทำสลากเท่ากับจำนวนผู้สมัครที่จะต้องจับสลากเป็นสลากซึ่งมีข้อความ “ได้รับเลือกตั้ง” เท่ากับจำนวนกรรมการชุมชนที่จะพึงมีหรือยังขาดอยู่นอกนั้นเป็นสลากซึ่งมีข้อความว่า “ไม่ได้รับเลือกตั้ง” ผู้ใดจับสลากซึ่งมีข้อความว่า “ได้รับเลือกตั้ง” ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนนั้น โดยให้เรียงลำดับหมายเลขผู้สมัครก่อนหลังการจับสลากให้กระทำต่อหน้าผู้อำนวยการเขตหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการเขต ณ ที่เลือกตั้ง และให้บันทึกผลการจับสลากไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 58 เมื่อผู้อำนวยการเขตประกาศผลการเลือกตั้งของชุมชนใดๆ หากผู้เลือกตั้งหรือผู้สมัครเห็นว่าการเลือกตั้งนั้น หรือเห็นว่าการที่บุคคลใดได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนเป็นไปโดยมิชอบผู้เลือกตั้งหรือผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อผู้อำนวยการเขตภายในเจ็ดวัน

ข้อ 59 เมื่อผู้อำนวยการเขตได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนเป็นไปโดยมิชอบสมควรจะให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ทั้งหมดหรือเฉพาะแต่กรรมการชุมชนคนใดที่ถูกคัดค้านตามคำร้องคัดค้านนั้นก็ไว้

(2) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนเป็นไปโดยชอบหรือเป็นเพียงข้อสงสัยว่ามีชอบแต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะมีการเลือกตั้งใหม่หรือเฉพาะกรรมการชุมชนที่ถูกคัดค้านให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสียคำสั่งที่ผู้อำนวยการเขตได้วินิจฉัยใน (1) หรือ (2) ให้เป็นที่สุดคำสั่งของผู้อำนวยการเขตซึ่งเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของกรรมการชุมชนผู้ใดผู้หนึ่งสิ้นสุดลงย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่กรรมการชุมชนผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่กรรมการชุมชนก่อนได้รับแจ้งคำสั่ง

ข้อ 60 ให้ผู้อำนวยการเขตประกาศผลการเลือกตั้งกรรมการชุมชน ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเขตให้ทราบทั่วกัน

หมวด 5

การดำเนินงานของกรรมการชุมชน

ข้อ 61 ให้ผู้อำนวยการเขตจัดให้มีการประชุมกรรมการชุมชนครั้งแรกภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาเลือกคณะกรรมการชุมชนตำแหน่งต่าง ๆ ตามข้อ 14 โดยให้ผู้อำนวยการเขต

ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมในการเลือกคณะกรรมการชุมชนตำแหน่งต่าง ๆ ตามวรรคหนึ่ง หากคะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก

ข้อ 62 ให้สำนักงานเขตจัดส่งเอกสารให้กับสำนักพัฒนาสังคม ดังนี้

(1) สำเนาประกาศสำนักงานเขต เรื่อง แต่งตั้งกรรมการชุมชน (แบบ กข. 8 หรือ กข. 11)

(2) สำเนาประกาศสำนักงานเขต เรื่อง แต่งตั้งตำแหน่งกรรมการชุมชน (แบบ กข. 12)

(3) แบบแสดงบัญชีรายชื่อชุมชนและกรรมการชุมชน (แบบ กข. 18)

ข้อ 63 ให้ผู้อำนวยการเขตจัดทำประกาศแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการชุมชน และลงนามในบัตรประจำตัวกรรมการชุมชน

ข้อ 64 คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ ดังนี้

(1) พัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนทั้งในศักยภาพ เศรษฐกิจและสังคมและระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(2) จัดประชุมในชุมชนหรือเวทีสาธารณะเพื่อพัฒนาชุมชนตาม (1)

(3) ดูแลรักษาทรัพย์สินของชุมชนและสาธารณสมบัติในชุมชน

(4) ประสานงานและดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายองค์กร หน่วยงานราชการ องค์กรและหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน

(5) เสริมสร้างความสามัคคีและการมีวินัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน

(6) ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม

(7) ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(8) เผยแพร่ผลงาน ติดตามประเมินผลและรายงานต่อสมาชิกชุมชน เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ทางเครื่องขยายเสียง

(9) ประสานงานแจ้งการปฏิบัติงานของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าไปปฏิบัติงานในชุมชนต่อผู้อำนวยการเขต

(10) มีอำนาจแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเหมาะสมเป็นที่ปรึกษาหรือคณะทำงานในฝ่ายต่าง ๆ

ข้อ 65 ผู้ได้รับแต่งตั้งตามข้อ 64 (10) ให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) คณะกรรมการชุมชนเกินกึ่งหนึ่งเห็นชอบให้พ้นจากตำแหน่ง

(4) กรรมการชุมชนซึ่งเป็นผู้เสนอชื่อแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง

ข้อ 66 ประธานกรรมการชุมชนมีหน้าที่ ดังนี้

- (1) เรียกประชุมคณะกรรมการชุมชน
- (2) ควบคุมดูแลการติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน
- (3) เป็นตัวแทนของคณะกรรมการชุมชนในการติดต่อประสานกับหน่วยงานราชการ องค์กรและหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ
- (4) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือคณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 67 รองประธานกรรมการชุมชนมีหน้าที่ ดังนี้

- (1) ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการชุมชน ในกรณีที่ประธานกรรมการชุมชนไม่อยู่ หรืออยู่แต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
- (2) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 68 เลขานุการมีหน้าที่ ดังนี้

- (1) เตรียมการนัดประชุมและจัดระเบียบวาระการประชุม
- (2) จัดทำรายงานการประชุม
- (3) จัดเก็บและดูแลรักษาเอกสารของคณะกรรมการชุมชน
- (4) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 69 เภรัญญามีหน้าที่ ดังนี้

- (1) จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย และรายงานต่อคณะกรรมการชุมชนทุกเดือน พร้อมตีพิมพ์ประกาศให้ประชาชนในชุมชนทราบ
- (2) รับผิดชอบเก็บรักษาเงินสดไม่เกิน 2,000 บาท หากเกินกว่าจำนวนนี้ให้นำฝากธนาคารภายในเจ็ดวัน ในนามของชุมชน
- (3) ฝากและถอนเงิน สำหรับกรณีการถอนเงินให้ลงนามร่วมกับกรรมการชุมชนอีกสองคนที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการชุมชน
- (4) จ่ายเงินตามที่คณะกรรมการชุมชนมีมติอนุมัติ เว้นแต่กรณีฉุกเฉินให้ประธานกรรมการชุมชนมีอำนาจสั่งจ่ายได้ครั้งละไม่เกิน 2,000 บาท แล้วให้รายงานต่อที่ประชุมในการประชุมครั้งต่อไป
- (5) จัดทำทะเบียนทรัพย์สินที่อยู่ในความดูแลหรือครอบครองของคณะกรรมการชุมชน และรายงานให้สำนักงานเขตทราบปีละหนึ่งครั้ง
- (6) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 70 นายทะเบียนมีหน้าที่ ดังนี้

- (1) จัดทำแผนที่และแผนผังชุมชนให้เป็นปัจจุบัน

(2) ตำราและจัดทำทะเบียนข้อมูลประชากรในชุมชนให้เป็นปัจจุบันและรายงานให้สำนักงานเขตทราบปีละหนึ่งครั้ง

(3) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 71 ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ ดังนี้

(1) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ

(2) ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(3) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานกรรมการชุมชนมอบหมาย

ข้อ 72 ให้มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และจัดส่งรายงานการประชุมให้สำนักงานเขตทราบในกรณีที่กรรมการชุมชนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม หรือผู้อำนวยการเขตเห็นสมควรให้มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนเป็นกรณีพิเศษให้ประธานกรรมการชุมชนเรียกประชุมภายในเจ็ดวัน

ข้อ 73 การนัดประชุมต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน พร้อมทั้งวาระการประชุมเว้นแต่ได้นัดในที่ประชุมแล้วหรือเป็นกรณีเร่งด่วน

ข้อ 74 การจัดระเบียบวาระการประชุมให้จัดลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

(2) เรื่องรับรองรายงานการประชุม

(3) เรื่องเพื่อทราบ

(4) เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้ว

(5) เรื่องที่เสนอเพื่อพิจารณา

(6) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

ข้อ 75 การประชุมคณะกรรมการชุมชนต้องมีกรรมการชุมชนมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการชุมชน จึงจะเป็นองค์ประชุมการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งกรรมการชุมชนให้เป็นไปตามมติเสียงข้างมากของคณะกรรมการชุมชน โดยองค์ประชุมต้องมีกรรมการชุมชนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง

ข้อ 76 มติที่ประชุมให้ถือคะแนนเสียงข้างมาก หากคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานเป็นผู้ชี้ขาดและให้ถือมตินั้นเป็นที่สุด

ข้อ 77 ที่ปรึกษาของคณะกรรมการชุมชนและคณะทำงานมีสิทธิเข้าร่วมประชุม และมีสิทธิออกอภิปรายแสดงข้อคิดเห็นใด ๆ ก็ได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงมติ

ข้อ 78 เมื่อคณะกรรมการชุมชนพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 20 (1) (5) หรือ (7) คณะกรรมการชุมชนจะต้องส่งมอบงานและทรัพย์สินในความครอบครองของคณะกรรมการชุมชนให้แก่

ผู้อำนวยการเขตภายในสิบห้าวัน นับแต่คณะกรรมการชุมชนชุดใหม่ได้รับเลือกตั้งเพื่อให้ผู้อำนวยการเขตมอบให้คณะกรรมการชุมชนชุดใหม่ต่อไป

หมวด 6

เบ็ดเตล็ด

ข้อ 79 แบบพิมพ์และทะเบียนต่าง ๆ ให้ใช้แบบพิมพ์ตามตัวอย่างท้ายระเบียบนี้

ข้อ 80 ในกรณีที่มีเหตุพิเศษสมควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น หรือที่ไม่ได้กำหนดไว้ในระเบียบนี้ให้เสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพิจารณาสั่งการเป็นกรณี ๆ ไป

บทเฉพาะกาล

ข้อ 81 ชุมชนซึ่งได้รับการจัดตั้งก่อนใช้ระเบียบนี้ ให้มีฐานะเป็นชุมชนตามระเบียบนี้

ข้อ 82 กรรมการชุมชนซึ่งได้รับเลือกตั้งก่อนใช้ระเบียบนี้ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนครบวาระตามระเบียบเดิม

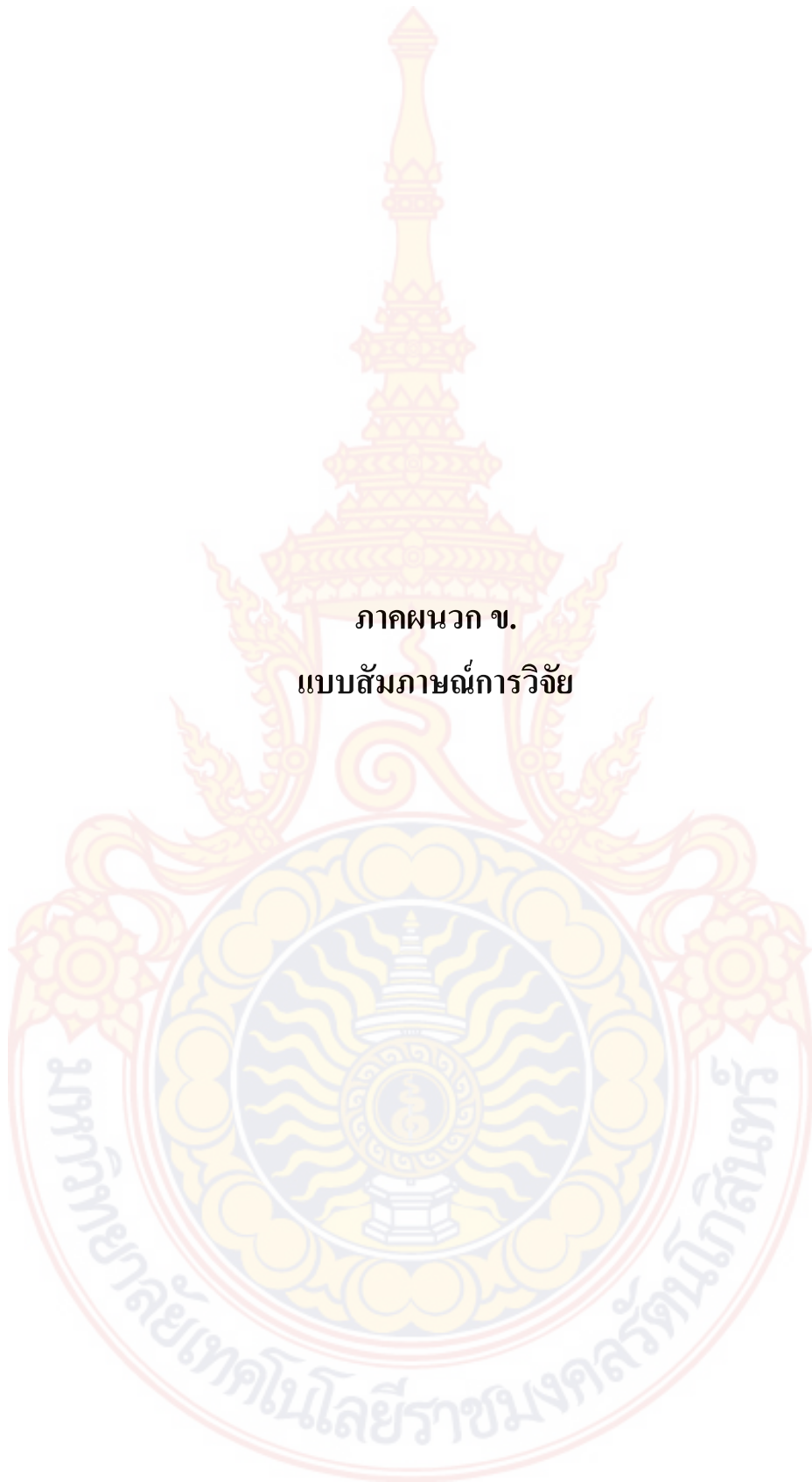
ประกาศ ณ วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555

หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข.
แบบสัมภาษณ์การวิจัย

ชุดที่ 1

แบบสัมภาษณ์

สำหรับบุคลากรฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาซอยสมบุญพัฒนา 2 เขต
ดินแดง กรุงเทพมหานคร

ชื่อ-นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ปี

ตอนที่ 1

**ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบุคลากรฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมที่มีต่อคณะกรรมการ
ชุมชนในการพัฒนาชุมชน**

1. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตยอย่างไร

.....
.....
.....

2. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนใน
ชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....

3. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาชุมชน เขต
ดินแดง อย่างไร

.....
.....
.....

4. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประสานงานกับประชาชนชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการระดมทรัพยากรของชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทพัฒนาชุมชนด้านจิตใจของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

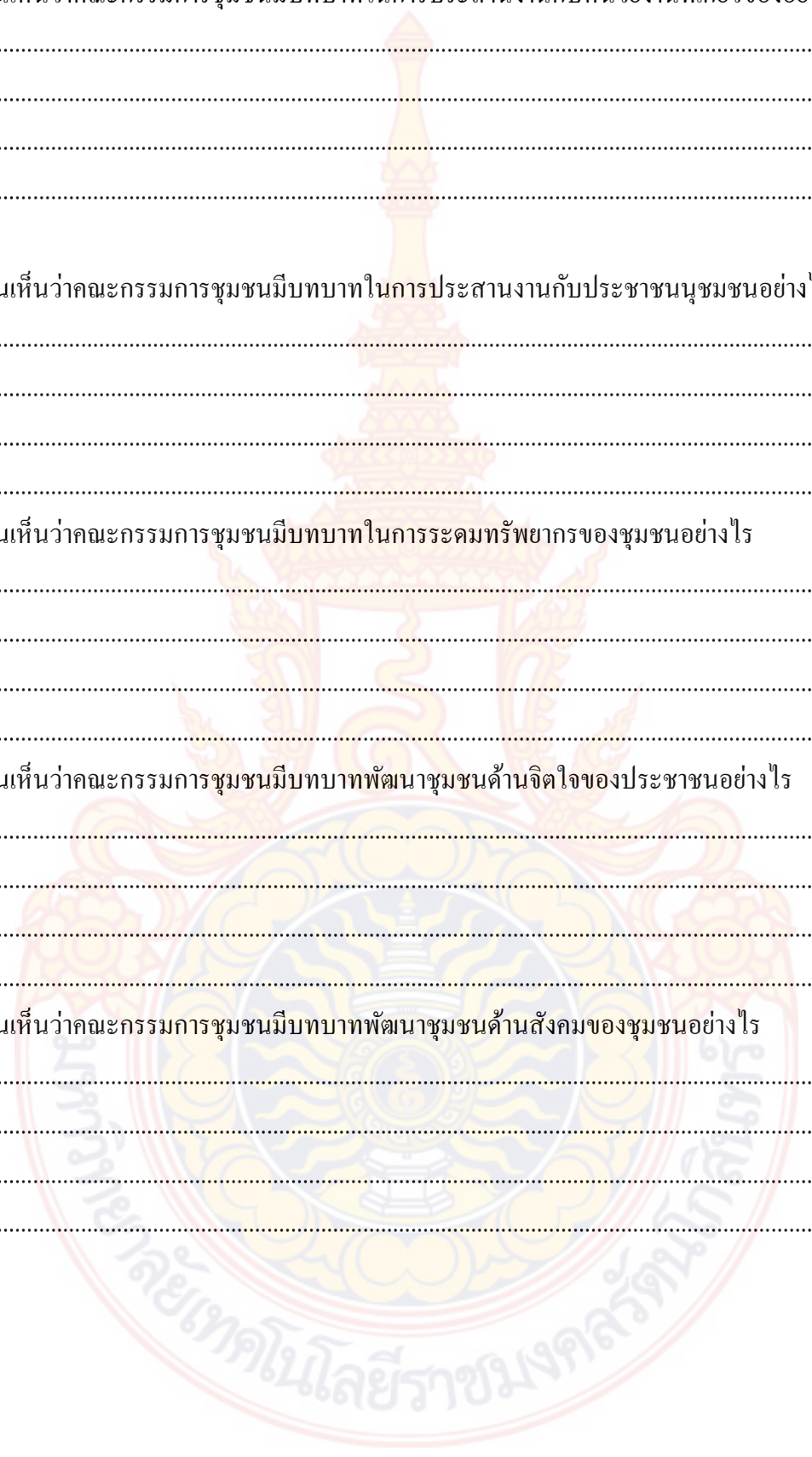
8. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทพัฒนาชุมชนด้านสังคมของชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

9. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

10. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทพัฒนาชุมชนด้านสุขอนามัยของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

11. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทพัฒนาชุมชนด้านกายภาพของชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

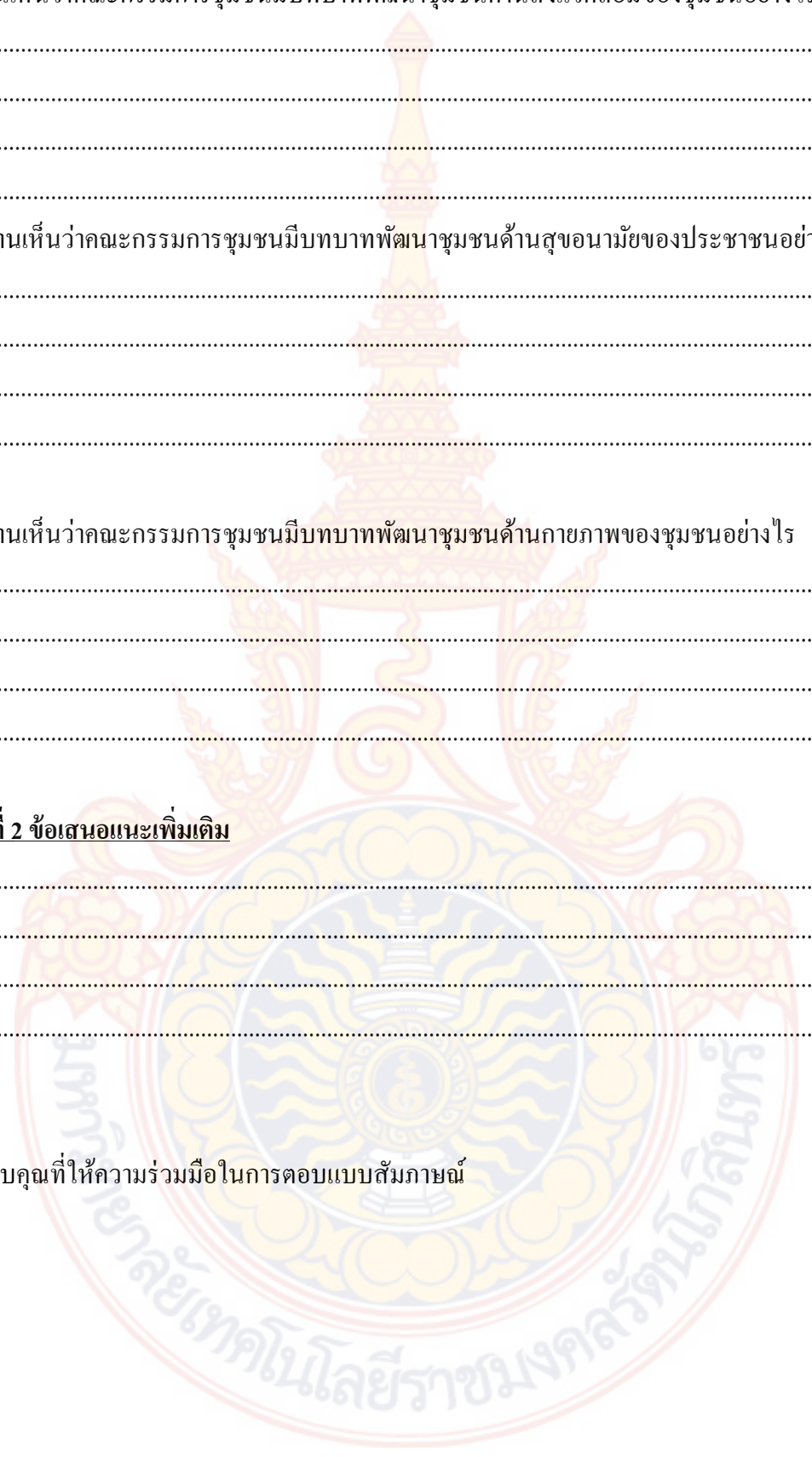
.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ชุดที่ 2

แบบสัมภาษณ์

สำหรับคณะกรรมการชุมชน

เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาชอยสมบูรณ์พัฒนา 2
เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

ชื่อ-นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ปี

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่คณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน

1. ท่านมีบทบาทในการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตยในชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านมีบทบาทในการประสานงานกับนักพัฒนาชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านมีบทบาทในการประสานงานกับประชาชนในชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ท่านมีบทบาทในการระดมทรัพยากรภายในชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. ท่านมีบทบาทในการระดมทรัพยากรภายนอกชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

8. ท่านมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

9. ท่านมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านสังคมของชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

10. ท่านมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

11. ท่านมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านสุขอนามัยของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

12. ท่านมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านกายภาพของชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

13. สภาพปัญหาของชุมชนชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

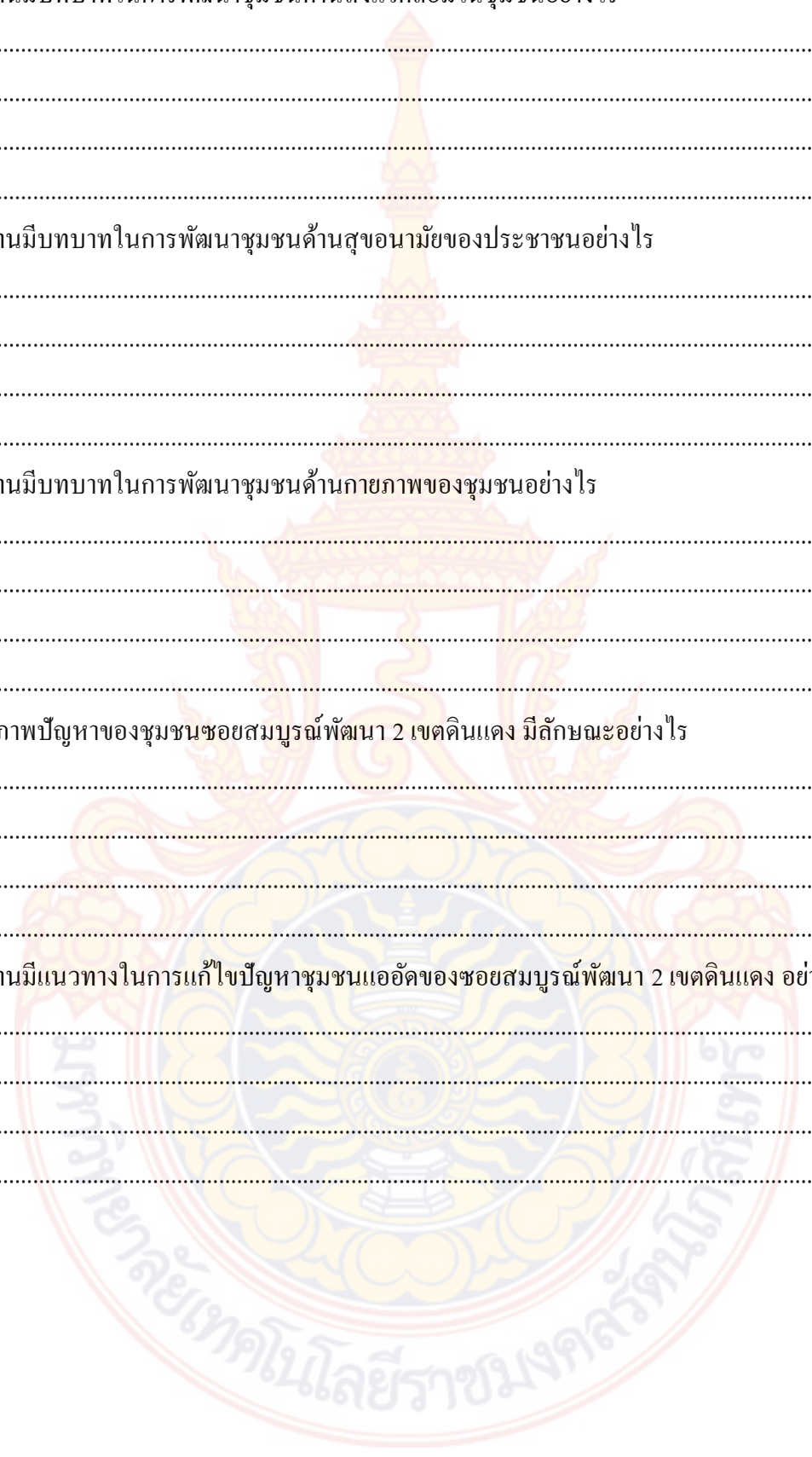
14. ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดของชอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ชุดที่ 3

แบบสัมภาษณ์ ประชาชนในชุมชน

เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาซอยสมบูรณ์พัฒนา 2
เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

ชื่อ-นามสกุล.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อประชาชน

1. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตยอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารให้แก่ชุมชนหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

3. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประสานงานกับนักเจ้าหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมอย่างไร

.....
.....
.....
.....

5. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการประสานงานกับประชาชนในชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

6. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการระดมทรัพยากรของชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

7. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

8. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านสังคมของชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

9. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

10. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านกายภาพของชุมชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

11. ท่านเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านสุขอนามัยของประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ที่ ศธ ๐๕๘๒.๓๘/๑๓๕๖

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
๙๖ หมู่ ๓ ถ.พุทธมณฑลสาย ๕ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๗๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ขอข้อมูล

เรียน หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

ด้วย นางสาวสุพัตรา ยอดสุรางค์ รหัสนักศึกษา ๑๕๗๑๐๙๐๓๘๑๔๑๗ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ทำการศึกษาอิสระ เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร มีความประสงค์ขอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระเบียบการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเขตดินแดงเพื่อนำไปใช้ในการทำการศึกษาอิสระ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการพิจารณาแล้ว เห็นว่าหน่วยงานของท่านเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญต่อการทำการศึกษาอิสระของนางสาวสุพัตรา ยอดสุรางค์ วิทยาลัยจึงขอความอนุเคราะห์ขอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระเบียบการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเขตดินแดง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายรพี ม่วงนนท์)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

ที่ ศธ ๐๕๘๒.๓๘/๑๗๓๕

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
๙๖ หมู่ ๓ ถ.พุทธมณฑลสาย ๕ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๕ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร

ด้วย นางสาวสุพัตรา ยอดสุรางค์ รหัสนักศึกษา ๑๕๗๑๐๙๐๓๘๑๔๑๗ นักศึกษาหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ทำการศึกษาอิสระ เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนใน
การพัฒนาชุมชนแออัด เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร มีความประสงค์ขอสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากบุคลากร
ภายในหน่วยงานของท่านเพื่อนำไปใช้ในการทำการศึกษาอิสระ

วิทยาลัยฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่าหน่วยงานของท่านเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญต่อการทำการศึกษา
อิสระ วิทยาลัยฯ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านได้กรุณาแจ้งบุคลากรภายในหน่วยงานของท่านเพื่อขอ
ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา วิทยาลัยฯ ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายพี ม่วงนนท์)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๔๑-๖๐๖๗

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุพัตรา ยอดสุรางค์
วัน เดือน ปีเกิด	28 กันยายน 2531
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม 2549 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2553
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

